

GRADOVI U LETU

knjiga prva:

Zvijezde će biti njihove

James Blish

J. BLSH

GRADOVI
U LETU

KNJIGA PRVA:
Zvijezde će biti njihove

James Blish
GRADOVI U LETU
knjiga prva
ZVIJEZDE ĆE BITI NJIHOVE

Naslov izvornika

James Blish CITIES IN FLIGHT

They Shall Have Stars

Copyright ©James Blish 1957

Prevela : Nada Mihelčić

"...I dok je civilizacija Vege prolazila kroz razdoblje neobičnog opadanja svoga utjecaja, premda i dalje na vrhuncu političke i gospodarske moći, počela se razvijati kultura koja ju je na kraju i nadomjestila. Čitatelj mora imati na umu da u to vrijeme nitko uopće nije bio ni čuo za Zemlju, čije je Sunce, Sol, bilo poznato samo kao beznačajna zvijezda tipa G_0 u Draco sektoru. Moguće je - premda vrlo malo vjerojatno - da je Vega znala da je Zemlja ovladala tehnikom svemirskih letova neko vrijeme prije događaja koje smo ovdje upravo prikazali. No bili su to ipak samo lokalni interplanetarni letovi; sve do tog vremena Zemlja nije imala svoje mjesto u povijesti Galaktike. Međutim, bilo je za očekivati da će na Zemlji doći do dva ključna otkrića koja će je dovesti na zvjezdanu pozornicu. Možemo biti vrlo sigurni u to da bi Vega, da je bila znala kako će Zemlja postati njezinom nasljednicom, upotrijebila svu svoju silnu moć u sprečavanju toga. Činjenica da to nije učinila dovoljan je dokaz da nije imala pravu predodžbu o tome što se u to doba događalo na Zemlji..."

ACREFF-MONALES: *Mliječna Staza:*
Pet kulturnih portreta

I. DIO

Uvod: Washington

Ne vjerujemo da je bilo koja skupina ljudi dovoljno prikladna ili dovoljno mudra da bi mogla djelovati bez preispitivanja ili bez ocjene svoga rada. Znamo kako je jedini način da se izbjegne pogreška taj da je se otkrije, a za to mora postojati sloboda istraživanja. Znamo da će u tajnovitosti neotkrivena pogreška u tajnovitosti bujati i podrivati temelje.

J. Robert Oppenheimer

S njegove lijeve i desne strane sijevale su sjene po zidovima, na samom rubu njegovog vidnog polja, poput kakvih oblika koji se brzo povlače kroz nevidljiva vrata. Usprkos tome što je do srži kostiju osjećao umor, to ga je činilo nervoznim i gotovo je poželio da dr. Corsi ugasi vatru. Ipak je i dalje zurio u narančaste plamen, osjećajući kako mu toplina zateže obraze i kožu oko očiju i uvlači mu se u prsa.

Corsi se pokraj njega malo promeškoltio, ali vlastita težina senatora Wagonera na sofi kao da je porasla od onog prvog trena kad je sjeo na nju. Usprkos tome što je imao samo četrdeset i osam godina, osjećao se iscrpljen, letargičan, star i težak poput kamena; ovo je bio još jedan loš dan u cijelom nizu loših dana. U Washingtonu su dobri dani bili oni koje ste prespavali. Pokraj njega se Corsi, bez obzira na to što je bio dvadeset godina stariji od njega, bivši direktor Biroa za standarde, bivši direktor Svjetske zdravstvene organizacije i sadašnji prvi čovjek Američkog udruženja za unaprjeđenje znanosti (American Association for the Advancement of Science - AAAS, pa su ga zato u Washingtonu često nazivali "Trostruki A ljevičar") osjećao lako, poletno i žustro poput kameleona.

- Pretpostavljam da znaš koliko si riskirao došavši mi u posjet - reče Corsi onim svojim suhim i tihim glasom. - Kad ne bih mislio kako interesi AAA-a to zahtijevaju, uopće ne bih bio u Washingtonu. Ne nakon poraza kojeg sam pretrpio od MacHineryja. Čak i izvan vlade, to ti je kao da živiš u akvariju, u posudi na kojoj je natpis *Pirana*. Ali ti znaš za sve to.

- Znam - složio se senator. Sjene su iskočile i opet se povukle. - I mene su slijedili na putu ovamo. Mac-Hineryjevi privatni detektivi mi već dugo pokušavaju nešto prišiti. Ali, Seppi, s tobom je tako teško razgovarati. Otkad sam postao predsjednik odbora zaista sam se trudio shvatiti sve ono što sam pronašao u dosjeima odbora, ali čovjek koji nije znanstvenik ima urođena ograničenja. A nisam želio postavljati pitanja koja bi otkrila išta o momcima koji su članovi mojeg osoblja. Jer onda bi to sigurno procurilo, vjerojatno sve do samog MacHineryja.

- To je suvremena definicija vladinog eksperta reče Corsi još sušim glasom. - Čovjek o kojem se ne usuđuješ postaviti važno pitanje.

- Ili koji će ti dati samo onakav odgovor kakvog misli da želiš čuti - izgovorio je Wagoner. - I to sam pogodio. Ni senatorima nije bogzna kako ugodno raditi za vladu. Ne misliš valjda da nisam već mnogo puta poželio vratiti se natrag na Aljasku. Na Kodiaku imam kućicu gdje mogu *uživati* uz plamen vatre, ne pitajući se u strahu nose li sjene koje ona baca zabilješke. Ali dosta je samosažaljevanja. Kandidirat ću se i nastojat ću biti u tome uspješan, onoliko koliko to mogu biti.

- A to je sasvim dovoljno - neočekivano je rekao Corsi, uzevši čašicu s konjakom iz Wagonerove mlitave ruke i ponovo ulivši na njezino dno malo jezerce boje jantara. Iznad ruke u kojoj je držao čašu osjetio se pun, bogat miris. - Blisse, kada sam prvi puta čuo da će *Združeni kongresni odbor za svemirske letove* doći u ruke senatora-početnika, nekoga tko prije tih izbora nije bio ništa do novinski agent...

- Pardon - rekao je Wagoner, napravivši u šali bolnu grimasu - savjetnik za odnose s javnošću.

- Kako god hoćeš. Ipak, pobjesnio sam. Znao sam kako se to ne bi dogodilo da je ijedan senator od formata želio taj odbor, a činjenica da ga nitko od njih ne želi činila mi se najgorom zamislivom optužbom sadašnjeg Kongresa. Naravno, svaka riječ koju sam rekao bila je obezvrijeđena i bit će, prije ili kasnije, korištena protiv tebe. Protiv mene su to već iskoristili pa je s tim, hvala Bogu, gotovo. Ali pogriješio sam što se tebe tiče. Obavio si dobar posao; učio si začuđujuće brzo. A sada, ako si baš hoćeš prerezati političko grlo tražeći moj savjet, onda ću ti ga, bogami, i dati.

Corsi je gurnuo čašu natrag u Wagonerovu ruku, uz nešto što je malo premašivalo glumljenu ljutnju. - To namjenjujem samo tebi i nikome drugome. Ne bih nikome drugome iz vlade ponudio ikakav savjet... osim ako AAA to ne bi tražio od mene.

- Znam, Seppi, da ne bi. To je dio tvoje nevolje. Ipak, hvala ti. - Nesvjesno se igrao čašom, vrteći piće u njoj. - U redu, onda mi reci ovo: što se događa s letom u svemir?

- Vojska - spremno je odgovorio Corsi.

- Da, ali to nije sve. Ne ako se gleda malo šire. Naravno, *Armijska svemirska služba* je korumpirana, protkana ljubomorom i kruta. Ali prije je bilo mnogo gore, onda kad je pet-šest ogranaka vlade istovremeno radilo na svemirskim letovima: služba za praćenje vremenskih prilika, mornarica, tvoj ured, zračne snage i tako dalje. Vidio sam neke dokumente iz tog vremena. Stuart Symington je 1944. godine najavio Program Zemljinih satelita, a zapravo nismo dobili letjelice s ljudskom posadom sve do 1962., tek nakon što je to u potpunosti ušlo pod jurisdikciju vojske. Uopće nisu uspjeli dogurat te proklete stvari dalje od crtaće daske, a svaki kontraadmiral je zahtijevao da ti planovi uključe i mjesto gdje će on parkirati svoj najmiliji brodić. Sada barem *imamo* svemirske letove.

Ali sada je nešto još radikalnije pošlo po zlu. Do sada su neki letovi sigurno ponovo oduzeti vojsci. Možda sada već postoje neki trgovački brodovi ili čak i male luksuzne putničke linije za one ljude koji će putovati na nekomforan način na mjesta gdje je život nemoguć, samo zato što je takvo putovanje jezivo skupo. - Neveselo se zahihotao. - To ti je kao lov na lisice u Engleskoj prije stotinu godina; mislim da je Oscar Wilde to bio nazvao lovom odvratnih na nejestivo.

- Nije li još uvijek malo prerano za to? - upitao je Corsi.

- U 2013. godini? Mislim da nije. Ali ako nas požurujem na toj jednoj stvari, mogu spomenuti i ostale. Zašto u posljednjih petnaest godina nije bilo nikakve veće istraživačke ekspedicije? Mislio sam kako će, čim je taj deseti planet, Proserpin, bio otkriven, neko sveučilište ili neka fondacija poželjati otići tamo. Imao je krupni mjesec koji bi mogao služiti kao pristojna baza... na tim temperaturama ne postoje vremenski uvjeti... tamo nema na nebu sunca koje bi uprskalo fotografije... jer tamo je ono samo zvijezda nulte veličine... i tako

dalje. Takve stvari su nekada znale biti kruh i sol za privatne istraživače. Recimo, uzmi milijunaša žednog znanosti, kao što je stari Hale, i neustrašivog organizatora koji u sebi ima malo one potrebe da mu se dive, poput Byrda, i već bismo odavno imali Postaju Proserpin Dva. A ipak, svemir je bio mrtav još otkad je, 1981. godine postavljena Postaja Titan. Zašto?

Na trenutak se zagledao u plamičke vatre.

- A onda, tu je i cijelo pitanje izuma na tom polju. Sve je to stopirano, Seppi. Nemilosrdno zaustavljeno.

- Čini mi se da se sjećam dokumenta kojeg su, ne tako davno, poslali momci s Titana...

- Da, ono o ksenobakteriologiji. Jest, Seppi, ali to nisu svemirski letovi. Svemirski letovi su samo sve to omogućili; njihovi rezultati ne moderniziraju svemirski let, ne popravljaju ga i ne čine ga atraktivnijim. Ti momci čak nisu ni zainteresirani za to. To *nikoga* više ne zanima. Zato su i prestale promjene. Na primjer, još uvijek rabimo ionske rakete koje pokreće šačica atoma. To funkcionira, i na tom principu izrađena je tisuća manje važnih varijacija, ali sam taj princip je Coupling opisao još 1954. godine! Razmisli malo o tome, Seppi, *pedeset godina* nije bilo baš niti jednog novog dizajna osnovnog raketnog pogona! A što se tiče samog trupa, taj se temelji na radovima von Brauna... još starijima od Couplingovog. Zar zaista nema ničeg boljeg od tako spojenog kostura? Ili pak one jedrilice s motorom koje im služe kao trajekti? A ipak, u dokumentima odbora ne mogu pronaći ništa što izgleda imalo bolje od toga.

- Jesi li siguran da bi mogao razlikovati sitne promjene od onih velikih?

- To ti prosudi - smrknuto je odgovorio Wagoner. - Najsvježija stvar u dizajnu brodova je neka nova eliptična spiralna opruga za sjedišta. S gravitacijom vuče kao lisnata opruga, a protiv nje gura kao spiralna opruga. Takav dizajn u jednom smjeru rasipa energiju, a u drugome je skladišti. Prema zadnjim izvješćima sjedala su kao vreće napunjene zelenim rajčicama, ali mislimo da ćemo se uskoro riješiti svih teškoća. Vezanih uz rajčicu, pretpostavljam. Sve je to strogo čuvana tajna.

- Eto još jedna strogo čuvana tajna koju ja ne bih smio znati - reče Corsi. - Srećom, lako ju je zaboraviti.

- U redu, a slušaj ovo. Imamo novu bocu za vodu. Napravljena je od aluminijske folije i pritišće se odozdo kao pasta za zube, a voda teče čovjeku u usta.

- Ali plastična membrana koja se stišće zračnim tlakom je praktičnija, lakša je...

- Naravno da jest. Ali ove tube od folije su već standardne za kašaste obroke. Sve što je u tome novo jest prijedlog da ih koristimo i za vodu. Taj nam je prijedlog došao od lobista CanAm Metalsa i ima jaku podršku nekolicine senatora sa Sjeverozapadnog Pacifika. Možeš pogađati što smo s tim učinili.

- Počinjem shvaćati kamo smjeraš.

- Onda ću to što brže privesti kraju - rekao je Wagoner. - Sve se svodi na to da se, kako sada stvari stoje, cijela struktura svemirskih letove raspukla, zastarjela je, previše se ide u detalje i trula je. To polje je statično... ne, još gore od toga, gubi svoje temelje. U ovo vrijeme naši bi brodovi trebali biti bolji i brži i trebali bi imati veću nosivost. Moramo razriješiti tu dihotomiju između brodova koji se mogu spustiti na planet i brodova koji mogu letjeti od jednog planeta do drugog.

- O cijelom tom problemu da bi se planete trebalo za nešto *koristiti*... za još nešto osim pukog istraživanja... trebali bismo se dogovoriti. Umjesto toga, nitko više o tome i ne govori. A naše šanse da to pitanje riješimo su svake godine sve slabije. Naše dotacije se smanjuju, jer postaje sve teže i teže uvjeriti Kongres da od svemirskih letova uopće ima ikakve koristi. Ne možeš im uvaliti ništa što obećava korist na duge staze. Predstavnike se u Kongres bira na dvije godine, a senatorima je mandat šest godina i to je upravo onoliko vremena koliko je većina njih spremna gledati unaprijed. A zamisli da im pokušamo objasniti osnovna istraživanja koja radimo? Ne možemo, jer je to strogo povjerljivo!

- A iznad svega, Seppi... možda ja sad ovo govorim iz svojeg vlastitog neznanja, ali ako je tako, ja si ne mogu pomoći... mislim kako bismo sada trebali napraviti barem mali pomak prema *međuzvezdanom* pogonu. Čak bismo trebali imati i nekakav model, bez obzira koliko primitivan, makar on bio poput rakete koja se ispaljuje pri proslavi Dana neovisnosti u usporedbi s Couplingovim motorom, tek da se vidi princip. Ali mi to nemamo. Zapravo je

činjenica da smo zvijezde otpisali. Nitko s kim ja mogu razgovarati ne misli da ćemo ikada dospjeti do njih.

Corsi je ustao i laka koraka se zaputio do prozora i tamo zastao leđima okrenut prema sobi, kao da kroz čvrsto zatvorene škure pokušava gledati dolje na opustjelu ulicu.

Wagoneru, čije su oči bile zaslijepljene plamenom vatre, je bio jedva nešto vidljiviji od puke sjene. Senator se uhvatio kako, valjda već po dvadeseti puta u posljednjih šest mjeseci, razmišlja o tome kako bi Corsi mogao čak biti sretan što je izvan svega toga, smatran nepouzdanim, pa makar to i bio. A onda se opet, po barem dvadeseti puta, prisjetio saslušanja koje ga je trebalo osloboditi krivnje, cijelog onog oceana sumnjivih svjedočenja i ogovaranja od strane svjedoka koji nisu imali ni lica ni imena i one buke koju je podigao tisak kad se otkrilo kako je Corsi na fakultetu bio cimer s čovjekom za kojeg se sumnjalo da je bio član bivšeg YPSL-a, denuncijacije u Senatu od strane jednog od MacHineryjevih taoca iz redova legislative, pa daljnjih saslušanja, beskonačne baražne vatre poniženja, sramoćenja i mržnje, pisama koja su počinjala s *Dragi doktore Corsets, ti propalico*, a bila su potpisana s *Pravi Amerikanac*. Tako izaći iz svega toga bilo je gore nego to trpjeti, bez obzira na to koliko su ti tvoji kolege znanstvenici kasnije davali svesrdnu podršku.

- Neću biti prvi koji ti to kaže, Bliss, - prozbori fizičar, napokon se okrenuvši - ni ja ne mislim da ćemo mi ikada dospjeti do zvijezda. A ja nisam onako jako konzervativan kako to fizičari znaju biti. Mi jednostavno ne živimo dovoljno dugo da bismo mogli postati vrsta koja putuje do zvijezda. Smrtan čovjek, ograničen brzinom koja je ispod brzine svjetlosti je toliko pogodan za međuzvezdana putovanja koliko i moljac za let preko Atlantika. Naravno, žao mi je što u to vjerujem, ali ja u to vjerujem.

Wagoner je kimnuo i ostatak govora zadržao za sebe. Na tu temu je očekivao čak i manje nego mu je Corsi dao.

- Ali - rekao je Corsi, podigavši sa stola svoju čašicu - nije nemoguće poboljšanje *interp lanetarnih* letova. Slažem se s tvojom tvrdnjom kako sada sve to trune. I sam sam tako mislio, a ovo što si mi rekao me samo u to uvjerilo.

- Onda zašto se to događa? - pitao je Wagoner.

- Jer znanstvena metoda više ne djeluje.

- Što?! Nemoj se ljutiti, Seppi, ali to zvuči kao da sam čuo nadbiskupa kako kršćanstvo više ne djeluje. Kako to misliš?

Corsi se kiselo osmjehnuo. - Možda sam bio malo previše dramatičan. Ali istina je da je, u sadašnjim uvjetima, znanstvena metoda slijepa ulica. Ona ovisi o slobodi informacija, a mi to namjerno uništavamo. U mojem uredu, kad je on još bio moj, rijetko smo znali tko u tom trenutku radi na kojem projektu, rijetko kad smo znali radi li možda netko drugi na istom projektu i nikada nismo znali hoće li neki odjel ili neće duplicirati projekt. Sve što smo znali bilo je to da mnogo ljudi radi na sličnim poljima i da na njihov rad udaraju pečat *Povjerljivo*, jer je tako jednostavnije ne samo držati to podalje od ruskih ruku, nego i držati radnike na sigurnom u slučaju da ih njihova vlastita vlada želi ispitati. Kako možeš neku znanstvenu metodu primijeniti na problem ako ti je zabranjeno vidjeti te podatke?

A onda je tu i kalibar znanstvenika koji sada rade za vladu. Ono malo prvorazrednih ljudi koje imamo je toliko šikanirano s tim sigurnosnim namještalcima... i stalnom sumnjičavošću s kojom se na njih gleda, jer *jesu* vrhunski ljudi u svom poslu, pa bi sve što bi preko njih procurilo moglo biti izuzetno vrijedno... pa im trebaju godine kako bi riješili nešto što je inače jednostavan problem. A što se ostalih tiče... eto, naše se osoblje u Standardima gotovo u cjelini sastojalo od trećerazrednih stručnjaka; neki od njih su zaista bili vrlo ustrajni i strpljivi ljudi, ali s malo hrabrosti i još manje imaginacije. Cijelo vrijeme su provodili radeći mehanički, "prema uputama iz kuharice", rutiniranom znanstvenom metodom, i svakog su dana imali sve manje rezultata.

- Sve što si rekao, bez da se promijeni i samo zarez, moglo bi se primijeniti na istraživanje svemira kako se ono sada odvija - rekao je Wagoner. - Ali, Seppi, ako je znanstvena metoda bila dobra, onda bi još uvijek trebala biti dobra. I mora funkcionirati za svakoga, pa čak i za one trećerazredne stručnjake. Zašto se sad odjednom sve pokvarilo... nakon stoljeća neprekidnih uspjeha?

- Protjecanje vremena - mračno je odgovorio Corsi. - To je najvažnije. Sjeti se, Blisse, da znanstvena metoda *nije* prirodni zakon. Ona ne postoji u prirodi nego samo u našim glavama; ukratko, to je način razmišljanja o stvarima, način na koji prihvaćaš dokaze. To je bila veza koja prije ili poslije zastarijeva, onako kako

premise, paradigme i silogizmi zastare prije toga. Znanstvena metoda dobro funkcionira onda kad ti posvuda na raspolaganju stoje tisuće očitih činjenica; činjenica tako očitih i mjerljivih kao ona kako brzo kamen pada ili kojim redom se javljaju boje u dugi. Ali što je teže doći do činjenica, to se one više povlače u carstvo nevidljivog, nemjerljivog i apstraktnog... pa postaje sve skuplje i zahtjeva sve više vremena istraživati ih znanstvenom metodom. A kad dosegneš fazu kada *jedino* vrijedno istraživanja košta milijune dolara *po eksperimentu*, onda takve eksperimente može plaćati samo vlada. Vladi mogu najbolje koristiti samo oni trećerazredni ljudi koji recepte iz kuharice ne mogu dopuniti onim unutrašnjim bljeskom spoznaje koji ti je potreban za neko otkriće. A rezultat je to što vidiš: sterilnost, statičnost i raspadanje.

- Što je onda ostalo? - pitao je Wagoner. - Što ćemo sada? Dovoljno dobro te poznam da znam kako nećeš jednostavno napustiti svaku nadu.

- Ne - odgovori Corsi - nisam odustao, ali sam posve bespomoćan što se tiče mijenjanja situacije na koju se ti žališ. Napokon, sada sam izvan svega toga, što je, vjerojatno, za mene vrlo dobro. - Zastao je, a onda nenadano upitao: - Zar nema nade da bi vlada mogla potpuno napustiti taj sigurnosni sustav?

- Potpuno?

- Ništa drugo ne bi pomoglo.

- Ne - odgovorio je Wagoner - bojim se da neće odustati čak ni samo djelomično. Više ne.

Corsi je sjeo i nagnuo se naprijed, laktovima oslonjen na svoja kvrgava koljena i zurio u tinjajuću žeravicu. - Onda imam dva savjeta koje ti mogu dati, Bliss. Zapravo su to dvije strane istog novčića. Najprije počni napuštati taj multimilijunski Manhattan District pristup. Novo i još točnije mjerenje elektronske rezonancije nam ne treba niti jednu desetinu toliko koliko nam silno trebaju novi putovi, nove kategorije znanja. Taj kolosalni istraživački projekt je mrtav, a ono što nam sada treba jest rad koji se odvija u glavi.

- Od *mojeg* osoblja?

- Gdje god možeš do toga doći. To je drugi dio moje preporuke. Kad bih bio na tvom mjestu, obratio bih se smušenjcima.

Wagoner je čekao. Corsi je takve stvari govorio zbog vanjskog učinka, jer je volio dramu u malim dozama. Učas će ih pojasniti.

- Naravno, ne mislim baš na potpune smušenjake i ekscentrike, no tu ćeš ti sam morati povući granicu. Potrebni su ti oni koji će dati marginalni doprinos, znanstvenici općenito dobre reputacije čije opsesije ne mogu zagrijati druge pripadnike njihove profesije. Kao što je Crehoreov atom, ili stara Ehrenhaftova teorija o magnetskim strujama ili Milneova kozmologija... morat ćeš sam pronaći nekog tko ima potencijala. Traži među odbačenima pa vidi da li njihove ideje zaslužuju biti *posve* odbačene. I... nemoj prihvatiti prvo "stručno" mišljenje koje dobiješ.

- Drugim riječima, trebam tražiti kukolje u žitu.

- A što drugo? - rekao je Corsi. - Naravno, nije lako, ali sada se ne možeš okrenuti onima koji su stvarno od formata; za to je prekasno. Sada ćeš morati koristiti veseljake, čudake i one koji su "umalo pogodili"

- Otkud bih započeo?

- Oh, možda od gravitacije? Ne znam niti jednu drugu temu koja je privukla veći broj idiotskih spekulacija. Ipak, prihvatljivije teorije o tome što je gravitacija ne mogu nam biti od neke praktične koristi. Njih ne možemo upregnuti da nam pomognu podići svemirski brod. S gravitacijom ne možemo manipulirati kao s poljem, čak za to nemamo ni neku skupinu jednadžbi s kojima bismo se složili. Nije ništa veća vjerojatnost da bismo te jednadžbe pronašli trošeći na taj projekt gomile novaca i desetljeća rada. Zakon po kojem dodatna investiranja ne daju i proporcionalno veće rezultate istrošio je takav pristup.

Wagoner je ustao. - Ne ostavljaš mi mnogo - rekao je smrknuto.

- Ne - složio se Corsi. - Ostavio sam ti samo one s čime si započeo. To je više, Bliss, od onoga što je većini nas preostalo.

Wagoner mu se škрто osmjehnuo i onda su se rukovali. Dok je Wagoner odlazio, ugledao je Corsijevu sjenu ispred vatre, kako stoji leđima okrenut vratima, pogrbljenih ramena. Dok je tamo stajao, negdje u blizini se začuo hitac, a jeka se odbila od fasade ambasade koja se nalazila na suprotnoj strani ulice. To u Washingtonu nije bio čest zvuk, no nije bio ni neuobičajen: bilo je gotovo sigurno da je

jedan od tisuća anonimnih gradskih njuškala pucao u protivničkog agenta, u kakvog policajca ili u sjenu.

Corsi se nije ni pomaknuo. Senator je tiho zatvorio vrata.

Pratili su ga cijelim putem natrag do njegovog apartmana, no ovog puta on je to jedva opazio. Razmišljao je o besmrtnome čovjeku koji brže od svjetlosti leti od zvijezde do zvijezde.

Prvo poglavlje: New York

U novijim masmedijima... popularizacija znanosti se brka s ritualima masovne zabave. Jedna standardna metoda prikazuje znanost kroz biografiju nekog heroja-znanstvenika: na kraju ga otkrivaju u pustom laboratoriju kako, podigavši umrljanu epruvetu prema svjetlosti gole žarulje, viče "Eureka".

Gerard Piel

Bilo je zabavno promatrati paradu slavnih, onih po zlu poznatih, i običnih bogataša kako prolazi kroz sobu za prijem *Jno. Pfitzner & Sinovi*. Tijekom ovih sat i pol koliko je pukovnik Paige Russel tu besposličario, prepoznao je mnoge poznate osobe: senatora Blissa Wagonera (demokrat s Aljaske), predsjedavajućeg Kongresnog Združenog odbora za svemirske letove; doktora Giussepija Corsija, predsjednika Američkog udruženja za unaprjeđenje znanosti i bivšeg direktora Svjetske zdravstvene organizacije; i Francisa Xaviera MacHinerya, nasljednog čelnika FBI-a.

Vidio je još nekoliko uglednika manjeg kalibra, ali čiji je boravak u tvrtki koja se bavi biologijom jednako tako tema za igru nagađanja.

U tom trenutku je djevojka za pultom nježno razgovarala s generalom koji ima sedam zvjezdica i čiji je rang visok gotovo onoliko koliko se u vojsci uopće može doprijeti. General se toliko zanio da uopće nije opazio Paigeov pozdrav. Ovaj je brzo prošao mimo njih. Vrata su se otvorila i Paige je opazio krupnog, tamnokosog čovjeka simpatičnog lica, odjevenog u klasično odijelo čija tkanina je imala vrlo sitne točkice.

- Generale Horsefield, drago mi je što vas vidim. Uđite.

Vrata su se zatvorila, ostavivši Paigea gledati u jedino ono jedino što je i mogao gledati, u moto koji je bio slovima gotice ispisan iznad ulaza:

Wider den Tod ist kein Krautlein gewachsen!

Kako nije znao jezik, on si je to već preveo po onom "kad bi to barem bio engleski" i dobio "*Debela krastača se deblja od stočnog kupusa*" To mu se nekako nije uklapalo u ono malo što je znao o

prehrambenim navikama životinja, a sigurno nije bilo ni pogodno upozorenje radnicima.

Naravno, uvijek je mogao gledati djevojku za pultom prijemne sobe, no nakon sat i pol njegovo zanimanje za nju je splasnulo. Djevojka je bila na neki način zgodna, ali ništa posebno, čak ni za čovjeka koji se nedavno vratio iz svemira. Možda, kad bi joj netko skinuo te naočale s crnim okvirom i raščešljao onu pundu na potiljku, možda bi tada mogla proći, barem u nekom igluu, uz svjetlo uljanice za vrijeme rekordne mećave.

Sad kada je malo razmislio vidio je kako je i to čudno. Tako velika tvrtka kao što je *Pfitzner* mogla je birati među prekrasnim djevojkama i dati taj posao nekoj od njih. No s druge strane, cijela ta tvrtka bila je sitna riba prema tvrtci koja ju je osnovala, prema organizaciji *A.O. LeFevre et Cie*, čijih je čak nekoliko dijelova bilo veće od *Pfitznera* koji je bio farmaceutska strana tog kartela i nedavna kupovina, obavljena nakon zbilja izuzetne trke kojom bi se izbjegli razni amandmani zakona protiv trustovima.

Sve u svemu, Paige je, blago rečeno već prešao onu fazu tihog uzrujavanja zbog odugovlačenja. Uostalom, on je ovamo došao na poseban zahtjev tih ljudi, čineći im malu uslugu koju su od njega tražili. Naglo je ustao i otišao do pulta.

- Oprostite, gospođice - rekao je - ali mislim da ste bili proketo bezobrazni. Zapravo počinjem misliti kako ste počeli od mene raditi budalu. Želite li ovo ili ne?

Raskopčao je desni džep na grudima i izvukao male omote napravljene od pliofilma grijačem zavarene za plastificiranu etiketu s adresom. Svaki omot je sadržavao žličicu zemlje, a na etiketi je bila ispisana adresa primatelja: *Jno. Pfitzner & Sinovi, ogranak A.O. LeFevre et Cie, the Bronx 153, WPO 249920, Zemlja*; i na svakom je bila još neponištena marka raketne pošte u vrijednosti 25 dolara, poštarina koju je *Pfitzner* već platio.

- Slažem se s Vama, pukovniče Russell - rekla je djevojka, ozbiljno ga pogledavši. Sada je izgledala čak manje glamurozno nego iz daljine, ali imala je izazovan i zanimljiv nos, a moderno kraljevski purpurno sjenilo za usne stajalo joj je bolje nego većini starleta koje se ovih dana mogu vidjeti na 3-V. - Radi se samo o tome da ste naišli upravo kada nam je loš dan. Naravno da želimo te uzorke. Oni

su nam vrlo važni, jer inače Vas ne bismo pustili da se mučite sakupljajući ih za nas.

- Zašto ih onda ne mogu nekome dati?

- Mogli biste ih dati meni - blago je predložila. -Obećavam da ću ih savjesno proslijediti dalje.

Paige je odmahnuo glavom. - Ne, nakon cijelog ovog trčkanja. Učinio sam ono što ste čvrsto tražili od mene i sada sam tu kako bih vidio rezultate. Pokupio sam uzorke tla iz svake zračne luke u koju sam došao, pa čak i onda kad mi je to bila gnjavaža. Mnoge sam poslao poštom, a ovo su samo posljednji u cijelom nizu takvih. Zna li odakle su ti uzorci tla došli?

- Žao mi je, ali zaboravila sam. Danas je bilo strašno mnogo posla.

- Dva su s Ganimeda, a ovaj je s Jupitera V, točno u sjeni Jupiterovog Mosta. Normalna temperatura na oba satelita je gotovo -130 °C. Jeste li ikada pokušali zamahnuti pijukom po tako smrznutom tlu... raditi u svemirskom odijelu? Ali ja sam vam donio tu zemlju. Sada želim vidjeti zašto *Pfitzner* želi te uzorke.

Djevojka je slegnula ramenima. - Sigurna sam da su vam to rekli još prije nego ste napustili Zemlju.

- Pa što ako i jesu? Znam da vi iz zemlje radite lijekove. Ali zar momci koji vam donose uzorke nemaju pravo vidjeti kako se taj proces odvija? Što ako *Pfitzner* bude iz nekog mojeg uzorka proizveo kakav novi čudesan lijek... zar i ja ne bih imao pravo na rečenicu-dvije koje bih pričao svojoj djeci?

Vrata su se otvorila i kroz njih je provirilo ljubazno lice onog krupnog čovjeka.

- Doktor Abbott još nije stigao, Anne? - upitao je.

- Još nije, gospodine Gunn. Pozvat ću vas čim dođe.

- Ali mene ćete ostaviti tu da sjedim barem još sat i pol - mirno je rekao Paige.

Gunn ga je odmjerio, zagledao se u orla na njegovom ovratniku i najzad mu se pogled zaustavio na krilatom polumjesecu zakvačenom iznad džepa na grudima.

- Ispričavam se, pukovniče, ali danas imamo jednu malu krizu - rekao je uz provizoran osmijeh. - Koliko sam shvatio, vi ste nam donijeli uzorke iz svemira. Ako biste možda mogli navratiti sutra, dao bih vam vremena koliko želite. Ali u ovom času...

Gunn je u znak isprike sagnuo glavu i onda je povukao iza vrata, kao ona kukavica u satu koja je upravo oglasila 24 sata i otišla prilegnuti dok ne bude 1.00 ujutro. Trenutak prije nego su se vrata za njim posve zaustavila i umirila, iza njih se čuo nepogrešiv zvuk. Negdje u laboratorijima *Pfitzner & Sinovi* plakalo je malo dijete.

Paige je to trepćući slušao, sve dok se taj zvuk nije posve prigušio. Kad je ponovo pogledao prema pultu, djevojčin izraz lica bio je vidljivo oprezniji.

- Slušajte - rekao joj je - ne tražim od vas veliku uslugu. Ne želim saznati ništa što ne bih trebao znati. Samo želim znati kako namjeravate obraditi te moje paketiće s uzorcima tla. To je jednostavno radoznalost poduprta putovanjem od nekoliko stotina milijuna kilometara. Imam li ja, za sve to što sam prošao, pravo to znati ili nemam?

- I imate i nemate - mirno je odgovorila djevojka. - Želimo vaše uzorke i priznat ćemo kako su nam izuzetno zanimljivi, jer dolaze iz Jupiterovog sustava... prvi koje smo ikada dobili. Ali to nije garancija da ćemo u njima pronaći išta korisno.

- Nije?

- Nije. Pukovniče Russell, vjerujte mi, Vi niste prvi koji nam donosi uzorke. Iako ste prvi koji nam donosi išta pokupljeno na udaljenosti većoj od staze Marsa, vi ste šesti koji nam donosi uzorke koji nisu s Mjeseca. No očito je kako nemate pojma o količini uzoraka koje ovdje rutinski držimo. Mi smo tražili doslovno od svakog pilota, svakog misionara, svakog trgovca, svakog istraživača i vanjskog dopisnika da nam pokupi uzorke tla, bez obzira na to kamo idu. Prije no što smo otkrili askomicin pregledali smo *stotinu tisuća* uzoraka tla, uključujući nekoliko stotina s Marsa i gotovo pet tisuća s Mjeseca. A znate li gdje smo pronašli organizam koji proizvodi askomicin? U jednoj prezreloj kruški koju je neki naš čovjek pokupio sa štanda jednog prodavača u Baltimoreu!

- Shvaćam što želite reći - rekao je Paige oklijevajući. - Kad smo već kod toga, što je askomicin?

Djevojka je spustila pogled na pult i pomaknula komad papira s jednog mjesta na drugo. - To je novi antibiotik - odgovorila je. - Uskoro ćemo ga izbaciti na tržište. Ali mogla bih vam ispričati isto takve priče i o drugim lijekovima.

- Razumijem. - Paige ipak nije bio siguran da razumije. Tijekom mjeseci koje je proveo u svemiru čuo je kako je ime *Pfitzner* sišlo s usana s kojih to ne bi očekivao. Koliko je mogao zaključiti, nakon što je već postao alergičan na taj zvuk, otprilike je svaka treća osoba na planetima ili skupljala uzorke za tu firmu ili je poznavala nekoga tko ih sakuplja. Govorkanja su, a ona su među svemirskim putnicima bili jedini pouzdan medij komuniciranja, javljala kako ta kompanija obavlja važan vladin posao. U Razdoblju obrane to nije bilo ništa neobično, ali Paige je čuo dovoljno da bi mogao posumnjati kako je *Pfitzner* po nečem poseban... nešto veliko, možda nešto kao Manhattan District i barem dvostruko više držan u tajnosti.

Na vratima koja su se sada bila širom otvorila opet se ukazao Gunn.

- Još ga nema? - upitao je djevojku. - Očito je kako neće uspjeti doći. Nažalost. Ali sada imam malo ušteđenog vremena, pukovniče...

- Russell. Paige Russell, Armijski svemirski korpus.

- Hvala. Molim, pukovniče Russell, primite moju ispriku zbog naše prezauzetosti i bit će mi drago pokazati vam ovu našu malu organizaciju. Usput rečeno zovem se Harold Gunn, potpredsjednik sam *Pfitznera* za poslove izvoza.

- Ja trenutno uvozim - rekao je Paige, pružajući uzorke tla. Gunn ih je sa strahopoštovanjem uzeo i stavio ih u džep svojeg sakoa - ali rado bih pogledao vaše laboratorije.

Kimnuo je djevojci i vrata između njih su se zatvorila. Bio je unutra.

To mjesto je, blago rečeno, bilo barem toliko impresivno koliko je on i očekivao da će biti. Gunn mu je najprije pokazao prostorije u kojima su pristigli uzorci bili klasificirani i zatim distribuirani u odgovarajuće laboratorije. U prvom od njih je izmjerena količina uzorka bila uronjena u posudu s jednom litrom sterilne destilirane vode, izmućkana kako bi se ravnomjerno rasporedila, a zatim je prolazila cijeli niz razvodnjavanja. Konačno dobivena otopina se tada ulijevala u ukoso nagnute epruvete i petrijeve posude, koje su pak sadržavale široku paletu raznih hranjivih tvari i koje se potom stavljalo u inkubator.

- Ovdje, u sljedećem laboratoriju... doktor Aquino trenutno nije unutra pa zato ne smijemo ništa dirati, ali sasvim dobro možete

vidjeti kroz staklo... tu s epruveta i posudica prelazimo na novi set medija - pojasnio je Gunn. - Ali ovdje svaki organizam pronađen u uzorku ima svoj vlastiti set kultura, tako da, ako bude išta izlučivao u neki od medija, to ne bude kontaminirano.

- Ako išta i izluči, onda je to sigurno vrlo mala količina. Kako to otkrijete?

- Izravno, po tome kako djeluje. Vidite li ove nizove posudica koje u svojoj sredini imaju krug napravljen od papira i kako se od te sredine kroz gel za uzgoj mikroorganizama zrakasto šire četiri kanala? E pa svaki od tih kanala je impregniran s kulturom uzetom iz čistih kultura. Ako se na sve četiri pruge razviju uspješne kolonije bakterija, onda medij nanesen na papirnati disk ne sadrži nikakve antibiotike protiv te četiri vrste mikroba. Ako na jednom ili više kanala ne počinju rasti, ili su u usporedbi s ostalima slabi i kržljavi, onda znači da ima nade.

U sljedećem su laboratoriju antibiotici pronađeni metodom papirnatih diskova bili izloženi cijelom nizu opasnih organizama. - Na tom mjestu se eliminira oko 90% otkrića - objasnio je Gunn. - Ili zato što su nedovoljno aktivni ili zato što su ponavljali spektar antibiotika kakve već imamo. Ipak, to što nazivamo "nedovoljno aktivni" varira ovisno o okolnostima - dodao je. - Antibiotik koji pokazuje ikakvu aktivnost protiv tuberkuloze ili protiv Hansenove bolesti... gube... uvijek nam je zanimljiv, čak i ako uopće ne napada druge mikrobe. Onih nekoliko antibiotika koji su uspješno prošli cijeli spektar pokusa šalju se dalje u malenu pokusnu tvornicu gdje su organizmi koji su ih proizveli podvrgnuti određenim uvjetima u aeriziranom tanku za fermentiranje. Iz te pjenušave tekućine vadi se razmjerno velik dio sirovog lijeka, a onda ga se pročišćava i šalje u farmakološki laboratorij kako bi ga se testiralo na životinjama.

- I ovdje gubimo mnoge od inače obećavajućih antibiotika - rekao je Gunn. - Kod većine njih se pokaže kako su previše toksični da bi se koristili u... ili čak i na... ljudskom tijelu. U epruveti smo tisuću puta uništili Hansenov bacil, a onda ovdje otkrili kako je antibiotik *in vivo* koji ga uništava daleko brže fatalan nego sama guba. Ali kad smo jednom sigurni da lijek nije toksičan, ili da je njegova toksičnost nebitna u usporedbi s terapijskom učinkovitošću, on posve izlazi iz našeg pogona, odlazi u bolnice i pojedinim liječnicima na kliničko ispitivanje. Imamo i virološki laboratorij u Vermontu, gdje testiramo

naše lijekove protiv virusnih oboljenja kao što su gripa i obična prehlada... nije sigurno raditi s takvim laboratorijem u ovako gusto naseljenoj zoni kao što je Bronx.

- To je daleko složenije nego sam mogao i zamisliti - rekao je Paige.
- Ali vidim kako je sve to vrijedno truda. Jeste li vi razvili tu tehniku ispitivanja uzoraka?

- Oh ne! - Gunn je osmjehom pokazao kako mu oprašta što je postavio to pitanje. - Waksman, otkrivač streptomicina je već desetljećima prije nas položio osnovne temelje cijele procedure. Mi čak nismo ni prva tvrtka koja tako radi na veliko; jedna nama konkurentska tvrtka je to napravila i na taj način pronašla antibiotik širokog spektra koji se zove kloramfenikol i to samo godinu dana nakon što su uhodali proces. To je bilo ono što je nas ostale uvjerilo kako nam je bolje prihvatiti tu tehniku prije nego nas potpuno ne istisnu s tržišta. I ima još jedna dobra stvar. Da to nismo učinili, nitko od nas ne bi otkrio tetraciklin, za kojeg se pokazalo da je najsvestraniji antibiotik ikada testiran.

Tamo niže u hodniku otvorila su se neka vrata. Otud se sad začuo plač onog djeteta, mnogo glasniji nego prije. To nije bio sustavan plač djeteta koje bi imalo godinu dana, nego plač kratkog daha, plač novorođenčeta.

Paige je podigao obrve. - Je li ovo neka od vaših eksperimentalnih životinja?

- Ha-ha - rekao je Gunn. - Mi jesmo entuzijasti u svom poslu, pukovniče, ali negdje ipak moramo povući granicu. Ne, jedna od naših tehničarki ima problema s dadiljom pa smo joj dopustili dolaziti na posao s djetetom, dok ne pronađe bolje rješenje.

Paige je morao priznati kako se Gunn zna brzo dočekati na noge. Tu je priču izgovorio tako glatko. Nije on bio kriv što je Paige, prije no što je otišao u svemir, bio pet godina u braku i znao razlikovati plač djeteta dovoljno starog da bude u jaslicama, od onog starog tek nekoliko dana.

- Zar ovo nije pomalo opasno mjesto za dovođenje tako malenog djeteta... kad je tu posvuda toliko bakterija raznih bolesti, otrova i dezinfektora?

- Oh, mi poduzimamo sve mjere opreza. Usuđujem se reći kako naše osoblje u prosjeku manje obolijeva od radnika u industrijskim

postrojenjima koja su velika kao i mi. Zato što smo mi više svjesni problema. A sada, pukovniče Russell, ako prođemo kroz ova vrata, vidjet ćemo završnu fazu, glavnu tvornicu u kojoj masovno proizvodimo lijekove koji su se pokazali uspješnima.

- Da, to bih rado pogledao. Proizvodite li sada askomicin?

Ovoga puta ga je Gunn oštro pogledao, ni ne pokušavajući sakriti svoju radoznalost. - Ne - odgovorio je - askomicin je još uvijek na kliničkom testiranju. Smijem li vas upitati, pukovniče Russell, kako ste...

Na to jednostavno pitanje bilo je šaklljivo odgovoriti i nikada ga nitko nije do kraja postavio. Iznad glave Harolda Gunna oglasio se zvučnik: *Gospodine Gunn, doktor Abbott je upravo stigao.*

Gunn se okrenuo od onih vrata za koje je rekao da vode u glavnu tvornicu i pokazao pravu mjeru pristojnog žaljenja. - To je čovjek kojeg čekam. Bojim se, pukovniče Russell da ću morati skratiti ovaj naš obilazak. Možda ste vidjeli kakva grupa važnih ljudi nam je danas stigla ovamo... samo smo čekali doktora Abbotta i sada možemo početi vrlo važan sastanak. Ako biste mi učinili uslugu...

Paigeu nije preostalo drugo do reći: - Naravno. -Već nakon samo nekoliko sekundi Gunn ga je ostavio u prijemnoj prostoriji odakle je obilazak i započeo.

- Jeste li vidjeli ono što ste željeli vidjeti? - pitala je djevojka iza pulta.

- Mislim da jesam - zamišljeno joj je odgovorio. -Imam jednu molbu, gospođice Anne. Biste li bili tako dobri i večeras večerali sa mnom?

- Ne - odgovorila je djevojka. - Već sam vidjela nekoliko ljudi koji stižu iz svemira, pukovniče Russell, i to me više ne može impresionirati. A osim toga ne bih vam rekla ništa više od onoga što ste već čuli od gospodina Gunna, pa zato nema potrebe trošiti vaš novac i slobodno vrijeme na mene. Zbogom.

- Ne tako brzo. Mislim ozbiljno... ili, ako vam se tako više sviđa, namjeravam praviti neprilike. Ako ste se već ranije susretali s ljudima iz svemira onda znate da oni vole biti neovisni... nimalo nalik na one konformiste koji nikada ne napuštaju čvrsto tlo. Nije mi ni do vašeg djevojačkog smijeha. Zanimaju me informacije.

- Ne zanima me - odgovorila je. - Nemojte uzalud trošiti riječi.

- MacHinery je ovdje - tiho joj je rekao. - Tu je i senator Wagoner i još neki utjecajni ljudi. Pretpostavimo da ja sada porazgovaram s nekim od tih ljudi i optužim *Pfitzner* za provođenje vivisekcije na ljudima?

Ovo je upalilo. Paige je mogao vidjeti kako su članci na prstima djevojke pobijelili. - Nemate pojma o čemu govorite - rekla je.

- Upravo na to se i ja žalim. I mislim posve ozbiljno. Bilo je nekih stvari koje gospodin Gunn nije mogao preda mnom sakriti, mada se vraški trudio. Sada ću svoje sumnje kanalizirati... pa će se u *Pfitzneru* provesti istraga... ili ćete se ipak radije malo sa mnom družiti uz ribu prženu na maslacu s paprikom?

Pogled koji mu je dobacila bio je prepun mržnje. Činilo se da nije mogla pronaći nikakav odgovor. Taj izraz joj nije nimalo pristajao i nije se mogao sjetiti baš ni jedne djevojke s kojom bi se manje želio sastati. Zašto bi trošio svoj novac i slobodno vrijeme na nju? Konačno, u Sjedinjenim Državama je prema popisu iz 2010.g. bilo pet milijuna žena više nego muškaraca, a barem 4.999.950 njih je bilo zgodnije i manje odbojno od ove.

- U redu, pukovniče - rekla je naglo. - Vaš prirodni šarm me je oborio s nogu. I upamtite da ne postoji nikakav drugi razlog zbog kojeg sam prihvatila vaš poziv. Bilo bi zabavno čuti dokle bi išao taj vaš blef s pričom o vivisekciji, ali ne želim povezivati tvrtku u kojoj radim s privatnim šalama.

- Dobro - rekao je, neugodno svjestan kako je njegov blef zapravo bio otkriven. - Pretpostavimo da dođem po vas...

Ušutio je, odjednom zamijetivši kako su se glasovi iza dvostrukih vrata pojačali. Tog trenutka je general Horsefield banuo u prijemnu prostoriju, a Gunn ga je pratio u stopu.

- Želim da se jasno shvati, i to jednom zauvijek - vikao je Horsefield - kako će cijeli taj projekt odletjeti pod nadzor vojske ako ne budemo imali rezultate prije nego dode vrijeme za nove dotacije. Ovdje se još uvijek događa dosta toga što bi Pentagon smatrao trivijalnom nesposobnošću i pukim teoretiziranjem. I ako to Pentagon unese u svoje izvješće, onda znate što će učiniti ministarstvo financija... ili Kongres. Morat ćemo to skratiti, Gunn. Razumijete li? Srezat natrag na ono osnovno!

- Generale, mi smo sve to srezali na ono najosnovnije onoliko koliko se to može - rekao je Harold Gunn smirujući ga, ali i s priličnom čvrstinom. - Nećemo pustiti niti gram tog lijeka u proizvodnju dok ne budemo zadovoljni njime u svakom smislu. Sve drugo bilo bi ravno samoubojstvu.

- Vi znate da sam na vašoj strani - rekao je Horsefield, a glas mu je sada bio nešto manje prijeteći. - A isto tako i general Alsos. Ali ovo oko čega se borimo je rat, bez obzira razumije li to javnost ili ne. I ne možemo si dopustiti tako osjetljive stvari kao što su te smrtonosne droge...

Gunn, koji je prekasno vidio Paigea, bezuspješno je dizanjem obrva upozoravao Horsefielda koji je najzad ipak shvatio. General se naglo okrenuo i bijesno pogledao Paigea, koji ovako otkriven nije trebao salutirati. Usprkos nenadanoj ledenoj šutnji bilo je očito kako Gunn pokušava vratiti barem tragove one profesionalne kurtoazije koju Paige, kad se uzme u obzir njegov razgovor s djevojkom, nije previše cijenio.

A što se Horsefielda tiče, on je Paigea jednim pogledom svrstao u "neovlaštene osobe" Paige pak nije imao namjeru ostati u toj kategoriji ni trenutak duže nego mu je trebalo da iz nje izađe i, ako je ikako moguće, pritom ni ne izgovoriti svoje ime, jer to je bilo vrlo opasno. Promumljavši djevojci - Onda u osam sati... - neslavno se odšuljao iz *Pfitznerove* prijemne prostorije i žurno se udaljio.

Dok se kasnije tog poslijepodneva brijao, razmišljao je kako se bio podvrgnuo cijeloj seriji malih poniženja, a samo kako bi se približio nečemu što ga se uopće ne tiče. I još gore od toga, jer bilo je očito kako je to najstrože čuvana tajna što je već samo po sebi bilo smrtno opasno i za sve one koji su bili ovlaštene o tome znati, a kamoli za radoznala njuškala njegovog ranga. U Razdoblju obrane, nešto znati je značilo biti sumnjiv, na Zapadu jednako kao u SSSR-u; sa svojim prijetnjama za "sigurnost" ta dva kompleksa nacija postajala su si tijekom posljednjih pedeset godina uzajamno sve sličniji. Čak je bila pogreška djevojci spomenuti Jupiterov Most jer, usprkos činjenici da su svi znali kako taj Most postoji, svatko tko ga je spominjao mogao je vrlo brzo dobiti etiketu kako je opasno lajav. Posebno ako je govornik, kao Paige, zaista neko vrijeme bio stacioniran u

Jupiterovom sustavu, bez obzira imao on pristupa informacijama o Mostu ili ne.

A pogotovo ako je onaj koji je o tome govorio, kao Paige, zaista razgovarao s momcima s Mosta, radio s njima na marginalnim projektima, bio poznat po tome što je razgovarao s Charityjem Dillonom, predradnikom na Mostu. A posebno ako je još povrh svega imao vojni čin što mu je omogućavalo da tajne podatke prodaje kongresmenima, što je tradicionalan način napredovanja u vojničkoj karijeri mimo onog normalnog rasporeda unapređenja.

A najviše od svega, ako je taj čovjek otkriven kako njuška po novim i različitim tajnim projektima, a čak nije bio ni na popisu onih koji bi imali pristup.

Zašto je, konačno, uopće preuzimao toliki rizik? Uopće se nije razumio u bit te stvari; nije bio biolog. Svima koji su to promatrali izvana, *Pfitznerov* posao je bio samo još jedno istraživanje na polju antibiotika i u tome posve rutinski projekt. Zašto bi čovjek iz svemira, kao što je Paige, pružao ruke prema vatri koja ga već sada može spržiti?

Papirnatim je ručnikom s lica obrisao kremu za brijanje i vidio svoje vlastite oči kako iz konkavnog ogledala zure u njega, uvećane kao da su sovine. Usprkos iskrivljenju vidio je samo svoju sliku. Ona mu nije pružala odgovor.

Drugo poglavlje: Jupiter V

...poniranje kroz zabranjena područja je ono što svojom pravom hrabrošću plijeni srce. U povijesti života bilo je nekoliko takvih epizoda. To je ono što nas čini osamljenima. Zašli smo u novi, kulturološki koridor. Tu prije nas nije bilo ničega. U njemu smo potpuno sami. U njemu smo zastrašujuće jedinstveni. Gledamo jedan drugoga i govorimo: To se više nikada ne može ponoviti.

LOREN C. EISELEY

Tornado je vrištao tresući Most kad se oglasila uzbuna, cijela struktura se tresla u ljuljala. To je bilo posve normalno i Robert Helmuth na Jupiteru V jedva je to i zamijetio. Vječito je nekakav tornado tresao Most. Cijeli taj planet bio je omotan tornadima i još gorim od toga.

Skener na predradnikovoj ploči pokazivao je 114 kao broj sektora u kojem je nevolja. To je bilo na sjeverozapadnom kraju Mosta gdje se on slomio i nije ostavio ništa do oblake amonijevog kristala i metana koji su bjesnjeli, i strmi pad od pedeset kilometara do nevidljive površine. Na tom dijelu nije bilo ultrazvučnih "očiju" koje bi dale cjelovit pogled na to područje -onoliko koliko je uopće ikakav cjelovit pogled bio moguć - jer su oba kraja Mosta bila nekompletna.

Uzdahnuvši, Helmuth je pokrenuo bubu. Taj maleni auto, spljoštenog podvozja i tanak poput nekog kukca, polako se pokrenuo na svojim kugličnim ležajevima, čvrsto priljubljen uz površinu Mosta i voden preko deset usko postavljenih tračnica sa zavrnutom prirubnicom. Ipak su žestoki naleti vodika stvarali silnu buku zavijajući poput sirene na mjestima između rubova vozila i platforme, a učinak kapi amonijaka koje su bubnjale po zakrivljenom krovu vozila bio je jak i zaglušujući kao kiša topovskih kugli. U uvjetima Jupiterove dva i pol puta jače gravitacije, te su kapi zapravo bile gotovo jednako tako teške kao topovske kugle, iako nisu bile mnogo veće od običnih kišnih kapi. I svako malo je naišao nalet vjetra popraćen tamno narančastim bljeskom zbog kojeg su se vozilo i platforma, a i Most, divlje propinjali; čak i posve slab val udara kretao se kroz nevjerovatno gustu atmosferu planeta, poput oklopa ratnog broda koji je eksplodirao.

Ti udari su ipak bili dolje, na površini. Mada su oni teško pogađali Most, gotovo nikada nisu remetili njegovo funkcionira. I po samoj toj prirodi stvari nisu mogli Helmuthu nimalo naškoditi.

Jer Helmuth, zapravo, i nije bio *na* Jupiteru, iako je njemu to bilo sve teže imati na umu. Na Jupiteru nije bilo nikoga, i da se Mostu dogodilo ikakvo ozbiljnije oštećenje ono vjerojatno nikada ne bi bilo popravljeno. Na Jupiteru nije bilo nikoga tko bi to popravio, tamo su bili samo strojevi koji su i sami bili dio Mosta.

Most se gradio sam. Masivan, osamljen i beživotan, rastao je u tamnim dubinama Jupitera.

Bio je dobro planiran. S Helmuthove točke gledišta - one sa skenera na bubi - nije se moglo vidjeti gotovo ništa od svega toga, jer su bubine tračnice tekle sredinom platforme, a u tmini i stalnim naletima oluje čak ni vid ultrazvučne kamere nije mogao prodrijeti dalje od najviše nekoliko stotina metara. Širina Mosta, kojeg nitko nikada neće vidjeti, bila je gotovo 18 kilometara, a visina, jednako neshvatljiva ekipi s Mosta kao što je i neboder neshvatljiv mravu, gotovo pedeset kilometara, a dužina, koja namjerno nije bila naznačena u planovima, trenutačno je iznosila 87 kilometara i još je uvijek rasla - zdepasta, kolosalna struktura, građena u skladu s građevinskim principima, metodama, materijalima i alatom kakvi nikada prije nisu bili ni taknuti...

A za to je bilo dobrog razloga, jer je negdje drugdje to bilo nemoguće. Na primjer, većina Mosta bila je sagrađena od leda: izvrstan građevni materijal kad je pod đakom od milijun atmosfera, na temperaturi od -70°C . U takvim uvjetima je najbolji građevni čelik drobit poput talka, a aluminij postaje čudnovata prozirna masa koje se raspadne čim je dodirnemo; voda, međutim, postaje led IV, gusto i prozirno bijelo sredstvo koje će se pod teškim stresom deformirati, ali puknuti će samo pod udarcem dovoljno jakim da na Zemlji uništi čitav grad. Uopće nije važno što su potrebni milijuni megavata snage da bi se Most održao i rastao svakoga sata u danu; vjetrovi na Jupiteru pušu brzinama do 40.000 kilometara na sat i nikada ne prestaju, a pušu već možda i dulje od četiri milijarde godina. Energije ima dovoljno.

Helmuth se sjećao kako je tamo kod kuće bilo razgovora o započinjanju drugog Mosta na Saturnu, a kasnije možda i na Uranu.

No to su bile riječi političara. Most je srećom nekih 8000 kilometara ispod vidljive površine Jupiterove atmosfere. Srećom, jer je na površini atmosfere temperatura bila oko 40 °C niža no dolje na Mostu, ali čak i unatoč toj razlici mehanizmima Mosta se jedva moglo upravljati. Ako je vjerovati radiosondama, onda je dno Saturnove atmosfere samo nekih 27.000 kilometara ispod Saturnovih oblaka koji se mogu vidjeti teleskopom, a temperatura dolje je ispod -150 °C. Pod tim uvjetima bi čak i stlačeni led bio nepokretan i na njemu se ne bi moglo raditi ni s čim mekšim od njega samog.

A što se pak tiče Mosta na Uranu...

Ako bi se Helmutha pitalo, već je i Jupiter bio dovoljno gadan.

Buba se dovukla do mjesta odakle se vidio kraj Mosta i automatski se zaustavila. Helmuth je podesio "oči" vozila na najjaču penetraciju i pretraživao obližnje I-spone. Grede su bile postavljene gusto kao sito. I morale su biti kako bi podržavale vlastitu težinu, a da se o težini komponenata Mosta i ne govori. Ovdje je gravitacija bila dva i pol puta veća nego na Zemlji. Čak i pod tolikom težinom, cijela ta mreža greda i nosača samo se propinjala i ljuljala pod naletima vjetra. Bila je i dizajnirana da se tako ponaša, no Helmuthu nije nikada uspjelo ne prestrašiti se takvog gibanja. Samo ga je navika bodrila, govoreći mu da se nema čega bojati.

Isključio je ono automatsko zaustavljanje pa je, sada pod ručnim upravljanjem, buba malo pomalo milila prema naprijed. Sektor 113, a Mostov vlastiti Wheatstoneov sistem skeniranja otpora (na Mostu nije nigdje bilo nikakve elektronske naprave, jer je na Jupiteru bilo nemoguće postići vakuum) dojavio je da su problemi u sektoru 114. Granica ova dva sektora je još uvijek bila udaljena punih petnaest metara.

Bio je to loš znak. Helmuth je nervozno počeo svoju ridu bradu. Bilo je očito da ima razloga za uzbunu, pravu uzbunu, a ne samo onu duboku potištenost koju je osjećao uvijek kad je radio na Mostu. Bilo kakvo oštećenje koje je bilo dovoljno ozbiljno da zadrži bubu cijeli sektor ispred bit će da je veliko.

Moglo bi se čak pokazati da je to katastrofa koju je potajno predosjećao još od vremena kad je bio predradnik na Mostu, takva

katastrofa koju Most ne bi mogao sam popraviti i koja bi natjerala ljude da se s Jupitera vrate poraženi.

Električni induktori su se uključili i buba se još jednom tvrdoglavo priljubila uz platformu, a kuglični ležajevi po kojima se kretala magnetski su se blokirali na tračnicama. Smrknut, Helmuth je isključio struju koja je upravljala magnetima i natjerao nisko vozilo da se centimetar po centimetar kreće preko linije opasnosti.

Odjednom, vozilo se osjetno zatreslo nagnuvši se ulijevo, a vjetar je prodorno cvilio između njegovih rubova i platforme pa urlajući ulazio i izlazio iz raspona čujnoga zvuka u ultrazvuk i to tako jezivo da je Helmuth stisnuo zube. A buba se ljuljala i vibrirala između površine platforme i rubova tračnica poput batića budilice.

Ispred još uvijek nije bilo ničeg osim vodoravnog kretanja oblaka i ledenih kapi koje su stvarale buku duž cijelog Mosta, pojavljujući se iz mraka u svjetlu farova i gubeći se opet nekamo u mrak prema obzoru kojeg, baš kao ni Most, niti jedno oko neće nikad ugledati.

Gotovo pedeset kilometara niže nizale su se hidrogenske eksplozije. Bilo je očito da se dolje, na površini, odvija nešto zaista divlje. Helmuth već godinama nije čuo tolike eksplozije.

Začuo se kratak, izuzetno glasan pucanj i baš ispred Helmutha duga crta narančaste vatre slijevala se kroz pobješnjeli zrak u dubinu poput grive lipicanskog pastuha. Instinktivno je ustuknuo, premda je ta rijeka vatre bila jedva malo manje hladna od ostatka oluje i tekućih plinova, a daleko previše hladna da bi mogla oštetiti Most.

Ipak u tom je trenutačnom bljesku nešto vidio: prema gore iskrivljene sjene, uzorak nečeg očito nedovršeno, treperava silueta u kontrastu sa strašnom svjetlošću slapa vodika.

Kraj Mosta. Razoren.

Helmuth je nevoljko zagundao i pokrenuo bubu natrag. Ona svjetlost je sad bila prigušenija, svjetlost je tekla s neba i padala pedesetak kilometara u pobjesnjelo more tekućeg vodika. Skener je ispustio neki zadovoljan zvuk kad je buba ponovo prešla liniju opasnosti i vratila se u sektor 113.

Helmuth je okrenuo vozilo na njegovoj šasiji za stotinu i osamdeset stupnjeva, okrenuvši leđa sve slabijem narančastom pljusku. Nije bilo više ničega što bi on u ovom trenutku mogao učiniti za Most. Gledao je kontrolnu ploču po čijem su se zaslonu preko prikaza

Mosta vukle sjene, a kad je ugledao plavo dugme s oznakom *garaža* divljački ga je pritisnuo i strgnuo s glave svoju vatrogasnu kacigu.
Most je poslušno nestao.

Treće poglavlje: New York

Zar se ne čini da bi nekome tko stalno živi sjedne strane praga boli mogla biti potrebna neka drukčija religija nego onome tko stalno boravi s druge strane?

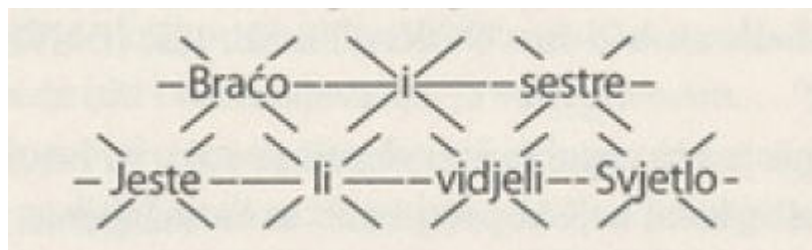
William James

Ona djevojka, punog imena, kako je Paige saznao, Anne Abbott, izgledala je umjereno prihvatljivo u svojoj ljetnoj haljini na čijem je lijevom reveru nosila model tetraciklinske molekule, s atomima izrađenim od sitnog sintetičkog dragog kamenja. No kad je došao po nju, bila je još manje sklona razgovoru nego kad je s njom razgovarao u *Pfitznerovoj* recepciji. Paige nikad nije bio stručnjak za ugodna ćaskanja pa je, suočen s njezinom zlovoljom, njegov žedan izvor društvenosti posve presušio.

Pet minuta kasnije svaki je razgovor ionako postao nemoguć. Put kojeg je Paige odabrao do restorana vodio je preko Foley Squarea na kojem su se okupili Vjernici. Kadilak kojeg je Paige unajmio (za gotovo četvrtinu novca kojeg je dobio za svoj plaćeni dopust i koji je, zbog poreza na gorivo, bio samo povremeni luksuz bogataša) bio je gotovo odmah usporavan bučnom, uzbibanom gomilom.

Glavna buka dopirala je s velike plastične pozornice gdje je jedan od njihovih svećenika poticao masu, a glas mu je bio toliko pojačan da je postalo gotovo nemoguće razabrati što govori. Vjernici su imali prenosive kazetofone, torbe s pamfletima i časopisima, neki su na leđima nosili one reklamne panoe na kojima su sada fluorescentnim slovima bile ispisane ispovijedi koje su grešnici trebali potpisati, vreće izrađene od zelene čohe i namijenjene sakupljanju priloga bile su u toj gomili ravnomjerno raspoređene, a ulice su na svakih pet metara bile prošarane ravnim crnim zmijama cijevi s komprimiranim zrakom.

Kad se automobil po drugi puta zaustavio, mlaznica je bila usmjerena na stražnji prozor i preko stražnjeg sjedala pa sve do Paigeovog i Anninog nosa kuljala je gomila mjhurića u svim duginim bojama. Kako je koji mjhurić puknuo, tako se oslobodio val parfema... bila je to "Nebeska radost" miris kojeg su Vjernici ove godine koristili, a umilan glas je govorio:

Paige se bezuspješno borio protiv mjhurića mašući rukama, dok se Anne naslonila na jastuke kadilaka i promatrala ga s jedva vidljivo prezrivim osmijehom. U posljednjem mjhuriću nije bila riječ, nego samo snažan parfem. I protiv njezine volje, Annin osmijeh je postao širi: taj parfem, osim što je uzrokovao silnu euforiju, bio je i pomalo afrodizijak. Očito su ove godine Vjernici bili spremniji no ikad okoristiti se svakim sredstvom koje im se nade pri ruci.

Šofer je pokrenuo auto naprijed, a tada se, prije negoli je Paige počeo shvaćati što se događa, auto zaustavio, vrata pokraj volana su se otvorila i četiri ruke s mnogo prstiju spretno su iščupale vozača koji je vani pao koljenima na asfalt.

"SRAMOTA! SRAMOTA!" - grmio je robot - "VAŠI GRIJESI SU VAS OTKRILI! POKAJTE SE I POTRAŽITE OPROST!"

Nekakva tanka staklena kugla, u kojoj je očito bio neki narkotik, razbila se pokraj auta pa je, ne samo nesretni šofer nego i dio gomile koja se počela okupljati oko njega, većinom žene, naravno, počela potreseno jecati.

"POKAJTE SE!" intonirao je robot, nadglasavši kor koji je sada, negdje u toplom večernjem zraku, pjevao: Ah-ah-ah-ah-h-h-h... "POKAJTE SE, JER JE STIGAO ČAS!"

Paige je bio zapanjen zatekavši se kako se bez razloga guši i kako osjeća pretjerano samosažaljenje, pa je izašao iz automobila u potrazi za nekim nosom kojeg bi mogao razbiti. Ali niti jednog od Vjernika nije bilo na vidiku. Članovi tog reda, koji su svi nastojali širiti svoju vjeru svim sredstvima koja su im se činila podесnim, još su prije mnogo godina shvatili kako im često zamjeraju to njihovo snubljenje, pa su, gdje god je to bilo moguće, osobno nagovaranje zamijenili modernom tehnologijom.

I njihovi su strojevi bili prisiljeni učiti. Robot se povukao kad se Paige spremao napasti ga. Toj stvari je bilo uprogramirano ne dopustiti da bude razbijen.

Sada spašen, šofer kadilaka je nezadovoljno ispuhao nos i ponovo pokrenuo auto. Iza njih je postajao sve tiši zbor kojeg je nadjačavao gromovit glas propovjednika:

- Kažem vam kako svijet i svjetovne stvari dolaze svome kraju i to brzom kraju. U svojem arogantnom ponosu čovjek je čak htio skrenuti zvijezde s njihovih staza, ali zvijezde ne pripadaju čovjeku i on će okajavati taj dan. Oh, taštino svih taština; sve je taština. Čovjek se čak drznuo na velikom Jupiteru podići golem Most, baš onako kako je nekoć u starom Babilonu htio podići toranj do neba. Ali i to je taština, pokvaren ponos i prkos koji će također čovjeku donijeti katastrofu. Smanjite tu taštinu, kažem smanjite je! (Ezra LXXXE99). Neka dođe kraj ponosu i zavlada mir. Neka zavlada ljubav pa će biti i razumijevanja. Ja vam govorim...

Automobil je prešao preko još jednog okidača i pojavio se zasljepljujući ružičast bljesak. Kad je Paige ponovo uspio progledati, činilo mu se da kola lebde u zraku i da pravi anđeli svečano lete oko njih. Među oblacima su orgulje jecale *vox humana*.

Paige je pretpostavio da su Vjernici, vjerojatno nadzvučnim pulsevima kristalizirali stakla prozora koja su bila podignuta kako bi se spriječilo ponovno ulaženje mjehurića i kako vi se podigla 3-V folija protiv staklenih kristala s polarizirajućom ultraljubičastom svjetlosti. "Anđeli" su na čudan način leteći mijenjali boju, a to bi se možda moglo objasniti slučajnim rasporedom fluorescentnih čestica u običnom prozorskom staklu.

Shvativši vjerojatni *modus operandi* te vizije, Paige nije bio ništa manje bijesan zbog još jednog zadržavanja, no, srećom, pokazalo se kako je cijela ta stvar trik zaostao od prošlogodišnje Obnove za što je kadilak bio spreman. Vozač je dodirnuo nešto na upravljačkoj ploči pa je saharinska slika nestala, a s njom i himne i sve drugo. Automobil je naglo prošao kroz nastali otvor u gomili i trenutak kasnije trg je ostao iza njih.

- Uh! - rekao je Paige, napokon se naslonivši u sjedalu. - Sada razumijem zašto stajališta taksija imaju automate za osiguranje putovanja. Kada sam posljednji puta bio na Zemlji nije se vidjelo mnogo Vjernika.

- Sada je svaka deseta osoba koju sretneš Vjernik -rekla je Anne. - A osam od preostalih devet tvrdi da su odustali od religije kao od

lošeg posla. A kad se zatekneš usred neke od tih Obnova teško ti je povjerovati u one žalopojke o kojima sad čitamo, kako suvremeni ljudi nemaju vjere i tome slično.

- Meni se ne čini da je to tako - rekao je zamišljeno Paige, kojem ovo nije izgledalo kao neobavezno čavrljanje nego više kao razgovor u kojem on mnogo više uživa, razgovor koji se vodio o nečemu, i samo je mogao biti sretan time što je led napokon probijen. - Ja nemam neku svoju osobnu religiju, ali mislim da kad stručnjaci govore o "vjeri" onda misle na nešto drugo, a ne na ovakvo podizanje buke kakvo rade Vjernici. Sve te religije koje se kliču podsjećaju me na bučne i dinamične susrete trgovaca: njihovi obredi i njihovo ponašanje je toliko agresivno zato što zapravo samima sebi ne vjeruju. Stvarna vjera je toliko dio svijeta u kojem živiš da to rijetko i opažaš i to nije uvijek religiozno u onom formalnom smislu te riječi. Na primjer, za one koji se u to razumiju, matematika se temelji na vjeri.

- Trebala bih reći da se ona temelji na antitezi vjere - rekla je Anne malo hladnije. - Jeste li na tom polju imali ikakvog iskustva, pukovniče?

- Pomalo - rekao je, bez neke ogorčenosti u glasu.

- Nikada mi ne bi bilo dopušteno upravljati brodom izvan Mjesečeve staze da ne vladam tenzorskih računom, a da bih se mogao nadati unapređenju moram znati i spinore... a to znam.

- Oh - rekla je djevojka malo odlučnije - nastavite, žao mi je što sam vas prekinula.

- Bila ste u pravu, jer sam vrlo loše iznio svoj stav. Htio sam reći kako je vjerovanje matematičara da postoji neka veza između matematike i stvarnog svijeta također vjera; ona se ne može dokazati, no on je osjeća vrlo snažno. Kad smo već kod toga, ne može se dokazati ni vjerovanje posve nereligioznog čovjeka da *uopće postoji* stvarni svijet koji odgovara onome što mu njegova osjetila pokazuju. I Pero Perić i najveći talent među fizičarima, obojica moraju u to tek vjerovati.

- A oni ne izvode ceremonije koje simboliziraju njihovu vjeru - dodala je Anne - a niti posebno obučavaju specijaliste koji će ih svakih sedam dana u to uvjeravati.

- Točno. Isto tako se taj neki Pero Perić naučio vjerovati kako su osnovne religija Zapada u nekoj vezi sa svijetom stvarnosti, što je valjano iako nije moglo biti dokazano. A to uključuje i komunizam, koji je ipak rođen na Zapadu. Pero Perić više ne osjeća na takav način... a rekao bih niti Vjernici, jer inače ne bi tako glasno vikali. U tom smislu, koliko ja vidim, baš i nema vjere posvuda oko nas. Ništa što bih ja odabrao, to sam na težak način saznao.

- Stigli smo - rekao je šofer.

Paige je pomogao djevojci pri izlasku iz automobila, trudeći se ne obazirati na visoku cijenu vožnje, a zatim su ih u restoranu odveli do njihovog stola. Kad su se smjestili, Anne je neko vrijeme opet bila tiha. Paige je već bio sklon zaključiti kako je ona još jednom odlučila ponašati se kao santa leda pa se počeo pitati bi li mogao nekako urediti da Vjernici nasrnu i ovamo kako bi opet započeli razgovor, kad je ona rekla: - Čini se da ste mnogo razmišljali o vjeri. Govorite kao da vam taj problem nešto znači. Možete li mi reći zašto?

- Rado ću pokušati - odgovorio je polako. - Standardan odgovor bi bio da, dok ste vani u svemiru, imate mnogo vremena za razmišljanje... ali ljudi na različite načine koriste to vrijeme za razmišljanje. Mislim kako sam, još od vremena kad su mi bile četiri godine i kad su se moji roditelji rastali, uvijek tražio neki vlastiti okvir. Majka je bila kršćanska znanstvenica, a on pristaša dianetike, pa su se tako uvijek imali oko čega svađati. Sudska borba oko toga kome ću pripasti vodila se gotovo pet godina.

Sa sedamnaest sam se prijavio u vojsku i nije mi dugo trebalo pa da zaključim kako vojska nije dobra zamjena za obitelj, a o crkvi da i ne govorim. Tada sam se dragovoljno prijavio u školu za službu u svemiru. Ni to nije bila crkva. Još dok su svemirski letovi bili u povojima, vojska je nad njima dobila jurisdikciju, pa nisu željeli da mornarica ili zračne snage poberu vrhnje ako se na drugim planetima na nešto naiđe. To je jedan od armijskih povijesnih prerogativa; ta ideja kako je sve što se nade u području koje drži vojska... dijamanti, uranij, bilo što vrijedno... nađen novac kojeg treba sačuvati za vrijeme mira kada Kongres počne škrtariti. Proveo sam više vremena pomažući vojnom odjelu za svemirske letove izboriti se za unifikaciju naoružanja sa svemirskim naoružanjem drugih službi, nego što sam obavljao stvarni posao u svemiru. Odredili su me za taj

posao... no to mi nije pomoglo misliti o svemirskom prostoru kao o konačnoj katedrali...

Negdje u to vrijeme sam se oženio i dobili smo sina. Rodio se istoga dana kad sam se ja upisao u školu za svemirske letove. Dvije godine kasnije taj brak je poništen. Znam kako to zvuči smiješno, no okolnosti su bile neobične.

Mislim da sam, kad mi je *Pfitzner* prišao i ponudio mi da za njih skupljam uzorke tla, vidio još jednu crkvu s kojom bih se mogao identificirati... nešto humanitarno, dalekosežno, impersonalno. A kad sam danas poslijepodne otkrio da ta nova crkva ne namjerava radosnim poklicima dočekati konvertita... eto, rezultat toga je da sada plaćem na vašem ramenu. - Osmjehnuo se. - Ovo bi se teško moglo nazvati laskanjem. Znam. Ali već ste mi pomogla što sam se pričanjem doveo do one točke kada je jedini sljedeći korak isprika, što sada i činim. Nam se da ćete je prihvatiti.

- Mislim da hoću - rekla je i pokušala mu uzvratiti osmijeh. To je kod njega prouzročilo neko bockanje, kao da je dak zraka naglo pao za pola bara. Anne Abbott je bila jedna od onih rijetkih običnih cura koje njihov osmijeh potpuno preobrazi, tako naglo i jako kao eksplozija na površini zvijezde. Kad je imala onaj svoj uobičajen i pomalo mrzovoljan izraz lica bila je posve nezamjetljiva, ali muškarac koji je vidio njezin osmijeh bio bi spreman na sve samo da ga opet što češće izmami. Paige je pomislio kako neka žena koja je stalno lijepa vjerojatno nikada neće upoznati takvu ljubav i privrženost kakvu će dobiti Anne kad naiđe na čovjeka svog života.

- Hvala vam - rekao je pomalo šturo. - Predlažem da naručimo jelo, a onda bih želio slušati vas. Bojim se da sam vam prerano ispričao priču svog života.

- Vi naručite - rekla je. - Poslijepodne ste spominjali ribu iverak pa vam je ovdašnji jelovnik sigurno poznat... A i tako lijepo ste mi pomogli izaći iz automobila da bih htjela zadržati tu iluziju.

- Iluziju?

- Ne tjerajte me to pojašnjavati - rekla je, blago porumenjevši. - Ali... eto, iluziju kako na svijetu još uvijek postoje dva-tri kavalira. Otkad niste bili tu, na planetu se pojavio višak žena i puno lijelih muškaraca, pa ne možete razumjeti vrijednost neke sitne kurtoazije.

Većina muškaraca na koje sam naišla žele vidjeti moje madeže po tijelu prije nego se potrudu zapamtiti moje prezime.

Paige je iznenađeno prasnuo u smijeh, tako da se u restoranu nekoliko glava okrenulo prema njima. Brzo je prestao, prestrašivši se da bi djevojci moglo postati neugodno, no ona se ponovo osmjehnula, zbog čega se on osjećao kao da je u vrlo kratkom roku iskapio tri viskija.

- Ovo je za mene brza transformacija - rekao je. -Ovog poslijepodneva sam bio ucjenjivač, i to namjerno. Onda u redu, naručit ćemo ribu iverak, to je specijalitet kuće. Sanjao sam iverak dok sam na najvećem Jupiterovom mjesecu žvakao koncentriranu hranu.

- Mislim da ste imali pravu predodžbu o *Pfitzneru* - rekla je Anne polako, nakon što je konobar otišao.

- Ne mogu vam otkriti nikakve tajne o tome, ali vam možda mogu reći neke općepoznate sitnice koje vi, očito, ne znate. Čini mi se kako projekt na kojem sada rade posve točno odgovara vašem opisu: humanitaran je, impersonalan i toliko dugoročan koliko ja to uopće mogu zamisliti. I ja se u vezi s njim osjećam pomalo religiozno, u vašem smislu riječi. To je nešto uz što se može vezati, i za mene je to bolje nego biti Vjernik ili pripadati Ženskom vojnom korpusu. I mislim da biste vi mogli razumjeti zašto se tako osjećam... bolje nego to može Hal Gunn, ili barem mislim da biste mogli.

Sada je on bio na redu da se posrami, pa je to prikrivao dodajući začine hrani. - Želio bih čuti o tome.

- Radi se o sljedećem - rekla je. - Između 1940. i 1960. u zapadnoj je medicini došlo do velikih promjena. Prije 1940. godine, početkom dvadesetog stoljeća, zarazne su bolesti bile glavni ubojica. Do 1960. su sve gotovo posve suzbijene. Promjena je započela sa sulfatnim lijekovima, a zatim su došli Fleming i Florey i masovna proizvodnja penicilina tijekom Drugog svjetskog rata. Nakon tog rata pronađen je cijeli arsenal novih lijekova protiv tuberkuloze, koja prije pojave streptomocina nikada nije bila učinkovito liječena, viomicina i tako dalje, sve do Blochovog izoliranja TB toksina i razvoja agensa za metaboličku blokadu. Tada se pojavio široki spektar antibiotika kao što je tetramicin koji je napao neka virusna oboljenja, kao i neka druga. To nam je pak ukazalo na cijeli niz teških problema.

Posljednja velika zarazna bolest bila je bilharzija ili shistosomijaza, no i ona je do 1966. bila svedena na puku neugodnost.

- Ali mi još uvijek imamo zarazne bolesti - prigovorio je Paige.

- Naravno - odgovorila je, i nagnula se naprijed, a maleni atom na njezinom brošu je ulovio svjetlost svijeće. - Niti jedan lijek ne može posve izbrisati bolest, jer je nemoguće ubiti sve te opasne organizme diljem svijeta samo tretiranjem pacijenata koje oni napadnu. Ali možete smanjiti opasnost. Na primjer, polovinom dvadesetog stoljeća je malarija bila najveći ubojica. Sada je jednako tako rijetki kao difterija. Još uvijek imamo obje te bolesti, ali kad ste posljednji puta čuli za neki slučaj zaraze?

- Pitate pogrešnog čovjeka. U svemirskim brodovima nisu česte bolesti koje uzrokuju mikrobi. Mi odbijamo i svakog člana posade koji se pojavi samo s prehladom. Ali razumijem to što ste rekli. Nastavite. Što se onda dogodilo?

- Nešto pomalo zloslutno. Osiguravajuća društva i drugi ljudi koji su to pratili i bilježili, bili su alarmirani načinom na koji su napredovale degenerativne bolesti. Bolesti kao što su ovapnjenje arterija, koronarne bolesti, embolije i gotovo sve vrste raka... bolesti kod kojih se ovaj ili onaj tjelesni mehanizam odjednom poremetio bez nekog vidljivog razloga.

- Zar starost nije uzrok?

- Ne - gorljivo je odgovorila. - Starost je samo *doba* života, nije nikakva stvar po sebi, to je samo ono vrijeme u životu kad nas napada većina degenerativnih bolesti. Neke od njih napadaju i djecu... na primjer leukemija ili rak koštane srži. Kad su tek počeli bilježiti taj porast degenerativnih bolesti mislili su da je to samo neka vrsta nuspojave pada zaraznih bolesti. Mislili su da je rak u porastu zato što sve više ljudi živi dovoljno dugo da ih to pogodi. A i prijavljivanje degenerativnih bolesti se poboljšalo pa je tako toliki porast djelomično zaista bio privid... to je samo značilo kako je otkrivano više oboljenja nego prije. Ali to nije bilo jedino. U statističkim tablicama su se rak pluća i rak želuca počeli izrazito uspinjati, daleko iznad one točke koja bi se mogla pripisati boljem prijavljivanju slučajeva ili porastu prosječne dužine života. A onda se ista stvar počela događati s hipertenzijom, Parkinsonovom bolesti i ostalim otkazivanjima centralnog nervnog sistema, mišićnom

distrofijom i tako dalje, i tako dalje. Sve je izgledalo kao da smo zamijenili vruga kojeg poznamo s onim kojeg ne poznamo.

I tako je bila prilično duga potraga za mogućim izvorom infekcije za svako od tih degenerativnih oboljenja. Zbog nekih životinjskih oboljenja, kao što je sarkom kod peradi, koji se prenosi virusom, mnogi su se kao ludi bacili u potragu za virusom raka. Došlo je do složnog pokušaja da se skupina organizama zvanih pleuropneumonia označi uzročnikom artritisa. Za vaskularna oboljenja, kao što je hipertenzija i tromboza, okrivljavali su sve, od načina vaše prehrane pa do toga tko vam je bila baka.

No sve je to dalo vrlo skromne rezultate. Oh, da, pronašli smo *neke* viruse kao uzročnike *nekih* tipova raka, među njima i uzročnika leukemije. Točno je i da grupa pleuropneumonijskih organizama uzrokuje *jedan* tip artritisa, ali samo onaj tip povezan s veneričnim bolestima koji se naziva glavni ili osnovni uretritis. I otkrili smo da je najčešći uzročnik tri tipa raka pluća radioaktivni izotop kalija koji je sastojak duhanskog dima, dok katran uzrokuje rak usana i usta. Ali za sve drugo smo saznali samo ono što smo i prije znali, a to je da degenerativna oboljenja nisu zarazna. U *toj* slijepoj ulici smo već bili i ranije.

Negdje u to doba se u svemu tome pojavio i *Pfitzner*. Nacionalna zdravstvena služba je već bila dovoljno alarmirana o porastu krivulje oboljenja da sazove prvi veliki svjetski kongres o degenerativnim bolestima. Amerikanci su platili dio troškova, jer je njihova vojska postala nervozna zbog visokog broja onih koji su odbijali služiti vojni rok.

- Čuo sam kako se nešto govorka o tome - rekao je Paige. - Počelo je baš u mojem rodu vojske. Oni koji služe u svemiru imaju samo deset godina aktivne službe, a nakon toga im se dodijeli posao negdje u vojarni... zato je kod nas vjerojatnost da će nas bolest zahvatiti mlade. A ipak smo odbili golem broj mladih dragovoljaca i to zbog "staračkih bolesti"., u većini slučajeva smetnje u krvožilju. Klinci su bili šokirani; većina njih nije nikada ni pomislila na nešto takvo, osjećali su se jaki kao bik, a u nekom uobičajenom smislu mislim da su to i bili... ali ne za svemirske letove.

- Onda ste vrlo rano uvidjeli jedan od ključnih faktora - rekla je Anne. - Ali to više nije problem samo onih koji su u svemirskoj službi.

To je sada stara stvar za sve vojne liječničke komisije. U vrijeme kad se Nacionalna zdravstvena služba počela time baviti, ukupan broj potencijalnih novaka odbijenih zbog "staračkih bolesti" bio je, za ljude u ranim dvadesetim godinama života, negdje oko 10%. Bilo kako bilo, rezultat kongresa je bio da je američko Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nekako dobilo milijardu dolara kako bi mogli započeti masovni napad na degenerativne bolesti. U slučaju da maknete jednu nulu tako lako kao ja, onda je to otprilike polovica onoga što je bilo utrošeno na prvu atomsku bombu. Otad je dodana još jedna takva dotacija i upravo sada je vrijeme da se to ponovi.

Pfitzner je glavni ugovarač u tom projektu i mi smo za to dobro opskrbljeni i osobljem i opremom, pa ćemo morati sklapati vrlo malo podugovora. Jednostavno dijelimo te dotacije s još tri proizvođača bioloških proizvoda od kojih su dvoje samo proizvođači, bez istraživačkog odjela. Treća firma je napravila isto toliko istraživanja kao i mi, ali mi znamo... jer to bi trebao biti zajednički usredotočen napor koji podrazumijeva razmjenu informacija... da su oni duboko zašli u slijepu ulicu. Htjeli smo im to reći, ali nakon onoga što smo *mi* pronašli vlada je mišljenja kako je bolje da što manje ljudi zna za to. Nismo imali ništa protiv takvog stava jer, konačno, ipak smo u poslu i zbog profita. Ali to je jedan od razloga zašto ste danas poslijepodne vidjeli onoliko ljudi iz vlade kako nam stoje za vratom.

Djevojka je naglo prestala govoriti i počela kopati po svojem džepnom notesu iz kojeg je izvadila vrlo tanak dlanovnik i intenzivno ga pregledavala pa ga je, nakon kratkog, čudnog osmijeha u kutu njezinih usana, ponovo spremila.

- A drugi razlog - rekla je - je još jednostavniji, sada kad znate cijelu pozadinu. *Upravo smo pronašli ono za što mislimo da je glavni ključ cijelog tog problema.*

- Ua! - rekao je Paige, neinteligentno, ali melodiozno i s osjećajem.

- Da, i ua i oho i ajme! - složila se mirno - Ili možda Bože pomози! Ali do sada je sve u redu. To je prošlo sve testove. Ako prođe i ovu demonstraciju, *Pfitzner* će dobiti cjelokupnu dotaciju, a ako ne, onda možda uopće ne bude dotacije, ne samo za *Pfitznera*, nego ni za druge firme koje su surađivale na projektu. Cijelo pitanje hoćemo li pobijediti degenerativne bolesti ovisi o dvije stvari, o kvaliteti rješenja koje pronađemo i o novcu. Ako ide jedno, ide i drugo. A negdje

tijekom ovog mjeseca morat ćemo reći Horsefieldu, MacHineryju i ostalima što smo pronašli, jer tada istječe rok prethodne donacije.

Djevojka se ponovo naslonila u svojem stolcu i po prvi puta opazila da je pojela svoju večeru.

- A to - rekla je, gurkajući sa žaljenjem svojom vilicom komadić peršina - još nije javno poznata stvar! Mislim kako mi je pametnije prestati govoriti.

- Hvala vam što ste mi to rekli - rekao je Paige. -Ovo je očito više no što zaslužujem znati.

- E pa dobro - rekla je - sada, ako želite, možete vi *meni* nešto reći. Zanima me Most koji se gradi na Jupiteru. Je li to vrijedno onolikog novca koji se na to troši? Izgleda kako nitko nije u stanju objasniti čemu on može služiti. A sada se govori i o tome da će se, čim ga završe, drugi takav Most početi graditi na Saturnu!

- To vas ne treba brinuti. Ja nemam veze s tim Mostom i mada znam neke momke koji gore rade, nemam unutrašnjih informacija. Znam ono što je i vama poznato, mislim reći kako znam ono što može znati svatko tko zna gdje se treba raspitati. Koliko ja znam, to je projekt povezan s istraživanjima, napravljen da bi odgovorio na neka pitanja, ali nitko nije tratio vrijeme da mi objasni na koja to pitanja treba dati odgovore, a ja sam dobro pazio da se o tome ne raspitujem. Ako se pomno zagledate, u toj ćete stvari ugledati lice Francisa X. MacHineryja. Ali znam toliko da uvjeti tog istraživanja zahtijevaju korištenje najvećeg planeta u sustavu. To je Jupiter, pa zato ne bi imalo smisla graditi još jedan Most na manjem planetu kakav je Saturn. Ekipa koja je gore na sadašnjem Mostu održavat će ga tako dugo dok ne saznaju ono što žele znati. Tada će, gotovo posve sigurno, taj projekt biti prekinut i to ne zato što je Most "gotov" nego zato što je poslužio svojoj svrsi.

- Pretpostavljam da ću sada pokazati svoje neznanje - rekla je Anne - ali meni to zvuči idiotski. Svi ti milijuni i milijuni dolara... s kojima bismo *mi* mogli spašavati živote.

- Kada bih ja mogao birati - složio se Paige - ja bih taj novac dodijelio vama, a ne Charityju Dillonu i njegovoj ekipi. Ali opet, ja znam o tom Mostu gotovo jednako malo kao i vi pa je možda i dobro što ja ne odlučujem. Jesam li sad opet ja na redu za postavljanje pitanja. Još uvijek imam jedno malo.

- Prepuštam svjedoka vama - rekla je, osmjehnuvši se onim svojim, zapravo zgodnim osmijehom.

- Danas poslijepodne dok sam bio u laboratorijima dva puta sam čuo plač posve malenog djeteta... zapravo mislim da su to bila dva različita djeteta. Pitao sam o tome gospodina Gunna i on mi je odgovorio nešto što je očito bajka. - Zastao je. Annine oči su zasjale.

- Sada se krećete po opasnom terenu, pukovniče Russell.

- Znam, ali svejedno namjeravam postaviti to pitanje. Kad sam vam kasnije iznio onu moju apsurdnu priču o vivisekciji, bio sam posve zbunjen kad sam vidio da djeluje i to mi je dalo misliti. Možete li to pojasniti, a ako možete, hoćete li?

Anne je ponovno izvadila svoj dlanovnik i činilo se kako ga oprezno konzultira. Napokon je rekla: - Mislim da vam za ono što ste poslijepodne rekli manje-više opraštam. U svakom slučaju, odgovorit ću vam. To je vrlo jednostavno. Dječica se koriste kao eksperimentalne životinje. Povezani smo s lokalnim domom za nahočad. Stručno gledano, sve je to pravno u redu i kad biste protiv nas podnijeli tužbu zbog vivisekcije, mogli biste se s njom samo slikati.

Njegova šalica za kavu naglo se spustila na tanjurić. - Bože, Anne. Nije li opasno ovih dana šaliti se na taj način... pogotovo s čovjekom kojeg poznajete jedva pola dana? Ili me samo želite natjerati da priznam kako zapravo uhodim.

- Niti se šalim, niti mislim da ste uhoda - mirno je odgovorila. - To što vam govorim je čista istina... oh možda sam malo pretjerala s načinom na koji sam vam to rekla, jer vam nisam posve oprostila tu vašu malu i uspješnu poslijepodnevnu ucjenu, pa sam vas htjela vidjeti kako ćete poskočiti. A i iz drugih razloga. Ali to što sam vam rekla je istina.

- Ali Anne, zašto?

- Slušaj, Paige, - rekla je - još prije pedeset godina smo otkrili da, ako u životinjsku hranu dodamo malu količinu, zaista samo mrvicu, antibiotika, ta će stoka dorasti za tržište mjesecima prije one koju hrane normalno. Zato se u laboratorijima i pod posebnim uvjetima takav rast čak i poticao i uspijevao je na peradi, odojcima, teladi, mladunčadi nerca i na cijelom spektru životinja. Zato je bilo logično pretpostaviti da bi to moglo djelovati i na ljudsku novorođenčad.

- I vi sad to pokušavate? - Paige se naslonio u svom stolcu i nalio si još jednu čašu vina. - Rekao bih da si zbilja malo pretjerala.

- Nemoj tako brzo prihvaćati ono što je očito i saslušaj me. Mi to *ne* radimo. To su obavili prije nekoliko desetljeća, legalno i iznad stola, studenti Paula Gyorgyja i pedesetak drugih nutricionista. Ti su ljudi koristili samo naširoko poznate i testirane antibiotike, lijekove koji su se već koristili na doslovno milijunima životinja s farmi, s dozom od jednog miligrama po kilogramu tjelesne težine i tako dalje. Ali taj učinak antibiotika na stimulaciju rasta slučajno se pokazao kao glavni ključ za pitanje biološke aktivnosti koje *nas* zanima... i moramo saznati pokazuje li se ta aktivnost *na ljudskim bićima*. I tako ispitujemo nove lijekove na djeci čim ih pronađemo i čim prođu ostale testove.

- Razumijem - rekao je Paige. - Razumijem.

- Tu djecu je dom za nahočad prijavio kao "dragovoljce" i možemo izvesti cijeli onaj cirkus s legalnosti ako ta priča dode do suda - rekla je Anne. - Presedan je zabilježen 1952. godine kad su se Pearl River laboratoriji koristili djecom svojih vlastitih radnika kako bi testirali živi virus poliovakcine... koji je, usput rečeno, bio dobar. Ali tu nije važna sama legalnost tog čina. Pitanje je kako brzo i koliko temeljito ćemo pobijediti te degenerativne bolesti.

- Meni se čini kao da ti ovo preda mnom braniš -rekao je Paige polako - kao da ti je stalo što ja o tome mislim. Pa reći ću ti što mislim: meni to izgleda prokleta okrutno. To je jedna od onih stvari od kojih se rade gadni mitovi. Kad za desetak godina dođe do pogroma biologa, jer će ljudi misliti da oni jedu malu djecu, ja ću znati zbog čega je to tako.

- Besmislica - rekla je. - Za stvaranje takvog mita potrebna su stoljeća. Mislim da previše burno reagiraš.

- Upravo suprotno. Bio sam s tobom iskren kao što si i ti bila sa mnom. Zaprepašten sam i pomalo se zgražam nad tim što si mi rekla. To je sve.

Djevojka je pomalo stisnutih usana uronila vrhove prstiju u vodu pa ih obrisala i počela oblačiti rukavice. - Onda više nemamo što o tome govoriti - rekla je. -Mislim da će biti najbolje da sada odemo.

- Naravno, čim platim račun. A to me je sad podsjetilo na još nešto: imaš li ti, Anne, kakvih interesa u *Pfitzneru*... mislim svojih osobnih

interesa?

- Ne. Nemam nikakvih drugih interesa nego bi ih imalo ljudsko biće koje na trenutke shvaća implikacije. I mislim kako je ovo bilo prilično ružno pitanje.

- I mislio sam da bi ti to mogla tako prihvatiti, ali zaista te nisam optuživao zbog profiterstva. Samo sam se pitao jesi li u rodu s doktorom Abbottom kojeg su Gunn i ostali čekali.

Opet je izvukla dlanovnik i zagledala se u njega. -Abbott je prilično često prezime.

- Slažem se. Ipak, *neki* Abbotti su u rodu. I onda mi se to čini logičnim.

- Ma baš bih to htjela čuti. Bit će zanimljivo.

- U redu - rekao je i sam postajući ljutit. - Službenica za pultom u prijamnom uredu *Pfitznera* bi, idealno gledano, trebala točno znati što se u svako doba tamo događa, kako bi mogla točno procijeniti namjere svakog posjetitelja... baš kao što si to i učinila u mom slučaju. No ona u isto vrijeme treba biti osoba koja uživa apsolutno povjerenje u smislu da ne predstavlja sigurnosni rizik, jer joj se inače nikako ne bi mogle povjeriti informacije koje su joj za taj posao potrebne. Gledajući sa stanovišta sigurnosti, najbolje je zaposliti nekoga tko je u srodstvu s nekom od osoba koje rade na projektu. Tako se dobije *dvoje* ljudi koji paze što rade. Koliko se sjećam, to je klasičan oblik sovjetske ucjene. Toliko o teoriji. No ima i činjenica. Sigurno je da si mi večeras pojasnila *Pfitznerov* projekt služeći se širokom bazom znanja kakvo nitko ne očekuje naći kod obične recepcionarke. A povrh svega toga, upustila si se u rizik za kakav je ovlašten samo neki direktor u *Pfitzneru*. Zaključio sam da ti sigurno nisi *samo* recepcionarka, a i prezime ti je Abbott... i čini mi se da je to tako.

- Da? - upitala je djevojka vrlo ljutito i ustajući. -Nije baš samo to! Tu je još i to da ja nisam lijepa, a recepcionarka u firmi velikoj kao *Pfitzner* je obično prilično zgodna. Dovoljno zgodna da je ne uzbudi prvi muškarac koji ju je napokon primijetio. Samo naprijed, kompletirajmo tu listu! Reci cijelu istinu!

- Kako mogu? - rekao je Paige, također ustajući, gledajući je. - Ako ti pošteno kažem što mislim o tvom izgledu... a tako mi Boga i reći ću ti kako mislim da bi se najljepša žena svijeta svakodnevno kupala

u dušičnoj kiselini samo da dobije osmijeh kao što je tvoj... mrzit ćeš me više nego ikad. Mislit ćeš da ti se rugam. A sada ti meni reci ostatak istine. Jesi li u srodstvu s doktorom Abbottom?

- Prilično jednostavno - rekla je, a svaka riječ joj je bila kocka leda - doktor Abbott je moj otac. A sada inzistiram da mi se dopusti otići kući, pukovniče Russell. Ne za deset sekundi nego *sada*.

Četvrto poglavlje: Jupiter V

Čvrsta odlučnost da se podvrgnemo eksperimentu nije dovoljna, jer još uvijek postoje opasne hipoteze; prve i iznad svega su one koje su prešutne i nesvjesne, a kako ih činimo nesvjesno, nemamo ni snage ukinuti ih.

Henri Poincare

Kad je veza bila prekinuta, Most je nestao. Naravno, kontinuirano ultronsko pulsiranje s Jupiterovih satelita prema samosinkronim servouredajima Mosta nije nikada prestalo, a Most je istim subeterskim kanalima neprestano vraćao informacije uvijek budnim očima, ušima i rukama ekipe Mosta na Jupiteru V. Ali vodeća inteligencija cijele te goleme strukture, predradnik te ekipe, je to na trenutak prekinuo.

Helmuth je oprezno odložio svoju tešku kacigu u nišu, opipao sljepoočnice i osjetio kako mu ispod vrhova prstiju kola krv. Tada se okrenuo.

Dillon je gledao u njega.

- Onda? - upitao je građevinar. - Kako stoje stvari, Bobe. Je li loše?

Helmuth nije odmah odgovorio. Nagli prijelaz iz one bučne platforme Mosta po kojoj je divljala oluja u ovo tiho i mirno ozračje radničke barake na Jupiterovom petom mjesecu uvijek je bio šokantan. Nikada to nije mogao predvidjeti, a kamoli naviknuti se na to, i to je svaki puta bilo sve gore, a ne bolje. Ustao je sa sjedala napravljenog od kante, oprezno se krećući na drhtavim nogama. Činjenica da je gravitacija na predradnikovoj platformi bila jednako tako slaba kao i na većini naseljivih asteroida, samo je taj kontrast učinila većim, a njegovu potrebu za opreznijim kretanjem još ekstremnijom.

Otišao je do velikog okruglog prozora i pogledao van. Nakon urlajućeg ledenog pakla na samom Jupiteru, nedirnuta, razbacana i monotona površina Jupitera V, na kojoj nije bilo zraka, izgledala mu je gotovo poput dragog doma. Ali postojao je vrlo snažan podsjetnik na taj pakao, jer je kroz debeli kvare prozora u Helmutha zurilo lice tog golemog planeta, udaljenog samo nešto više od 180.000 kilometara, što je manje od polovice udaljenosti između Zemlje i njezinog Mjeseca. Dio te kugle zauzimao je gotovo cijelo nebo osim

bliskog obzora gdje se moglo vidjeti nekoliko zvijezda prve veličine. Ostatak neba bio je ispunjen bojama, prugama i pjegama vječitih studenih, otrovnih oluja Jupiterove atmosfere, tamnim i poput planeta velikim sjenama mjeseca koji su bili bliži Suncu nego Jupiter V.

Negdje tamo dolje, gotovo deset tisuća kilometara ispod oblaka nalazio se Most koji je bio visok gotovo pedeset kilometara, širok gotovo osamnaest kilometara i dug osamdeset i sedam kilometara, no bio je tek srebro, kompliciran i osjetljiv spoj ledenih kristala iznad silovitih tornada.

Na Zemlji, takav Most bi bio najveći građevinski pothvat u povijesti, kad bi Zemlja uopće mogla podnijeti takav teret. Ali na Jupiteru, Most je bio nesiguran i prolazan kao snježna pahuljica.

- Bobe - čuo se Dillonov glas - što je? Izgledaš mi uzrujaniji nego inače. Je li ozbiljno?

- Prilično ozbiljno - odgovorio je - ali, koliko sam mogao vidjeti, nije fatalno. Na površini ima mnogo vodikovog vulkanizma, posebno na sjeverozapadnom kraju i izgleda kao da je ispod litica bilo jakih eksplozija. Vidio sam nešto što je izgledalo kao zadnji u seriji vatrenih slapova.

Dok je Helmuth govorio, Dillonovo lice se polako opuštalo, bora za borom. - Oh, onda je to bila samo neka leteća gromada, i to vrlo velika.

- Gotovo sam siguran da je bilo upravo to. Sada je tamo priličan propuh. Pjega i JTP bi se negdje za mjesec dana trebali mimoići, zar ne? Nisam provjeravao, ali mogu osjetiti razliku u olujama.

- Znači podiglo je gromadu i zavitlalo je kroz kraj Mosta. Velik komad?

Helmuth je slegnuo ramenima. - Taj kraj se cijeli iskrivio ulijevo, a platforma se raspala u šibice. Naravno, i skele su se razletjele. Da, bio je prilično velik komad, minimum tri kilometra u promjeru.

Dillon je uzdahnuo. I on je otišao do prozora i gledao van. Helmuthu nije trebala sposobnost čitanja misli pa da zna u što je ovaj gledao. Tamo vani, preko kamene pustoši Jupitera V i još 180.000 kilometara svemira, južni tropski poremećaj (JTP) se kretao prema Velikoj Crvenoj Pjegi i uskoro će je zahvatiti. Kada kovitlajući lijevak JTP-a - koji je i više nego dovoljno velik da u svoje duboko smrzavanje može

usisati i tri Zemlje - prođe pokraj planetnog otoka leda zasićenog natrijem, a Crvena Pjega je upravo to, Pjega će ga slijediti nekoliko tisuća kilometara, a istovremeno se približavati površini atmosfere.

Zatim će Pjega ponovo utonuti prema nevjerojatnom mlazu stlačenog fluida koji ju je održavao, mlazu kojeg stvara nitko ne zna kakve sile Jupiterove užarene kamenite jezgre promjera 35.000 kilometara, stlačene ispod 26.000 kilometara vječnog leda. Tijekom cijelog tog mimoilaženja, sve oluje na cijelom Jupiteru postaju posebno silovite, a Most nije podignut nigdje drugdje već na najmirnijem predjelu planeta zahvaljujući neravnomjernoj raspoređenosti "stalnih" kopnenih masa.

"Stalnih"? Helmuth je u svojim razmišljanjima tu riječ uvijek stavljao pod navodnike i znao je kako to čini s vrlo dobrim razlogom, ali nekako nije mogao dobro upamtiti taj razlog. Tu se ponovo pokazivala ta prokleta uvjetovanost, stvarajući još jednu od tisuću malih nespojivosti koje su doprinosile napetosti.

Helmuth je promatrao Dillona s izvjesnim sažaljenjem i blagom zavišću. Charityja Dillona je njegovo nesretno ime odavalo kao sina onog ostatka, jedinog muškog potomka obitelji Vjernika koja je postojala mnogo prije ovog sadašnjeg ponovnog pojavljivanja Vjernika. Bio je jedan od stotina stručnjaka koje je vlada odredila za planiranje Mosta i bio je, kao i Helmuth, opsjednut Mostom, ali zbog drugih razloga.

Među ekipom koja je radila na Mostu bilo je široko prihvaćeno vjerovanje da je Dillon jedini koji nije bio podvrgnut psihološkim pripremama za ovaj posao, no nije bilo načina kojim bi se to moglo provjeriti.

Helmuth se vratio do prozora i blago spustio ruku na Dillonovo rame. Zajedno su promatrali kričavo žutu boju, crvenu poput opeke, ljubičaste, narančaste i smeđe nijanse, pa čak i plave i zelene, koje je Jupiter bacao preko raspucanih stijena sebi najbližeg satelita. Na Jupiteru V su čak i sjene imale boju.

Dillon se nije micao. Najzad je upitao: - Bobe, jesi li zadovoljan?

- Zadovoljan? - zaprepašteno je upitao Helmuth. -Ne, znaš i sam koliko me to plaši. Samo mi je drago što nije uništen cijeli Most.

- Jesi li posve siguran? - tiho je upitao Dillon.

Helmuth je maknuo svoju ruku s Dillonovog ramena i vratio se na svoje sjedalo za središnjim stolom. -Nemaš pravo bockati me zbog nečega u čemu si ja ne mogu pomoći - rekao je glasom još tišim od Dillonovog. - Ja na Jupiteru radim četiri sata dnevno... ne mislim stvarno tamo, jer tamo dolje ne možemo čovjeka održati na životu dulje od djelića sekunde... ali moje oči i moje uši i moje misli su tamo dolje na Mostu. Jupiter nije lijepo mjesto. Ne sviđa mi se. Neću se ni pretvarati da mi se sviđa. Kad provodiš četiri sata dnevno u takvom okruženju i to godinama, pa makar i samo virtualno... ljudski um se instinktivno nastoji prilagoditi čak i onome što je nezamislivo. Katkad se pitam kako ću se ponašati kad me ponovo vrate u Chicago. Ponekad se u vezi Chicaga ne mogu sjetiti ničega osim nekih nejasnih općenitosti, ponekad čak ne mogu vjerovati da postoji takvo mjesto kao što je Zemlja... kako i može postojati kad je ostatak svemira poput Jupitera ili još i gori.

- Znam - rekao je Dillon. - I nekoliko puta sam ti pokušao pokazati kako to nije razumni način gledanja na stvari... i premda jedan dio mog mozga stalno ponavlja "Most *mora* ostati" to je nekako više kao kondicional. Ne, ja ne mislim da će se Most održati. Ne može se održati, jer je sve to pogrešno. Ali ja ne *želim* vidjeti kako je propao, samo imam dovoljno zdravog razuma da znam kako će ga jednoga dana Jupiter zbrisati.

Prešao je otvorenim dlanom preko komandne ploče i sve sklopke okrenuo na "Isključeno" pa se začuo zvuk kao da su na nekakvo staklo pale dvije šake pikula.

- Eto, kao ovo, Charity! A ja radim četiri sata, svakoga dana na tom Mostu. Jednog od ovih dana Jupiter će uništiti Most. U nekoj oluju razletjet će se kao iverje. Moj um će biti tamo i nadzirati neki sitan poslić i moj će um odletjeti zajedno s mojim mehaničkim očima, ušima i rukama, još uvijek trudeći se prilagoditi nečem nezamislivom, odletjet će u vjetrove i plamenove i kiše i u tminu, u tlak i studen...

- Bobe, ti namjerno gubiš nadzor nad sobom. Prestani s tim. Kažem ti da prestaneš!

Helmuth je slegnuo ramenima, stavljajući drhtavu ruku na rub ploče kako bi se podupro. - U redu je, Charity, ja sam posve u redu. Pa ovdje sam, nije li tako? Baš ovdje, na Jupiteru V, ni u kakvoj opasnosti, baš ni u kakvoj opasnosti. Most je odavde udaljen više od

stotinu i osamdeset tisuća kilometara i ja mu nikada neću biti ni centimetar bliže. Ali kad dođe taj dan i kad Most bude zbrisan... Charity, ponekad zamišljam kako prevoziš moje tijelo natrag u ugodno skrovište iz kojeg je i došlo, dok se moja duša kovitla i kovitla, kroz milijune kubičnih kilometara otrova... U redu, Charity, bit ću dobar. Neću naglas o tome razmišljati, ali ne možeš od mene očekivati da to zaboravim. To mi je na pameti i ja tu ne mogu ništa, a ti bi to trebao znati.

- I znam - rekao je Dillon nekako gorljivo. - Znam, Bobe. Samo pokušavam pomoći ti da vidiš taj problem onako kakav on je. Taj Most zbilja nije tako grozan i nije vrijedan niti jedne noćne more.

- Oh, ne vičem ja u snu zbog Mosta - rekao je Helmuth s gorkim osmijehom. - Ja se danju bojim da će Most biti zbrisan. A noću se bojim za sebe.

- To je zdrav strah i ti si normalan kao bilo tko od nas - ustrajavao je Dillon gorljivim i svečanim glasom. - Slušaj, Bobe, taj Most nije nikakav monstrum. To je način na koji smo se mi pripremali za proučavanje ponašanja materijala pod posebnim uvjetima tlaka, temperature i gravitacije. A ni Jupiter nije pakao; to je jedan niz uvjeta. Most je laboratorij kojeg smo postavili kako bismo radili pod tim uvjetima.

- On ne vodi ni do kakvog mjesta. To je Most koji ne vodi nikamo.

- Na Jupiteru ni nema mnogo *mjesta* - rekao je Dillon, posve krivo shvativši Helmutha. - Stavili smo Most na otok u lokalnom moru, jer nam je trebao čvrst led u kojeg ćemo postaviti temelje. Inače, potpuno je bilo svejedno gdje da ga stavimo. Da nismo željeli imati čvrstu točku s koje ćemo mjeriti jačinu oluja i te stvari, mogli smo samo na površinu mora postaviti plutajuće kesone.

- Znam to i sam.

- Ali, Bobe, ti nikakvim znakom ne pokazuješ da to znaš. Zašto bi, na primjer, taj Most ikamo *vodio*? To čak i nije most u onom pravo smislu riječi. Samo ga tako zovemo i to zato što smo se pri njegovoj gradnji služili nekim građevinarskim principima mostogradnje. On je zapravo više nekakva putujuća dizalica, neka prokleta čvrsta tračnica iznad glave. On ne vodi nikamo, samo zato što nema nekog zanimljivog mjesta do kojeg bi vodio i to je sve. Povećavamo ga kako bismo pokrili što više teritorija, povećali mu stabilnost, a ne

kako bismo spojili udaljenost između dva mjesta. Takav pristup nije dobar, jer on ne pokriva neki realan razmak kao, na primjer, između Dovera i Calaisa. To je most ka znanju, a to je daleko važnije. Zašto to ne možeš uvidjeti?

- Ja to mogu razumjeti, to i je ono o čemu sam govorio - odgovorio je Helmuth, nastojeći kontrolirati svoju nestrpljivost. - Sada imam toliko zdravog razuma koliko i prosječno dijete. Ono što pokušavam istaknuti je kako je ovdje taj susret kolosalnosti s kolosalnošću lopovska igra. To je igra koju će Jupiter uvijek dobiti, bez i najmanjeg napora. Što bi bilo da su graditelji mosta između Dovera i Calaisa pri ugradbi građevnih elemenata bili ograničeni na uporabu materijala kao što su slamke iz metle? Jasno je da bi im nekako pošlo za rukom podići taj most i bio bi dovoljno jak da na dan svečanog otvaranja podnese opterećenje lakog prometa. Ali što bi od njega ostalo nakon što bi se prva zimska oluja iz Sjevernog mora spustila niz Kanal? Taj cijeli pristup je idiotski!

- U redu - rekao je Dillon pomirljivim tonom. - To si dobro rekao i sada si bio razuman. A kakav bolji pristup ti predlažeš? Zar bismo trebali posve napustiti Jupiter, zato što je za nas prevelik?

- Ne. Ili možda da, ne znam. Nemam nikakav jednostavan odgovor. Samo znam da ovo uopće nije odgovor... ovo je samo nezgrapnan izgovor i okolišanje.

Dillon se osmjehnuo. - Deprimiran si, a nije ni čudo. Prespavaj to, Bobe, ako ikako možeš... možda će ti čak sinuti neki odgovor. U međuvremenu... jednostavno prestani misliti o tome, ta površina Jupitera nije po svojoj prirodi ništa više neprijateljska nego površina Jupitera V... razlikuje se samo u stupnju. Kad bi sada gol izašao iz ove zgrade, umro bi jednako brzo kao i na Jupiteru. Pokušaj tako gledati na to.

Helmuth je, očekujući još jednu noć sa snovima, rekao - Tako i ja na to gledam.

II. DIO

Intermeco: Washington

Konačno, u semantičkoj afaziji gubi se puno značenje riječi i rečenica. Odvojeno, svaka riječ ili svaki detalj prikaza može se razumjeti, ali pobjegne onaj opći smisao; čin koji se izvrši na zapovijed, iako se svrhu svega toga nije razumjelo... Opća koncepcija ne može biti formulirana, ali detalji mogu biti pobrojani.

Henri Pieron

Nakon što završimo s proučavanjem onog što je jedan, mislimo kako znam što je dva, jer "jedan i jedan su dva". Zaboravljamo kako nam još uvijek ostaje proučiti ono "i".

A. S. Eddington

Izvješće istražnog pododbora Financijskog odbora Senata o Projektu Jupiter bilo je opsežan dokument, posebno ovako umnožen kopiranjem i neispravljen, s kakvim se požurilo na stol Washingtona. U svom završnom tiskanom obliku, koji neće biti gotov ni u sljedeća dva tjedna, to izvješće će biti znatno manjeg fizičkog obujma, ali će vjerojatno biti još manje čitko. Osim toga, bit će u nekim točkama dobro uravnoteženo zbog naknadnog opreza njegovih sedam autora. Wagoner je morao vidjeti njihovo mišljenje u ovoj sirovoj, "samo za kolege" verziji.

Ni tiskana verzija neće imati mnogo više primjeraka. Čak je i na ovom iskopiranom dokumentu bilo otisnuto *STROGO POVJERLJIVO*. Već su prošle godine otkad je nešto o vladinom sigurnosnom sustavu moglo Wagonera imalo zabaviti, ali sada nije mogao potisnuti vragoljast osmijeh. Naravno, već je sam Most bio najstroža tajna, ali da je to izvješće pododbora bilo zgotovljeno samo prije nešto više od godine dana, svi u zemlji bi čuli o tome, a odabrani ulomci bili bi objavljeni u novinama. Mogao bi odmah nabrojiti barem deset senatora iz oporbe ili dva-tri više iz svoje vlastite stranke koji su odlučili okoristiti se tim izvješćem kako bi spriječili njegov reizbor... ili bilo kojim dijelom izvješća koji bi mogao poslužiti u tu svrhu. Na njihovu veliku žalost, do dana izbora bila je

sastavljena tek trećina tog izvješća pa je Aljaska opet poslala Wagonera u Washington, izabravši ga uvjerljivom većinom glasova.

I dok je još uvijek listao taj materijal, udišući ugodan miris boje koji je podsjećao na miris dima, a koji se osjetio svakim okretanjem nove stranice, postalo mu je jasno da bi to izvješće i onako bilo prilično jadan izborni adut. Većina teksta je vrvjela tehničkim izrazima i bilo je jasno kako su ga sročili savjetnici, a ne senatori koji su provodili istragu. Javnost bi mogla biti impresionirana, ali ona nije mogla, a ne bi ni htjela, čitati ovakvu stručnu kaskadu. Osim toga, to je bila samo farsa; gotovo sve stručne rasprave oko problema Mosta smanjivale su se do beznačajnih općenitosti. U većini slučajeva, Wagoner je duhovnim prstom mogao pokazati gdje nedostaju činjenice zbog čijeg nepoznavanja ili tajenja je cijeli niz rasprava ostao visjeti u zraku.

Senatori nisu mogli dati nikakav bitan prigovor samoj izradi Mosta. Unaprijed upoznati s time kako su porezni obveznici željeli utrošiti toliki novac za izgradnju Mosta na Jupiteru - a treba reći da je netko (sam Wagoner) to odlučio umjesto njih i to bez da ih je zbunjivao upoznavajući ih s tim prijedlogom - čak su se i senatori iz redova opozicije morali složiti da je gradnja izvedena toliko ekonomično koliko je to bilo moguće i da se tako i dalje radi.

Naravno, bilo je i malih osobnih probitaka koji su čekali da budu otkriveni, pa su ih istražitelji i otkrili. Kapetan jednog broda za dostavu materijala je švercao sapunom i, u suradnji s tamošnjim šefom skladišta, prodavao ga radnicima na Mostu po nevjerojatnoj cijeni. No to nije bilo ništa gore od knjigovodstvenog kriminala pri projektiranju veličine Mosta. Wagoner se pomalo divio dobroj zamisli tog kapetana broda... možda je zasluga zapravo pripadala skladištaru?... koji je otkrio koja je to toliko tražena roba na Ganimeđu, a koja je dovoljno malenog obujma i dovoljno male težine da bi se isplati taj šverc. Većina radnika na Mostu je svoje plaće usmjeravala izravno na Zemlju, tako da novac nisu čak ni vidjeli, pa je bilo vrlo malo toga čime bi bilo vrijedno trgovati na Jupiterovim mjesecima.

U izvješću nije bilo ni traga nekim većim probitcima. Niti jedna čeličana nije Mostu prodala čelik koji bi bio ispod standarda, jer na Mostu nije bilo čelika. Stanovnici Jupitera su imali dobru priliku

prodati Mostu led IV koji je ispod standarda ali, koliko se znalo, na Jupiteru nije bilo stanovnika, pa su graditelji led IV dobivali besplatno, ako se ne računaju troškovi rezanja. Wagonerov ured je bio vrlo oprezan što se tiče manjih ugovora kao što su oni za montažne barake, za opskrbu gorivom i opremu pa su nadzirali ne samo svoje ugovore nego i sve podugovarače koji su za radove na Mostu surađivali s Vojnom svemirskom službom.

Što se tiče Charity Dillona i njegovog predradnika, oni su radili vrlo učinkovito - dijelom zato što je takav način rada u njihovoj prirodi, a dijelom zbog intenzivne prilagodbe kojoj su svi bili podvrgnuti prije no što su ih poslali u Jupiterov sustav. Ni u čemu što su nadzirali nije bilo nikakvih gubitaka na materijalu, a ako su ponekad i bili krivi za kakvu pogrešnu građevinsku procjenu, čini se kako nije postojao niti jedan inženjer izvana koji bi to mogao otkriti. Tehnologija kojom se Most gradio nije postojala nigdje drugdje osim na Jupiteru.

Najveći financijski gubitak cjelokupnog Projekta Jupiter bio je povezan s krvoprolićem i (u glavama senatora) spadao je u vojne stvari. Kad je vojnik ubijen u nekoj akciji, nitko se ne pita koliko novaca to košta vladu zbog gubitak njegove opreme. Dio izvješća u kojem se opisuje postavljanje temelja Mosta s poštovanjem je spominjalo heroizam dvjesto trideset i jednog poginulog člana radne ekipe, a nije se ništa govorilo o cijeni devet posebno konstruiranih svemirskih tegljača koji su sada plutali tanki poput alu-folije negdje pri dnu Jupiterove atmosfere, spljošteni u siluetu tlakom od pola milijuna kilograma na centimetar četvorni, a koje su od očiju živih bile razdvojene s trinaest tisuća kilometara visokim slojem urlajućeg otrova.

Jesu li članovi njihovih posada bili heroji? To su bili ljudi unovačeni u Armijsku svemirsku službu i radili su po zapovijedi. Poginuli su radeći posao za kojeg su dobili naredbu. Wagoner se nije mogao sjetiti jesu li oni koji su preživjeli tu operaciju također nazvani herojima. Oh, naravno, dobili su odličja, jer vojska voli kad njezini ljudi na grudima nose onoliko te voćne salate koliko se može pričvrstiti, jer to je dobro za odnose s javnošću... ali u izvješću nisu bili spomenuti.

Jedno je bilo sigurno: ti mrtvi heroji poginuli su zbog Wagonera. On je znao, barem u načelu, da bi mnogi od njih mogli poginuti, ali je

ipak nastavio s radovima. Znao je i da bi moglo doći i do goreg od toga. Ipak je nastavio, jer je mislio kako će to, gledajući na dugu stazu, biti toga vrijedno. Dobro je znao kako cilj ne opravdava sredstva, ali ako *nema* drugih sredstava, a cilj je nužan...

No s vremena na vrijeme prisjetio bi se Dostojevskog i Velikog inkvizitora. Je li od Isusa obećan Milenij mira vrijedan toga ako mu je cijena mučenje nasmrt samo jednog djeteta? Ono što je Wagoner bio prevideo i planirao ni u kom slučaju nije bio nikakav Milenij, a premda ona djeca u *Pfitzner & Sinovi* nisu bila mučena, njihovo tamošnje iskustvo u najmanju ruku nije bilo normalno za djecu. A sada je u onom Jupiterovom paklu bez dna bilo 231 zaleđeno tijelo, tijela ljudi koji su slušali zapovijedi još bespomoćnije nego djeca.

Wagoner nije bio krojen za ulogu generala.

Izvješće se silno divilo heroizmu onih ljudi. Wagoner je podizao teške stranice jednu za drugom, tražeći što su senatori istražitelji napisali o razlogu koji je izazvao te smrti i čemu su poslužile. Nije bilo ničeg osim konvencionalnih fraza kako su "pali za svoju zemlju" "da bi osigurali mir" i "za budućnost" Visokoumno apstraktno blebetanje. Senatori nisu imali blagog pojma čemu Most služi. Gledali su, ali nisu vidjeli. Čak ni u te četiri godine iskustva koje su imali na raspolaganju, nisu vidjeli. Same dimenzije Mosta su ih očito uvjerile kako se radi o nekom obliku ispitivanja naoružanja (toliko o "poginulima kako bi osigurali mir") i smatrali su kako je i bolje da ništa ne saznaju o prirodi tog oružja, sve dok ne budu službeno obaviješteni od mjerodavnih.

I bili su u pravu. Most je bez sumnje bio neko oružje. Ali ne trudeći se upitati kakvo je to oružje, senatori jednako tako nisu pitali ni u koga je ono usmjereno. Wagoneru je bilo drago što je tako.

Izvješće se nije ni dotaklo one dvije godine istraživanja, potrage za nekim projektom s kojim bi bilo vrijedno pokušati, a koje su prethodile samoj ideji Mosta. Wagoner je tada imao zaposleno posebno osoblje koje se sastojalo od četvero povjerljivih ljudi, koji su tijekom te dvije godine neprekidno pregledavali patente koji su bili davani na uvid, ali ne i usvojeni, objavljene znanstvene radove koji su sadržavali sugestije koje drugi znanstvenici nisu željeli istraživati; članke iz starih tiskovina o započetim čudima koja se kasnije nisu ostvarila; znanstvenu fantastiku koju su pisali stvarni znanstvenici;

sve i svašta što bi moglo nekamo voditi. Ta četvorka je radila pod naredbom kako moraju paziti da nikome ne govore o tome što traže i da se striktno drže podalje od glavne struje moderne znanosti. Ali nema te tajne koja bi zauvijek i zaista ostala sigurna.

Na primjer, negdje u dosjeima FBI-a postojala je snimka njegovog razgovora kojeg je u svojem uredu vodio sa šefom one četvorice, onoga dana kad je došlo do loma. Taj je čovjek tada rekao, ne samo Wagoneru nego i pozornim mikrofonima FBI-ja koje se niti jedan senator nije usuđivao tražiti i prigušiti: - To izgleda kao stvarna linija, Bliss. Mislim, subjekt G (nešto o gravitaciji, šefe).

- Drži se točke (podsjetnik: drži to na visokoj stručnoj razini, kako ne bi zanimalo slučajne prislušivače... ako već *moraš* o tome govoriti ovdje gdje mogu to snimiti svi postavljeni prislušni aparati.)

- Dobro. Ta stvar se zove Blackettova jednadžba. Bavi se mogućom vezom između elektronskog spina i magnetskog momenta. Mislim da je i Dirac radio nešto na tome. U toj jednadžbi je i G , a jednom jednostavnom algebarskom operacijom možeš taj G prebaciti na jednu stranu znaka jednakosti, a sve ostale elemente na drugu (Ovog puta nisu bili spomenuti šašavci, nego su za to bili zainteresirani pravi znanstvenici. Postoje matematička rješenja za to.)

- Status? (Zašto se onda nikad nije nastavilo s tim?)

- Izvorna jednadžba ima otprilike status sedam, ali nema načina po kojem bi itko mogao znati može li se ona podvrgnuti testu operacionalizacije. Takva manipulirana jednadžba naziva se Lockeovom derivacijom i naši momci kažu kako će mala dimenziona analiza pokazati da je pogrešna, ali nisu posve sigurni. Ipak, može se podvrgnuti operacionalizaciji ako smo voljni to platiti, dok se s izvornom Blackettovom formulom to ne može učiniti. (Nitko još nije siguran što bi to moglo značiti. Možda ne znači ništa. Koštalo bi prokleta mnogo kad bismo to pokušali saznati.)

- Imamo li potrebna sredstva? (Samo reci koliko)

- Samo početna (Oko četiri milijuna dolara, Bliss.)

- Konzervativna procjena? (Zašto toliko mnogo?)

- Da. Polje opet jača.

(Ovo je bio stenografski prikaz za jedini problem koji je, gledano na duge staze, bio važan ako ste se željeli baviti gravitacijom. Ako ste,

poput Newtona, o njoj mislili kao o sili, ili, poput Faradaya, kao o polju, ili, kako ju je Einstein uzimao, kao stanje u svemiru, gravitacija je bila nevjerojatno slaba. Bila je toliko slaba da se, premda je, teoretski gledano, svojstvena svakom djeliću materije u svemiru, bez obzira koliko on malen bio, s njom nije baš moglo raditi u laboratoriju. Dvije magnetizirane igle će pohrliti jedna prema drugoj i s udaljenosti od dva i pol centimetra, a isto će učiniti dvije željezne kuglice veličine graška, ako nose suprotne električne naboje. Dva keramet magneta veličine uštipka mogu imati tako jaku magnetnu silu da ih je nemoguće stisnuti jednog uz drugog na strani istih polova, kao što ih ni vrlo jak čovjek ne može rukom rastaviti ako su spojeni suprotnim polovima. Dvije metalne kugle, bilo koje veličine, ako imaju različit električni naboj, će se preko zraka koji ih razdvaja spojiti snažnom iskrom, ako nema drugog načina da jedna drugu neutraliziraju.)

(Ali s gravitacijom, mada teoretski spada u istu vrstu s električnom i magnetizmom, ne možemo nabiti nikakav objekt kao što to možemo s električnom. Ona ne stvara iskre. Ne postoji nekakva izolacija protiv nje, nekakva "degravitacija" Između dva tijela tako malena kao što je grašak ili uštipak ne može se jednostavno uočiti kao sila, osim pomoću vrlo precizne mjerne metode. Za dva objekta golemo poput nebodera i specifične gustoće olova bila bi potrebna stoljeća dok bi dopuzali jedan do drugoga preko razmaka od tridesetak centimetara, ako ih ne bi privlačilo ništa osim njihove gravitacije. Čak i kamena kugla promjera gotovo trinaest tisuća kilometara [Zemlja] nema dovoljno jaku gravitaciju ni da bi spriječila jednog čovjeka da pri skoku s motkom skoči s njezine površine visinu tri puta veću od svoje vlastite, a da pritom ne koristi nikakvu drugu silu do svoje zgrčene mišiće.)

- Dobro, izvijesti me kad budeš mogao. Ako je potrebno, možemo i proširiti (Je li to toga vrijedno?)

- Podnijet ću izvješće još ovaj tjedan (Da!)

I tako je bio rođen Most, premda to tada nitko nije znao, pa ni Wagoner. Senatori koji su istraživali Most još uvijek to nisu znali. MacHineryjevi ljudi u FBI-u očito nisu bili u stanju dovoljno duboko prodrijeti u smisao razgovora kojeg su snimili, jer bi inače MacHinery taj transkript dao istražiteljima. MacHinery zapravo nije volio

Wagonera, jer dosad nije bio u stanju pronaći nikakvu ručku za koju bi ga zgrabio i iskoristio tog senatora iz Aljaske.

Sve je dobro i u redu.

A ipak su, samo u jednom trenutku, senatori bili opasno blizu. Onda kad su Guiseppiju Corsiju uručili poziv za obvezan dolazak na preliminarno sudsko saslušanje.

Zastupnik istražnog povjerenstva: Dakle, gospodine Corsi, u skladu s našim zapisima vaš zadnji razgovor sa senatorom Wagonerom bio je zimi 2013. godine. Jeste li tada razgovarali o Projektu Jupiter?

Corsi: Kako bih mogao o tome razgovarati, taj projekt nije tada ni postojao.

Zastupnik. Ali je li vam na bilo koji način bio spomenut? Je li senator Wagoner rekao išta o planovima da se započne s takvim projektom?

Corsi: Ne.

Zastupnik. Ni vi sami niste to predlagali senatoru Wagoneru?

Corsi: Naravno da nisam. Silno sam se iznenadio kad je to kasnije bilo objavljeno.

Zastupnik. Ali pretpostavljam kako vi znate što je to.

Corsi: Znam samo ono što je bilo priopćeno širokoj javnosti. Gradimo nekakav most na Jupiteru. To je jako skupo i ambiciozno. Svrha tog mosta drži se u tajnosti. To je sve.

Zastupnik. Jeste li sigurni da ne znate svrhu mosta?

Corsi: Služit će za istraživanje.

Zastupnik. Da, ali za istraživanje čega? Sigurno imate neko objašnjenje.

Corsi: Nemam nikakvo objašnjenje niti mi je Senator Wagoner nudio ikakvo objašnjenje. Jedine činjenice s kojima baratam su one objavljene u tisku. Naravno da imam neke pretpostavke. Ali jedino što *znam* je ono što je bilo navedeno u službenim objavama. Stvorili su dojam kako je taj most za nekakvo ispitivanje oružja.

Zastupnik: Ali vi mislite kako to možda i nije tako, zar ne?

Corsi: Ja... ja nisam u položaju u kojem bih mogao raspravljati o vladinim projektima o kojima ništa ne znam.

Zastupnik: Mogli biste nam reći vaše mišljenje.

Corsi: Ako tražite moje stručno mišljenje, reći ću ljudima u mojem uredu da prouče materiju i neka vam kasnije jave koliko bi takvo

stručno mišljenje koštalo.

Senator Billings: Doktore Corsi, trebamo li to shvatiti kao vaše odbijanje davanja odgovora? Meni se čini kako bi vam, u svjetlu nekih vaših ranijih aktivnosti, bilo pametnije...

Corsi: Nisam odbio odgovoriti, senatore. Ja dijelom zarađujem za život kao konzultant. Ako me vlada želi u tom svojstvu, onda je moje pravo tražiti da za to budem plaćen. Nemate pravo onemogućavati mi da zarađujem za život.

Senator Croft: Vlada je još prije nekog vremena odlučila treba li vas angažirati ili ne, doktore Corsi. I to s punim pravom, po mom mišljenju.

Corsi: To je privilegij vlade.

Senator Croft: Ali sada vas ispituje Senat Sjedinjenih Američkih Država. Ako odbijete odgovoriti može vas se zatvoriti zbog nepoštivanja ovog tijela.

Corsi: Zbog odbijanja davanja mišljenja?

Zastupnik: Ispričavam se, senatore Croft, svjedok može odbiti izreći svoje mišljenje... ili ga može zadržati za sebe dok mu se ne plati. Može ga se kazniti zbog nepoštivanja ustanove samo ako odbije izreći činjenice koje zna.

Senator Croft. U redu, dajte da čujemo neke činjenice i prestanite okolišati.

Zastupnik: Doktore Corsi, je li tijekom vašeg posljednjeg sastanka sa senatorom Wagonerom rečeno išta što bi se moglo odnositi na Projekt Jupiter.

Corsi: Zapravo je, ali samo negativno. Savjetovao sam ga protiv bilo kojeg takvog projekta. S priličnom empatijom, koliko se sjećam.

Zastupnik: Čini mi se da ste ranije rekli kako Most uopće nije bio spomenut.

Corsi: I nije. Senator Wagoner i ja smo raspravljali općenito o metodama istraživanja. Rekao sam mu kako mislim da istraživački projekti takvog reda veličine više nisu plodonosni.

Senator Billings: Doktore Corsi, jeste li senatoru Wagoneru naplatili to vaše mišljenje?

Corsi: Ne, senatore. Ponekad ne naplaćujem.

Senator Billings: Možda ste ipak trebali. Senator Wagoner nije poslušao vaš besplatni savjet.

Senator Croft: Izgleda da je uzeo u obzir tko mu daje savjet.

Corsi: Pri davanjem savjeta nema ničeg što bi obvezivalo na njegovo prihvaćanje. Ja sam mu u tom trenutku rekao svoje najbolje mišljenje, a on je to mogao prihvatiti ili ne prihvatiti.

Zastupnik: Hoćete li nam reći vrijedi li to vaše tadašnje najbolje mišljenje i sada? To što ste bili rekli kako istraživački projekti veličine Mosta... mislim da ste koristili frazu "više nisu plodonosni"?

Corsi: To je još uvijek moje mišljenje.

Senator Billings: Koje ćete nam dati besplatno...?

Corsi: To je mišljenje svih znanstvenika koje znam. Možete ga dobiti besplatno od onih koji za vas rade. Nisam toliko glup da bih naplaćivao za nešto što je opće poznato.

To je tad bilo jako blizu. Možda se Corsi, pomislio je Wagoner, ipak sjećao onog zaista ključnog dijela tog njihovog razgovora i odlučio ne otkriti to istražnom povjerenstvu. Ipak, bilo je vjerojatnije da se onih nekoliko riječi koje je Corsi izrekao stojeći kod prozora svojeg apartmana nisu tako usjekle u Corsijevo pamćenje kao što su se u Wagonerovo.

Ipak, Corsi je sigurno barem djelomično znao što je prava svrha Mosta. Sigurno se sjećao onog dijela tog razgovora koji se odnosio na gravitaciju. Iz tih riječi je do sada sigurno već i sam shvatio svu težinu pokušaja stvaranja Mosta... napokon, taj Most nije bilo teško shvatiti s umom kakvog posjeduje Corsi.

Ali on nije bio ništa rekao o tome i to je bila ključna šutnja.

Wagoner se pitao hoće li ikada moći tom starom fizičaru iskazati svoju zahvalnost. Sada sigurno ne. A možda i nikada. Iz onoga što je Corsi izrekao čak se i kroz hladnoću službenog transkripta osjetila bol i zbuđenost u njegovim mislima. Wagoner je silno želio ublažiti oboje. Ali nije mogao. Mogao se samo nadati da će, kad dode vrijeme, Corsi sve to sagledati i shvatiti.

Sada se za Corsija okrenula stranica. Bilo je još pitanja na koja je morao odgovoriti. Je li postojala ikakva naznaka, negdje u tih tisuću i šesto stranica teksta izvješća koja bi ukazivala na to da je Most nekompletan bez onoga što se događa u *Pfitzner & Sinovi*?...

Ne, nije bilo nikakve naznake. S uzdahom olakšanja, kojeg jedva da je bio svjestan, pustio je da se izvješće zaklopi.

Odložio ga je pa posegnuo za hrpom gdje su bile stvari koje još nije pročitao i odatle uzeo dosje Paigea Russella, pukovnika armijskog svemirskog korpusa, koji se prije samo tjedan dana vratio iz *Pfitznerovih* laboratorija. Bio je umoran, želio je da nikada više ne mora donositi sud o nekom čovjeku za ostatak njegovog života, ali bio je tražio taj posao i sada je morao raditi na njemu.

Bliss Wagoner nije bio krojen za generala. Još je manje bio prikladan za ulogu boga.

Peto poglavlje: New York

Još uvijek nam je ostao izvorni fenomen, kojeg su pokušavale objasniti hipoteze o duši. Postoje neke razlike koje homo sapiensa dijele od ostalih životinjskih vrsta. Ali kada se jasno opišu te biološke razlike i njihove posljedice, tada čovjekova "moralnost" njegova "duša" i njegova "besmrtnost" postaju dostupni posve naturalističkoj formulaciji i razumijevanju... Ljudska "besmrtnost" (u onoj mjeri u kojoj se razlikuje od besmrtnosti genetskog materijala bilo koje druge životinjske vrste) sastoji se u njihovoj međusobnoj nadvremenskoj razmjeni vrijednosti, u sustavima simbola, jezicima, kulturama... i ničemu više.

Weston La Barre

Kad je slijedećeg dana doručkovao u zalogajnici odmarališta za svemirce, Paigeu nije trebalo više od onih deset sekundi kako bi odlučio da se vraća u prostorije *Pfitznera* i da će joj se ispričati. Zapravo i nije razumio zašto je njihov zajednički izlazak završio onako katastrofalno kako je završio, ali u jednu stvar je bio gotovo siguran. Taj fijasko je bio povezan s njegovim u svemiru zahrđalim ponašanjem i ako se to treba popraviti, onda je na njemu da to učini.

A sada kad je, jedući hladno jaje, počeo o tome razmišljati, bilo mu je sve posve jasno. Svojim zadnjim pitanjima bio je slomio onu nježnu ljusku večeri i sadržaj se rasuo po cijelom stolu restorana. Bio je napustio onu manje-više sigurnu maternicu razgovora o tehničkim stvarima i započeo, barem implikacijama, dovoditi u pitanje Anninu etičnost... najprije tako što joj je posve otvoreno pokazao svoju reakciju na eksperimente obavljane na djeci, a potom tjerajući mak na konac u vezi s njenom povezanošću s tvrtkom.

Ovdje na Zemlji, u tom svijetu gubljenja povjerenja i vjere, nije se mogla dovoditi u pitanje nečija etičnost, a da se pritom ne zapadne u nevolje. Etički kod, tamo gdje se uopće mogao naći, očito je svoje sljedbenike stajao previše bola, a da bi ostali otvoreni za nova testiranja. Nekada je povjerenje bilo očigledno, a sada se pokazivalo iz očaja. Oni koji su ga još uvijek imali, ili su ga stvarali, mrvicu po mrvicu, nisu željeli ništa osim da im se dopusti to zadržati.

Manje mu je bilo jasno zašto je želio izgubiti stvari s Anne. Dopust mu je brzo prolazio, a dosad je uspio učiniti tako malo, pogotovo ako

se to mjeri etalomom potištenosti kojeg su stvorila njegova dva posljednja dopusta, ona nakon što mu se brak raspao i kada je ponovo bio sam. Veliki su izgledi da ga, kad mu ovaj dopust istekne, pošalju na Postaju Proserpin, koja je sada bila gotovo dovršena i koja nije imala dostojnog takmaca u borbi za naslov najosamljenije postaje u cijelom Sunčevom sustavu. Barem tako dugo dok netko ne otkrije jedanaesti planet. Odlučio je ponovo otići u prostorije *Pfitznera*, tamo u slikovitom Bronxu, i uživati među znanstvenicima, poslovnim ljudima, pripadnicima vlade i djevojkom ledenog glasa koja ima tijelo poput nakovnja i dosađivati se u prijamnoj prostoriji zureću u metalnu pločicu u kojoj su ugravirana imena utemeljitelja, bodren motom koji možda jest dionizijski, a možda i nije, jer ga nije mogao pročitati. Sjajno. Zbilja sjajno. Ako se bude ponašao kako treba, mogao bi se vratiti na dužnost u Postaju Prosperine s krasnim uspomnama: možda će mu potpredsjednik zadužen za izvoz dopustiti da ga zove Hal, ili možda čak i "Mjehurići"

Konačno, možda je to ipak bila stvar religije. Paige je razmišljao kako i on, kao i svatko drugi na ovome svijetu, još uvijek traga za nečim većim od sebe, većim od obitelji, od vojske, braka, očinstva i samog svemira, ili će ga pijanstvo i tiranski besmisleni seksualni grčevi čovjeka iz svemira jednostavno proći. Bilo je očito kako je taj projekt kojeg je provodio *Pfitzner*, obavijen atmosferom tajanstvenosti i nesebičnošću, još jednom u njemu dodirnuo onaj vrlo ranjiv živac. Vlastita odanost Anne Abbott bila je samo iskušavanje, ključ... Ne, još nije imao pravu riječ za to, ali se njezin stav nekako uklapao u praznu krivnju nazubljenih rubova koju je osjećao u svojoj duši kao... kao... da, upravo tako, kao komadić slagalice.

A osim toga, htio je ponovo vidjeti onaj njen sjajan osmijeh.

Zbog položaja njezinog stola, ona je bila prvo što je vidio ulazeći u prostoriju u kojoj se nalazila *Pfitznerova* recepcija. Izraz njezinog lica je sada bio još čudniji nego je očekivao i činilo se kao da radi neku tajnu kretnju, kao da je prema njemu vršcima prstiju tjerala prašinu sa svog stola. Napravio je nekoliko sve sporijih koraka i začuđen stao.

Netko je ustao sa stolca kojeg Paige nije mogao vidjeti kad je ulazio i pošao prema njemu. Paige se okrenuo, nesvjesno stisnuvši šake.

- Zar nismo ovog časnika već vidjeli ovdje, gospođice Abbott? Kakvog on posla ima ovdje... ako ga uopće ima.

Čovjek u žustrom, napola čučućem položaju bio je Francis X. MacHinery.

Kad nije bio sagnut u ovakav apsurdan položaj, svaki centimetar F. X. MacHineryja izgledao je kao nasljednik neprekinute loze bostonskih aristokrata, što je zapravo i bio. Nije bio visok, no izgledao je vrlo uščuvano, a kosa, koja mu je od njegove dvadeset i šeste godine bila sijeda, davala mu je izgled neke hladne mudrosti, dopunjen njegovim orlovskim nosom i visokim jagodicama lica. Svoj položaj u FBI-u naslijedio je od svog djeda, koji je nekako uvjerio tadašnjeg predsjednika, vrlo popularnog "čovjeka na konju" koji je imao karizmu, ali ne i količinu pameti koja bi bila spomena vrijedna, da se kod takvih direktorskih mjesta ne smije riskirati s imenovanjem nasljednika nego se treba nasljeđivati s oca na sina, kao u uredima tvrtki.

Nasljedno zaposlenje je vremenom postalo normalno, i premda je bio potreban samo jedan slab nasljednik da bi uništio važnost položaja, to se u Mac-Hineryjevoj obitelji još nije dogodilo. Zapravo, sadašnji vršitelj te dužnosti mogao bi svojeg djeda naučiti koje čemu. Bio je prepreden i lukav kao lisica i bezbroj puta se znao dočekati na noge, bez obzira kakvu su mu političku katastrofu isplanirali. A Paige je upravo sada ustanovio da je MacHinery bio i čovjek zbog kojeg metafora "prodoran pogled" imao svoje puno značenje.

- Onda, gospođice Abbott?

- Pukovnik Russell je jučer bio ovdje - odgovorila je - pa ste ga možda tada vidjeli.

Ona vrata prema unutarnjem dijelu zgrade su se otvorila i ušli su Horsefield i Gunn. MacHinery nije na njih obraćao pozornost. Kako se zoveš, vojnice? - upitao je.

- Ja sam iz svemirskih snaga - odgovorio je Paige kruto. - Pukovnik Paige Russell, Armijski svemirski korpus.

- Što radiš ovdje?

- Na dopustu sam.

- Hoćeš li mi odgovoriti na pitanje? - rekao je MacHinery. Paige je zapazio kako ovaj uopće ne gleda u njega, nego nekamo iznad

njegovog ramena, kao da zapravo i ne posvećuje pozornost njihovom razgovoru. - Što radiš u prostorijama *Pfitznera*?

- Slučajno sam se zaljubio u gospođicu Abbott - oštro je odgovorio Paige, zaprepastivši tim riječima samoga sebe. - Došao sam ovamo kako bih je vidio. Sinoć smo se posvađali pa sam se želio ispričati. To je sve.

Anne se iza svog pulta ispravila kao da joj je netko kroz kralješnicu provukao motku, okrenuvši prema Paigeu zasljepljujuće topao pogled i izraz lica kojeg je bilo nemoguće odgonetnuti. Čak su se i Gunnova usta malo povukla na jednu stranu; pogledao je najprije Anne i zatim Paigea, kao da odjednom nije bio siguran je li te ljude ikada ranije vidio.

MacHinery je pak bacio samo jedan kratak pogled na Anne. - Ne zanima me tvoj privatni život - rekao je tonom koji je doista sugerirao da mu je to dosadno.

- Preformulirat ću svoje pitanje pa neće biti izgovora kojim ga možeš zaobići. Zašto si uopće ikada ovamo došao? Kakvog ti imaš *posla* u *Pfitzneru*, vojnice?

Paige je nastojao oprezno birati riječi. Ako se MacHinery zaista zainteresira za njega, onda će zapravo biti tek malo ili nimalo važno što će Paige odgovoriti; optužba FBI-a imala je gotovo snagu zakona. Zato je trebao prvenstveno pripaziti da se MacHinery ne zainteresira za njega... vježba s kojom Paige, srećom dosad, nije imao ništa više iskustva nego bilo koji drugi pripadnik svemirskih snaga.

- Donio sam iz Jupiterovog sustava neke uzorke tla

- rekao je. - *Pfitzner* je to zatražio od mene, kao dio njihovog istraživačkog programa.

- I kažeš da si jučer donio te uzorke.

- Ne, nisam vam to rekao. Ali činjenica je da sam ih zaista jučer donio.

- A, koliko vidim, donosiš ih i danas - MacHinery je naglo pogledao Horsefielda čije se lice potpuno zgrčilo čim je shvatio što se događa.

- Što kažeš na ovo, Horsefielde? Je li ovo jedan od tvojih ljudi kojeg mi nisi spomenuo?

- Ne - rekao je Horsefield, stavljajući nešto nalik upitniku u ton glasa kojim je to izrekao, kao da ne misli poricati išta za što bi se kasnije

od njega tražila potvrda. - Mislim da sam tog čovjeka vidio jučer i to, koliko se sjećam, prvi puta u životu.

- Razumijem. Želite li reći, generale, ne pripada dijelu vojske koji je dodijeljen za dopunu projekta?

- Ne mogu biti u to posve siguran - odgovorio je Horsefield, a glas mu je sada zvučao pozitivnije nego da izriče sumnju. - Moram pitati svog časnika zaduženog za to. Možda je to neki novi u Alsosovoj grupi. Nije član mojeg osoblja, a to nije ni tvrdio, zar ne?

- Gunne, što ti znaš o ovom čovjeku? Zar ste ga uzeli bez konzultacija sa mnom? Jeste li ga provjerili?

- Pa, na neki način i jesmo, ali njega se nije ni trebalo provjeravati - odgovorio je Gunn. - On samo sakuplja na terenu i nema nikakvog stvarnog udjela u istraživanju, nikakve službene veze. Svi ti ljudi s terena su dragovoljci, to i sami znate.

MacHineryjeve obrve su se sve više približavale jedna drugoj. Još samo nekoliko ovakvih pitanja i, Page je to znao pročitavši i samo onih nekoliko novina do kojih je u svemiru uspio doći, ovaj će imati dovoljno materijala za uhićenje i senzaciju... onu vrst senzacije koja bi osramotila i ismijala *Pfitzner*, uništila svakog civila koji radi za *Pfitzner*, pokrenula prijeki sud za mnoge članove vojske, uništila političare koji su sponzorirali to istraživanje i učinila još barem pet centimetara debljim MacHineryjev album u kojem je skupljao naslove o sebi. Ovo posljednje je zapravo bilo jedino što je MacHineryja zaista zanimalo; a to što će se projekt ugasiti bit će tek nuspojava koja ga neće nimalo zanimati.

- Oprostite, gospodine Gunn - tiho je rekla Anne. - Mislim da niste toliko upoznati sa statusom pukovnika Russella kao što sam to ja. On se upravo vratio iz dubokog svemira, a njegov sigurnosni dosje je već godinama u fasciklu s naslovom *čisti i rutinski*; on nije jedan od naših običnih terenskih sakupljača.

- Ah, - rekao je Gunn - zaboravio sam, ali to je posve točno. - Kako je to oboje bilo točno i posve nevažno, Paige nije mogao razumjeti zašto se Gunn zapravo tako usrdno složio s tim. Zar je mislio da Anne samo zavlači kako bi se dobilo na vremenu?

- Zapravo, - mirno je nastavila Anne - pukovnik Russell je planetarni ekolog koji se specijalizirao za satelite i za nas je obavljao važan posao. On je u svemiru vrlo dobro poznat i ima mnogo prijatelja

među radnicima na Mostu, a i drugdje. To je točno, zar ne, pukovniče Russell?

- Poznajem većinu onih koji rade na Mostu - složio se Paige, no jedva mu je nekako pošlo za rukom izgovoriti to dovoljno glasno. To što je rekla, bilo je nešto nalik velikoj krupnoj laži, a lagati MacHineryju je najkraći put do vlastite propasti; samo je MacHinery imao privilegij laganja, a njegovi svjedoci nikada.

- Uzorci koje nam je pukovnik Russell jučer donio sadrže ključni materijal - rekla je Anne - i zato sam mu rekla da danas dode, jer nam je trebao njegov savjet. A ako se pokaže da su njegovi uzorci toliko važni kako nama to izgleda, onda će ljudima koji plaćaju porez uštedjeti mnogo novca... mogli bi nam pomoći privesti projektu kraju mnogo prije zadanog roka. Ako to bude moguće, pukovnik Russell će osobno voditi posljednje faze; on je jedini koji dovoljno dobro poznaje mikrofloru Jupiterovih satelita da bi mogao predstaviti rezultate.

MacHinery se sumnjičavo zagledao iznad Paigeovog ramena. Bilo je teško reći je li čuo i riječ od svega ovog. Ipak, bilo je očito kako je Anne vrlo pažljivo odabrala svoje riječi, jer ako je MacHinery uopće imao ikakvu slabu točku onda su to bili enormni troškovi njegovih stalnih istraga koje su se uvijek preklapale. Napokon je rekao: - Ovdje je očito nešto neregularno. Ako je sve to tako, zašto je čovjek rekao ono što je rekao u početku?

- Možda zato što je i to istina - rekao je Paige oštro. MacHinery se nije na njega obazirao. - Provjerit ćemo što imamo o njemu i zvati svakoga koga bude potrebno. Idemo, Horsefield.

General ga je pratio, vrlo ukočenog držanja, dobacivši Paigeu bijesan pogled koji uopće nije bio uvjerljiv, a onda je i nevjerojatno teatralno namignuo djevojci.

Onog trenutka kad su se vanjska vrata za tom dvojicom zatvorila, činilo se kao da će prostorija u kojoj su bili eksplodirati. Gunn se, za čovjeka tako blaga izgleda, zaprepašćujuće tigrovskom kretnjom okrenuo prema Anne. Ona je već ustajala, lica iskrivljenog od straha i bijesa. Oboje su istovremeno vikali.

- Sada vidiš što si učinio s tom tvojom prokletom radoznalošću...

- Za kog si vruga odlučila MacHineryju ispričati takvu priču...

- ... čak ni čovjek iz svemira nije toliko lud da se mota po obrambenoj zoni...

- ... kad znaš isto tako dobro kao i ja da su ti uzorci s Ganimeda smeće...

- ...vjerojatno ćeš nas sa svojim njuškanjem koštati cjelokupne dotacije...

- otkad je projekt započeo nismo nikada uzeli nikoga iz fascikla *čisti i rutinski*...

- ...nadam se da si sada zadovoljan...

- ...mislio sam kako si dosad već postala pametnija...

- *Zaštitite!* - izderao se Paige, gromkim glasom kojim se izvikuju naredbe na vojnim poligonima. Tamo u dubokom svemiru nikada nije shvatio svrhu takvog urlanja, no sada je imalo učinka.

Oboje su ga pogledali, još uvijek napola otvorenih usta, a lica su im pobijelila kao kreda. - Ponašate se kao par histeričnih pilića, oboje! Žao mi je što sam vas uvalio u nevolju, ali ja nisam tražio od Anne da zbog mene ovako laže, a ni od vas, Gunn, nisam tražio da to podržite. Možda bi bilo pametnije da sad prestanete sipati optužbe i da o svemu tome razmislimo. Pokušat ću vam pomoći, bez obzira na to koliko to ima smisla... ali ne ako ćete i dalje vikati i jadikovati.

Djevojka mu je pokazala zube u pravom rezanju, prvom koje je ikada vidio kod ljudskog stvorenja i vidjelo se kako to i misli. Onda je sjela, otirući svoje, sad vrlo rumene, obraze komadićem papirnate maramice. Gunn se zagledao dolje u tepih i na trenutak je samo glasno disao, svečano sklopivši ruke ispred svojih bijelih usana.

- Slažem se - rekao je Gunn nakon nekoliko trenutaka, mirno kao da se baš ništa nije dogodilo. - Morat ćemo prionuti poslu i raditi vrlo brzo. Anne, molim te reci mi zašto je bilo nužno reći kako je pukovnik Paige od bitne važnosti za taj projekt? Ni za što te ne optužujem, ali moramo znati činjenice.

- Sinoć sam otišla s pukovnikom Russellom na večeru - odgovorila je Anne. - Bila sam pomalo indiskretna što se tiče projekta. Na kraju smo se posvađali, što su vjerojatno čula barem dva od MacHineryjevih amaterskih špijuna u restoranu. Morala sam lagati kako bih zaštitila sebe baš kao i pukovnika Russella.

- Ali znaš da te prisluškuju! Znala si da bi te netko od njih mogao čuti...

- Naravno da sam znala, ali sam izgubila živce i planula. Znaš kako se to ljudima događa.

Zatim je cijela priča tekla bez emocija, kao neki zapis s magnetofonske trake. Paigeu se činilo kao da se radi o nekome koga je po prvi puta sreo i čije ime ne zna sa sigurnošću izgovoriti. Samo činjenica da su Annine oči bile crvene od suza bijesa bila je neki most između hladne naracije i živog sjećanja.

- Da, gadno je - rekao je Gunn zamišljeno. - Pukovniče Russell, poznate li ljude koji rade na Mostu?

- Neke od njih znam vrlo dobro, posebno Charityja Dillona; konačno, bio sam neko vrijeme stacioniran u Jupiterovom sustavu. Ipak, MacHineryjeva provjera će pokazati da službeno nemam izravne veze s Mostom.

- Dobro, dobro - rekao je Gunn, razvedrivši se. -To će proširiti MacHineryjevu istragu i na Most, a to će pak, sa stanovišta *Pfitznera*, biti razvodnjavanje koje će nam dati dodatno vrijeme, mada mi je žao onih ljudi na Mostu. Tako će i *Pfitzner* i Most biti sumnjivi... da, to će čak i za MacHineryja biti velik zalogaji za kojeg će mu biti potrebni mjeseci. A Most je najdraži projekt senatora Wagonera pa će morati raditi polako. Ne može uništiti Wagonerovu reputaciju onako brzo kao što bi to mogao učiniti nekim drugim senatorima... Mhmm... Sada je još samo pitanje kako ćemo mi iskoristiti to vrijeme.

- Kad se vi smirite, onda to zaista učinite temeljito -rekao je Paige uz vragoljast osmijeh.

- Ja sam trgovac - uzvratio je Gunn. Možda sam malo kreativni) i nego neki drugi, no u srcu sam trgovac. U toj profesiji morate moći prilagoditi raspoloženje situaciji, baš onako kako to glumci rade. A sada, što se tiče onih uzoraka...

- Nisam mu to trebala spominjati - rekla je Anne. -Bojim se da je to bio jedan potez previše.

- Baš suprotno, to bi nam mogao biti jedini izlaz. MacHinery je praktičan čovjek kojemu su važni samo rezultati. Recimo ako bismo uzeli uzorke pukovnika Russella i zaobišli redoviti red testiranja i ispitali ih odmah, izdajući osoblju posebnu naredbu da u njima pronađu nešto... bilo što, nešto što će izgledati dovoljno pristojno.

- Osoblje neće htjeti lažirati - rekla je Anne, namrštivši se.

- Draga moja Anne, pa tko uopće govori o lažiranju? Gotovo svaki uzorak sadrži neke zanimljive organizme, čak i ako nisu dovoljno dobri da bi završili u našem najužem izboru. Razumiješ? MacHinery će biti zadovoljan rezultatima ako mu ih možemo pokazati, čak i ako ih je omogućila osoba koja nema potrebna ovlaštenja, inače bi morao okupiti skupinu eksperata kako bi vrednovali dokaze, a to košta novaca. Sve to, naravno, ovisi o tome hoćemo li ili nećemo imati gotove rezultate do trenutka kad MacHinery otkrije da je pukovnik Russell osoba *bez* ovlaštenja.

- Ima još nešto - rekla je Anne. - Da bi ono što sam rekla MacHineryju bilo u redu, moramo pukovnika Russella pretvoriti u uvjerljivog planetarnog ekologa... i reći mu što je zapravo Pfitzner projekt.

Gunnovo lice se istog trenutka snuždilo. - Anne, -rekao je - trebala bi razmotriti u kakvu gadnu situaciju nas je onaj čovjek čvrste ruke doveo. Kako bismo od naše vlade zaštitili naše legitimne interese, sada ćemo ozbiljno prekršiti sigurnost... što se nikada ne bi dogodilo da nas MacHinery nije ovoliko pritisnuo.

- Posve točno - složila se, a Paige je pomislio kako je ipak zadržala izraz lica kakav nastoje imati igrači pokera. Možda je uživala u Gunnovoj zbunjenosti, jer on svakako nije bio prva osoba na koju bi netko posumnjao da je nelojalan i predstavlja rizik za sigurnost.

- Pukovniče Russell, ima li ikakvih izgleda ste vi *zaista* planetarni ekolog? Mnogi svemiraca koji imaju tako visok čin kao što je vaš, jesu nekakvi znanstvenici.

- Ne, žao mi je - odgovorio je Paige. - Moje područje je balistika.

- Dobro, onda u najmanju ruku morate znati nešto o planetima. Anne, predlažem da ga sada ti preuzmeš. Ja moram hitno nešto obaviti. Tvoj otac je vjerojatno najpogodniji za brzu obuku pukovnika Russella. A vi, pukovniče, imajte na umu da vam, od sada nadalje, svaka informacija koju ćete dobiti u našim prostorijama može donijeti zatvor ili čak metak, ako MacHinery za to sazna.

- Držat ću jezik za zubima - rekao je Paige. - Dovoljno sam učinio skrivivši svu ovu gužvu pa bih želio učiniti sve da bi pomogao... a osim toga, moja radoznalost me ubija. Ali ima tu još nešto što biste trebali znati, gospodine Gunn.

- A to je...

- Da vremena na koje računate nema. Moj dopust završava za deset dana. Ako mislite da u tom vremenu možete od mene napraviti planetarnog ekologa, ja ću svoj dio učiniti.

- A joj, Anne, prihvati se posla - rekao je Gunn i odjurio kroz vrata koja su vodila u unutrašnjost *Pfitznera*.

Ono dvoje su se jedan trenutak hladno i ukočeno promatrali, a onda se Anne osmjehnula. Paige se odmah osjećao kao drugi čovjek.

- Je li zaista istina... ono što si rekao? - upitala je gotovo stidljivo.

- Da, nisam to znao sve dok to nisam rekao, ali istina je. Žao mi je što sam to morao reći u tako spektakularno lošem trenutku. Došao sam ovamo kako bih se ispričao za moj dio u našoj sinoćnjoj svađi. Sada sam, izgleda, napravio još goru stvar.

- Znaš li da je ta tvoja radoznalost zaista tvoj najveći talent? - rekla je, opet se osmjehnuvši. - Bila su ti potrebna samo dva dana da saznaš ono što si želio znati... premda je to jedna od najbolje čuvanih tajni na svijetu.

- Ali ja to još uvijek ne znam. Možeš li mi to sada reći, ili ovo mjesto možda prisluškuju?

Djevojka se nasmijala. - Zar misliš da bismo se Hal i ja onako psovali i svađali kad bi ova prostorija bila ozvučena? Ne, tu je zrak čist, svakodnevno to provjeravamo. Reći ću ti osnovnu činjenicu, a kasnije ti moj tata može iznijeti pojedinosti. Istina je u tome što se Pfitznerov projekt ne provodi samo zato da bi se savladala degenerativna oboljenja. Usmjeren je na to da se te bolesti iskorijene, ali *mi zapravo tražimo odgovor na samu smrt*.

Paige je polako sjeo na najbliži stolac. Tada je prošaptao: - Ne vjerujem da se to može učiniti.

- Tako smo i mi prije mislili, Paige. To govori i onaj tekst - pokazala je rukom pločicu iznad vrata ispisanu njemačkim tekstom. - *Wider den Tod ist kein Krautlein gewachsen. Protiv smrti nema ljekovitih trava*. To je, prema mišljenju starih njemačkih travara, bio prirodni zakon. Ali sada je to samo izazov. Negdje u prirodi *postoje* trave i ljekovite biljke protiv smrti... i mi ćemo ih pronaći.

Annin otac je čini se bio i previše zaposlen i pomalo zabrinut da bi uopće razgovarao s Paigeom, no ipak mu je bio potreban samo jedan dan za živopisan opis osnovnih prosudbi koje stoje iza projekta i to tako da ga je Paige mogao razumjeti. Drugog dana,

kojeg je proveo pomažući u nekim od *Pfitznerovih* laboratorija, a njegova pomoć se uglavnom sastojala od pranja boca i spravljanja otopina, Paige je već naučio dovoljno da je mogao iznijeti vlastitu verziju. To je vježbao s Anne, tijekom večere.

- Sve se to temelji na načinu na koji mislimo o tome zašto su antibiotici učinkoviti, govorio je, dok ga je djevojka slušala pozornošću koja je bila na samoj granici ruganja. - Kakvu korist od njih imaju organizmi koji ih stvaraju. Pretpostavljamo da organizam luči antibiotik kako bi ubio ili onemogućio konkurentske organizme, premda nikad nismo bili u stanju pokazati da se u organizmovom prirodnom mediju, to jest u zemlji, stvara dovoljno antibiotika za tu svrhu. Drugim riječima, zaključili smo da će proizvođač antibiotika imati toliko manju konkurenciju koliko mu je šira paleta antibiotika.

- Pripazi na teleologiju - upozorila ga je Anne. - To nije *razlog* zašto organizam to luči, to je samo rezultat. Funkcija, a ne svrha.

- Dobro, ali upravo tu leži granica u našem mišljenju o antibiozi. Što je neki antibiotik u odnosu na organizam kojeg *ubija*? Očito, on je otrov, toksin. Ali neke bakterije su uvijek prirodno otporne na dani antibiotik i kroz... kako je tvoj tata to nazvao?... kroz mutacije i selekciju, otporne stanice mogu prevladati u cijeloj koloniji. Jednako očito, te otporne stanice će izgledati kao da luče neki antitoksin. Kao primjer može poslužiti bakterija koja luči penicilinazu, što je jedan enzim koji razara penicilin. Takvim bakterijama penicilin je toksin, a enzim penicilinaza je antitoksin... je li to točno?

- Posve točno. Nastavi, Paige.

- A sada tome još dodamo drugu činjenicu: oba, i penicilin i tetraciklin, nisu samo antibiotici... što ih čini toksičnima za mnoge bakterije... nego su jednako tako i *antitoksini*. Oba neutraliziraju placentni toksin koji uzrokuje eklampsiju trudnoće. Sad, tetraciklin je antibiotik širokog spektra; postoji li nešto što je jednako tako toksin širokog spektra? Je li sva ta otpornost na tetraciklin, kakvu mogu razviti mnoge različite vrste bakterija, proizašla iz jedne jedine supstance koja ima protudjelovanje? Odgovor kojeg sada znamo je: Da. Pronašli smo i drugu vrstu antitoksina širokog spektra... onu koja štiti organizam od mnogih različitih vrsta antibiotika. Rečeno mi je kako je to jedno cijelo novo područje istraživanja gdje smo tek zagrebli površinu. Ergo: treba pronaći antitoksin širokog spektra koji

djeluje protiv toksina što se nakon prestanka rasta nakupljaju u ljudskom tijelu... kao što penicilin i tetraciklin djeluju protiv toksina trudnoće... i dobit ćeš svoje oružje protiv degenerativnih oboljenja. *Pfitzner* je već pronašao taj antitoksin: ime mu je askomicin... Kako mi ovo ide? - upitao je uzbuđeno, kad je ponovo došao do daha.

- Prekrasno. Možda je malo previše koncentrirano, a da bi MacHinery to bio u stanju pratiti, ali možda je to baš dobro, jer njemu ne bi zvučalo autoritativno ako bi mogao razumjeti i pratiti ono što mu govoriš. Ipak, moglo bi se isplatiti kad bi malo okolišao dok budeš razgovarao s njim. - Djevojka je ponovo izvadila dlanovnik i intenzivno zurila u njega. - Ali pokrio si samo degenerativne bolesti, a to je tek početni materijal. Sada mi reci nešto o izravnom napadu na smrt.

Paige je pogledao dlanovnik, a onda djevojku, no njezin izraz je bio previše zamišljen da bi mu nešto govorio. - Mogu se upustiti i u to, ako želiš. Ali tvoj otac mi je rekao da je jedan dio ovog posla tajnovitost, čak i prema vladi. Trebam li o tome razglabati u restoranu?

Anne je svoj dlanovnik okrenula tako da je on mogao vidjeti kako je to zapravo neki mjerni uređaj. Iгла mu se nesigurno kretala no titrala je u blizini nule.

- Nema mikrofona koji bi bio dovoljno blizu da nas čuje - rekla je Anne, odlučno zaklopivši spravu i gurnuvši je natrag u svoju torbicu. - Nastavi.

- U redu. Jednoga dana ćeš mi morati objasniti zašto si dopustila da upadneš sa mnom u našu prvu svađu kad si cijelo vrijeme imala uza se ovu spravu za otkrivanje prisluškivača. U ovom času nemam za to vremena, jer sam previše zauzet time da budem lažni ekolog. Dakle, ovako. To istraživanje je zapalo u slijepu ulicu još tamo 1952. godine, s anatomom koji se zvao Lansing. On je bio prvi čovjek koji je pokazao da kolnjaci, a to su najmanje višestanične životinje, proizvode jedan određen toksin starenja kao normalan dio svog rasta, a on se prenosi i na potomstvo. Od adolescentnih majki uzgojio je negdje oko pedeset generacija kolnjaka i svaka nova generacija živjela je duže od prethodne. Započeo je s prirodnim trajanjem njihova života, koje je 24 dana, a dogurao je do 104 dana. A onda je obrnuo cijeli proces, stalno za uzgoj uzimajući stare majke

i u posljednjoj generaciji smanjio im životni vijek dobrano ispod one prirodne dužine trajanja.

- I sada - rekla je Anne - znaš više o onoj djeci u našim laboratorijima o kojoj sam ti govorila... ili bi barem trebao znati. Dom za nahočad koji nam ih šalje specijalizirao se za izvanbračnu djecu maloljetnica... što su majke mlađe, to je za našu svrhu bolje.

- Žao mi je, Anne, ali više me ne možeš s tim podbadati. Sada znam da je to slijepa ulica. Uzgoj radi produžetka života kod ljudi nije izvediv, sve čime ta dječica mogu pridonijeti ovom projektu je set komparativnih očitavanja razine smrtonosnih toksina u njihovoj krvi. Ono što mi sada želimo je nešto daleko izravnije: antitoksin protiv toksina koji kod ljudi uzrokuje starenje. Znamo da kod svih višestaničnih, dakle složenih životinja postoji toksin koji uzrokuje njihovo starenje. Znamo da je to jedna jedina specifična tvar, posve različita od onih otrova koji uzrokuju degenerativna oboljenja. I znamo da može biti neutralizirana. Kad se laboratorijskim životinjama davao askomicin, one nisu dobile baš nikakvu degenerativnu bolest, no svejedno su umrle i to u očekivano vrijeme, kao da im je pri rođenju bio navijen sat. A to se na izvjestan način i dogodilo, zbog količine toksina starenje kojeg im je prenijela njihova majka... I stoga ono što sada tražimo nije antibiotik... to jest nije neki lijek protiv života... nego lijek protiv starenja, lijek protiv smrti. Sada koristimo onaj višak vremena, jer askomicin već zadovoljava one uvjete našeg ugovora o razvitku kojeg imamo s vladom. Čim askomicin pustimo u proizvodnju, vlada će nam srezati budžet i davat će nam novac na kapaljku. Ali ako askomicin uspijemo još neko vrijeme zadržati, novac će i dalje pritjecati i dobit ćemo i naš lijek protiv starenja.

- Bravo - rekla je Anne. - Zvučiš baš kao tata. Želim da posebno istakneš ovo posljednje, jer je to najvažnija pojedinačna stvar koju trebaš upamtiti. Ako se pojavi i najmanja sumnja u to da namjerno zavlačimo s realizacijom askomicina... i da uzimamo od vlade novac kako bismo učinili nešto o čemu vlada nema pojma da bi se moglo učiniti... to će nas prokleta skupo stajati. A sada smo tako blizu tom lijeku protiv starenja da bi bila vječita šteta kad bismo to trebali prekinuti, i to ne samo šteta za nas nego i za čovječanstvo u cjelini.

- Cilj opravdava sredstva - promrmljao je Paige.

- U ovom slučaju je to točno. Znam da je danas u našem društvu tajnovitost postala fetiš, ali ovdje ona, na duge staze, čini dobro svakome i *moramo* je održavati.

- Ja ću se toga pridržavati - rekao je Paige. Ova njegova izjava nije se odnosila na čuvanje tajne nego na varanje države u vezi novca, no nije mislio kako bi sada to trebao posebno isticati. A što se tiče čuvanja tajne, nije praktički vjerovao u to, posebno sada kada je vidio kako to dobro funkcionira.

Jer u ova dva dana koja je proveo radeći u *Pfitzneru*, već je pronašao nesumnjivog uhodu, i to u samom srcu projekta.

Šesto poglavlje: Jupiter V

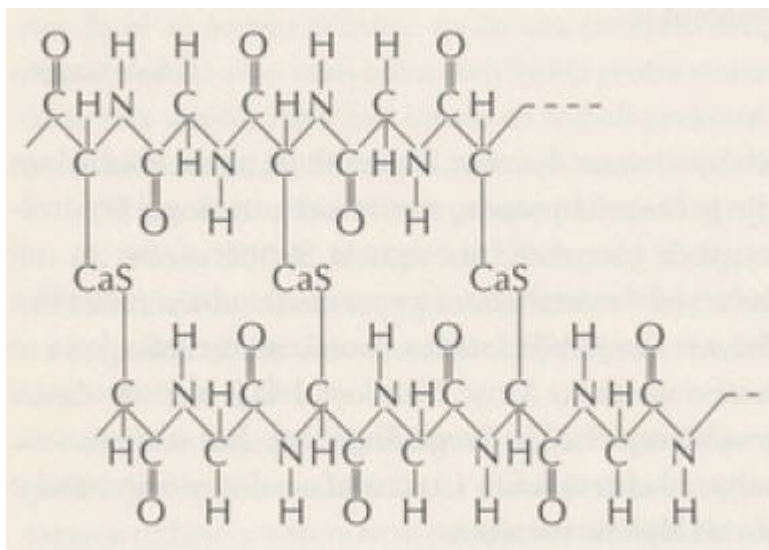
I barbari, koje nije dijelila suparnička tradicija, su se najžešće borili za hranu i prostor. Ljudi se ne mogu međusobno voljeti ako ne vole iste ideje.

Santayana

Vraćajući se na dužnost, Helmuth je, prolazeći dijelom gdje je boravila posada, spazio kako na dugoj kontrolnoj ploči gore dva žuta signala "Kritično" Svi su oni obično bili koncentrirani na panelu 9, gdje je radila Eva Chavez. Eva je bila krupna plavokosa djevojka koja se strasno vezala uz Most. Nažalost, bila je sklona očarati se veličanstvenošću Svega Toga, i to baš u trenucima kad je hladna analiza i trenutačno donošenje odluke bilo od ključne važnosti.

Helmuth se nagnuo preko njezinog ramena, isključio je iz strujnog kruga, ostavivši je samo kao promatrača i stavio suradničku kacigu.

Pri vrhu sjeverne strane kesona pojavila se tamno-narančasta točka koja je polako klizila prema zabatu najbližeg skrovišta. Rak, pomislio je Helmuth, jer ga je uvijek na to podsjećala. Na ovom oštrom i silovitom monstrumu od planeta čak su i sitne točkice kalcijevog karbida bile smrtonosne, isti onaj kalcijev karbid koji je prije dva stoljeća na Zemlji stvarao acetilenski plin za svjetiljke na kočijama. Pri ovim brzinama vjetra, takva bi se mrvica zabila duboko u bilo što o što bi udarila, a pod tlakom od milijun atmosfera, uz natrij kao katalizator, stlačeni led apsorbira amonijak i ugljični dioksid, stvarajući spojeve nalik proteinu, u brzom i aktivnom lancu raspadanja:

Helmuth je na trenutak promatrao kako to raste. Naposljetku, to je bio jedan od onih nevjerojatnih slučajeva zbog čijeg proučavanja je Most i bio podignut. Na Zemlji bi takav spoj, ako bi se uopće pojavio, mogao postati porozan, tvrd i jak kao rog nosoroga. Ovdje, gdje je gravitacija gotovo tri puta jača nego na Zemlji, te su molekule bile prisiljene svrstati se strogo po alifatskom redu, ali u presjeku je njihov raspored bio šesterokutan, kao da bi se ta tvar, samo kad bi mogla, pretvorila u aromatični spoj. Čak i ovdje je u presjeku bila prilično jaka, no duž uzdužnih osi se razmazivala poput grafita, atomi kalcija i sumpora spremno su se pređomišljali koji će se od njih u paru ponašati kao metal, odričući se čakom izazvane veze s jednim atomom ugljika, kako bi s puno nade posegnuli za sljedećim u redu, ili posve odustajući kako bi umjesto toga bili ugrađeni u radikal sa samodostatnom dvostrukom sumpornom vezom, nešto kao aminokiselina cistin...

Nazvati to oblikom raka nije bilo daleko od istine. U tome se Jupiter, najviše koliko je mogao, približio stvaranju nekog oblika života. Rastao je, hranio se, razmnožavao i pokazivao nešto od karakteristične strukture nekog virusa sa Zemlje, poput virusa uzročnika bolesti duhana zvane duhanski mozaik. Naravno, rastao je izvana uraščivanjem, kao bilo koji neživi kristal, a ne iznutra, kao što je slučaj kod biljnih stanica kojima se širi stjenka; no virusi rastu i na takav način, barem *in vitro*.

To sasvim sigurno nije bilo nešto što bi poslužilo kao potporni stup za najveći ljudski građevinski pothvat. Možda je bila tek povoljna

temeljna tvar za građu rebara kakve jupiterske meduze, ali u kesonu Mosta to je bio rak.

Na rubu te ozlijede radio je mehanizam za struganje, skidajući aminospojeve i polažući novi led. Istodobno, truljenje je napredovalo sve dublje u keson. Mehanizam za struganje nije nikako mogao doprijeti do same srži nevolje, a to nije bila prašina kalcijevog karbida koje je zrak bio prepun, već uglavljen trunak metalnog natrija koji je sudjelovao u kemijskoj reakciji samo kao katalizator. Točnije, glodalica nije bila dovoljno brza da bi ga odstranila, i mogla je samo držati korak s površinskim širenjem bolesti.

Polaganje novog sloja leda preko rane bilo se pokazalo već ranije beskorisnim i Eva je to morala znati. Ako stvar nastavi ovim tempom, keson će se pod cijelom težinom Mosta rastopiti kao maslac već za sat vremena.

Helmuth je beskorisnu glodalicu poslao odande. Treba li sve izbušiti zbog te male čestice metala? Ne, ona se ionako već preduboko zakopala, a nisu ni znali precizno odrediti njezin položaj. Hitno je pozvao dvije bušilice koje su radile dolje, gdje su temelje kesona zabijale sve dublje u oni problematično "do" Jupitera. Usmjerio je oba slijepa stroja s plamenim njuškama prema dolje, u ranu.

Pokazalo se je da je dno te rane tridesetak metara duboko u golemom bloku leda. Helmuth je ipak pritisnuo crveno dugme.

Obje bušilice su eksplodirale uz jak i nevidljiv udar, onako kako su i trebale. Na površini kesona pojavila se rupa.

Najbliža rešetka Mosta se pod tlakom zraka nagnula naprijed. Jedan trenutak je izgledalo kao da se pokušava oduprijeti, a onda se još jače savila. Oslobođena glavnog spoja naglo se oslobodila i vrteći se nestala u mraku. Nagli bljesak munje ju je načas osvijetlio i Helmuth je vidio kako se sve manja, nalik šišmišu sa slomljenim krilima, udaljava nošena ciklonom.

Glodalica se naglo povukla dolje u jamu i počela je odozdo puniti ledom. Helmuth je zapovjedio da se dolje postavi nova mreža i skele. Trebalo je vremena da bi se popravilo tako veliko oštećenje. Promatrao je kako na rubovima jame vjetar odlama nazubljene gromade, sve dok nije bio siguran da je katalitički rak zaustavljen, Tada je naglo, prerano, očajno umoran, skinuo kacigu.

Bio je zaprepašten vidjevši blijedu masku bijesa na Evinom blagom, zgodnom licu krupnih kostiju.

- Spremaš se raznijeti Most? - upitala je monotonim glasom i bez uvoda. - Svaki izgovor će ti biti dovoljno dobar!

Zbunjen, Helmuth je beznadno skrenuo pogledom u stranu, no to nije pomoglo. Natečeno Jupiterovo lice virilo je kroz prozor, jednako onako kao i na predradnikovoj palubi. I on, i Eva, i Charity, i cijela ekipa radnika i cijeli satelit V kao da su padali prema Jupiteru. Njihovi monotoni životi na Jupiteru V bili su krajnje nestvarni u usporedbi s onih četiri sata koje su svakog dana virtualno provodili na površini Jupitera koja se pak stalno mijenjala. Svaki novi dan usmjeravao im je misli, kao zalutale brodove, sve bliže i bliže tom šarenom paklu.

Nije bilo drugog načina na koji bi itko od njih mogao gledati na taj planet. To je bilo jednostavno iskustvo koje su svi oni dijelili, a to je da planet ne može zauzimati četiri petine cijelog neba osim ako promatrač nije na nebu tog planeta i pada prema njemu sve brže i brže...

- Nemam namjeru dignuti Most u zrak - rekao je umornim glasom. - Želio bih da si utuviš u tu svoju glavu kako želim da taj Most stoji, iako nisam do te mjere naivan i nerealan da ne znam dokle seže moja nadležnost u cijelom projektu. Zar si vjerovala kako će to trulo mjesto nestati samo od sebe, samo ako ga premažeš bojom? Zar nisi znala da...

Nekoliko maskiranih glava u kacigama koje su se nalazile blizu njih okrenulo se naslijepo prema zvuku njegovog glasa. Zašutio je. Ovdje na platformi za radnike bio je zabranjen svaki razgovor koji bi ometao pozornost. Kretnjom je pokazao Evi neka se vrati na dužnost.

Djevojka je poslušno stavila kacigu na glavu, no njezine inače pune usne, a sada stisnute, pokazivale su kako misli da je Helmuth prekinuo ovu prepirku samo zato da bi njegova riječ bila zadnja.

Helmuth je otišao do debelog stupa koji se spuštao niz središnju osovinu i penjao se po spiralno postavljenim prečkama do svoje predradničke kabine. Već je unaprijed osjećao težinu kacige na svojoj glavi.

Charity Dillon je već imao kacigu na glavi. Sjedio je na Helmuthovom stolcu.

Tipično za njega je bilo to da nije ni bio svjestan Helmuthovog ulaska. Onaj koji radi na Mostu mora naučiti ignorirati sve oko svojeg tijela, osim zvukova i signala koji ne potječu od čovjeka. Mora naučiti obazirati se samo na one osjete koji mu javljaju da se nešto događa tisućama i tisućama tisuća kilometara daleko od njega.

Helmuthu nije padalo na pamet da ga sada prekida. Umjesto toga, promatrao je Dillonove bijele i sječivima nalik prste kako slijepom sigurnošću rukuju kontrolama.

Bilo je očito da Dillon obavlja detaljan obilazak cijelog Mosta, ne samo s kraja na kraj nego i gore-dolje. Na ploči koja bilježi podatke vidjelo se da je već aktivirao gotovo dvije trećine ultrazvučnih očiju. To je značilo da je radeći probdrio cijelu noć, a počeo je odmah kad je posljednji puta zamijenio Helmutha.

Zašto?

S nekom neodređenom zabrinutošću Helmuth je pogledao na pregradnikov utikač koji je omogućavao da operator odavde, iz kabine, u slučaju potrebe komunicira s radnicima i pomoću kojeg je znao sve što se kaže ili radi na platformi gdje su boravili radnici.

Utikač je bio u utičnici.

Dillon je naglo uzdahnuo, skinuo kacigu i okrenuo se.

- Zdravo, Bobe - rekao je. - Ima nečeg smiješnog u ovom poslu. Ne možeš vidjeti niti čuti, ali kad te netko promatra osjetiš na potiljku neki pritisak. Možda je to kakva izvanosjetilna percepcija. Jesi li to ikada osjetio?

- Prilično često u posljednje vrijeme. Zašto si bio u velikom obilasku?

- Doći će inspekcija - odgovorio je Dillon. Pogledi su im se sreli, a Dillonove oči su ga gledale iskrenim pogledom. - Nekoliko predsjednika senatskih pododbora dolazi vidjeti da njihovih osam milijarda dolara nije bilo uzalud potraćeno. Naravno, htio bih da oni zaključe da je sve u redu.

- Shvaćam. To je prvi puta u pet godina, zar ne?

- Tako nekako. Zbog čega se tamo dolje digla sva ta prašina? Netko je, a siguran sam da si to bio ti, izvukao Evu iz nevolje, a onda sam čuo kako ona govori da želiš raznijeti Most. Provjerio sam to

područje kad sam čuo kako je taj metež počeo i čini se kako je ona pustila da stvari odu predaleko, ali... o čemu se tu zapravo radilo?

Dillon obično nije imao dara za igranje mačke i miša, a činilo se kako nikada nije bio tako malo raspoložen za igru kao sada. Helmuth mu oprezno odgovori: - Pretpostavljam da je bila uzrujana. Kad je riječ o Jupiteru, onda smo već svi pošasavili, svatko na svoj način. Mislim da njezina reakcija na... katalitičke reakcije nije prikladna... razlika u mišljenju koja se riješila u moju korist, jer sam imao autoritet, a Eva ga nije imala. I to je sve.

- To je pomalo skupa razlika u mišljenju, Bobe. Znaš da ja po svojoj prirodi nisam sitničav, ali neki takav incident dok su oni iz pododbora ovdje...

- Stvar je u tome - rekao je Helmuth - da ćemo potrošiti dodatnih deset tisuća ili koliko već bude koštala zamjena mreže i ojačavanje kesona, ili ćemo ostati bez cijelog kesona, a time i bez trećine Mosta.

- Da, naravno, tu si u pravu. To se može objasniti čak i senatorima. Ali bilo bi teško to im objašnjavati previše često. Pa dobro, Bobe, predajem ti upravljač i ako budeš imao vremena mogao bi nastaviti moj pregled.

Dillon je ustao. A tada je dodao, brzo, kao da je to izletjelo iz njega:

- Bobe, pokušavam shvatiti tvoje raspoloženje. Po onome što je Eva rekla dalo bi se zaključiti da to nimalo ne tajiš. Ja... ja... ne mislim da je dobro da na svoje suradnike prenosiš svoj pesimizam. Znaš da to vodi do šlampavosti u poslu. Znam da ti ne bi odobravao ni podupirao takvu šlampavost, bez obzira na svoje vlastite osjećaje, ali predradnik ne može učiniti više nego to. A i sebi samome natovaruješ dodatni posao... ne meni, nego samome sebi... kad si glede Mosta ovako otvoreno sumoran. Čini mi se kako bi bilo dobro da uzmeš mali predah, možda da odeš na tjedan dana na Ganimed ili nešto slično. Bobe, ti si najbolji čovjek na Mostu, uz sve to tvoje gundanje i tvoje zle slutnje. Ne bih želio vidjeti kako te smjenjuju.

- Je li to prijetnja, Charity? - tiho upita Helmuth.

- Ne. Ja te ne bih smijenio, osim ako zaista ne poludiš, i čvrsto vjerujem da su u tom smislu tvoji strahovi neosnovani. Opće je poznata stvar da samo zdrav čovjek sumnja u to je li normalan ili nije, zar ne?

- To je opće prihvaćena zabluda. Većina psihopatskih opsesija započinje blagom zabrinutošću koje se ne možeš otresti.

Dillon se pravio kao da želi tu temu ostaviti po strani. - U svakom slučaju, ja ti ne prijetim; borio sam se da te zadržim ovdje gore. Ali moj utjecaj pokriva samo Jupiter V i Most, oni jači od mene su na Ganimedu, a oni još jači u Washingtonu... i u ovoj komisiji koja dolazi u inspekciju. Zašto ne počneš, za promjenu, na sve to gledati s one svjedije strane. Očito je da Most neće na tebe nikada djelovati inspirativno. Ali mogao bi se barem potruditi i misliti na sve one dolare koji se tamo kod kuće gomilaju na tvom računu svakoga sata kojeg provedeš na ovom poslu. I misliti na sve one mostove i brodove i tico-zna-što-još-sve-ne, koje ćeš sagraditi i biti za to plaćen onoliko koliko zatražiš kad se jednoga dana vratiš na Zemlju. A sve pod čarobnim riječima: Jedan od ljudi koji su gradili Most na Jupiteru!

Charity je silno pocrvenio od nelagode i entuzijazma. Helmuth se osmjehnuo.

- Pokušat ću to imati na umu, Charity - rekao je. - I mislim da ću za sada preskočiti odlazak na odmor. Kada bi taj čopor senatora trebao doći ovamo?

- To je teško reći. Doći će na Ganimed izravno iz Washingtona i tamo će se zadržati neko vrijeme. Mislim da će se prije dolaska ovamo zaustaviti i na Kalistu. Imaju nešto novo na tom svom brodu. Rečeno mi je da im to omogućava mnogo slobodniji let nego što je dosad bio slučaj.

Neki ledeni gušter se odjednom počeo meškoljiti u Helmuthovom želucu i nikako se nije mogao smiriti. Ona uporna noćna mora se ponovo počela uvlačiti u njegovu krv i već ga je gotovo preplavila.

- Nešto... novo? - ponovio je poput jeke. Glas mu je zvučao onoliko ravnodušno koliko se mogao na to prisiliti. - Znaš li možda o čemu se radi?

- Pa... mislim da znam, ali bolje je šutjeti o tome sve dok...

- Charity, nitko na ovoj kamenoj gromadi ne bi mogao biti ruski špijun. Cijela ta "sigurnosna procedura" ovdje vani zvuči idiotski. Reci mi to sada i prištedi mi trud oko tih senatora ili mi barem reci kako znaš da ja znam. *Raspolažu antigravitacijom*. Nije li tako?

- Sada samo jedna Dillonova riječ i noćna će mora postati stvarnost.

- Da - rekao je Dillon. - Kako si znao? Naravno, to ni u kojem slučaju ne može biti potpuni štit protiv gravitacije. Ali čini se kao jedan dobar i dugačak korak u tom smjeru. Dugo smo čekali da vidimo kako se san ostvaruje. Ali ti si posljednji čovjek na svijetu koji bi se ponosio postignućima pa zato i nema smisla govoriti hvalospjeve. Javit ću ti kada saznam točan datum njihovog dolaska. U međuvremenu, hoćeš li razmisliti o onome što sam ti ranije rekao?

- Da, hoću. - Helmuth je sjeo zauzevši mjesto ispred kontrolne ploče.

- Dobro. Kad se o tebi radi onda moram biti zahvalan i na malim pobjedama. Želim ti ugodnu smjenu.

- I ja tebi, Charity.

Sedmo poglavlje: New York

Kad je Nietzsche po prvi puta napisao frazu "novo vrednovanje svih vrijednosti", duhovni pokret u stoljećima u kojima sada živimo je napokon dobio svoju formulu. Novo vrednovanje svih vrijednosti je osnovni karakter svake civilizacije, jer to je početak Civilizacije koja preobražava sve oblike Kulture kakva je bila ranije, shvaća je drukčije i ostvaruje je na drukčiji način.

Oswald Spengler

Paigeov talent da zbroji dva i dva te dobije četiri bio je djelomično odgovoran za otkrivanje krtice, ali gotovo nevjerojatna trapavost tog čovjeka odigrala je u tome glavnu ulogu. Paige nije mogao vjerovati da nitko već ranije nije otkrio toga uhodu. Istina, bio je samo jedan od otprilike dvadeset i pet tehničara u laboratoriju za obradu u kojemu je Paige radio, ali njegov gotovo posve otvoren običaj da stavlja bilješke u svoju laboratorijsku pregaču i njegova bolna tajnovitost kad je navečer napuštao *Pfitznerove* laboratorije, trebala je već odavno pobuditi nečiju sumnju.

To je krasan primjer, pomislio je Paige, kako trapave istražiteljske metode kakve su sada popularne u Washingtonu, pružaju onim zaista opasnim ljudima na tisuće mogućnosti da im kliznu posve neprimijećeni. A i kako je to već uobičajeno među znanstvenicima, među tehničarima u *Pfitzneru* postojao je prešutan dogovor da se uzajamno ne tužakaju. To je štitilo i one krive kao i nevine, a ne bi se nikada pojavilo da je postojao ikakav pošten sustav sudstva u kojem se čovjek može obraniti.

Kad je upecao tu svoju ribu, Paige nije imao pojma što bi s njom. Mada mu je bilo žao odustati od sastanka s Anne, poslušao je svoju slutnju i odvojio jednu večer kako bi uhodio špijuna i pratio što će ovaj poduzeti nakon radnog dana u kojem su bila postignuta dva uzbudljiva napretka u istraživanjima, nadajući se da će špijun nastojati odmah prenijeti te informacije.

Barem u početku, ta se njegova slutnja pokazala posve točnom. Špijuna nije bilo teško slijediti, jer se ovaj svaki čas osvrtao preko jednog pa preko drugog ramena kako bi provjerio ne slijedi li ga netko i upravo to osvrtnje činilo ga je uočljivim već izdaleka, čak i kad se nalazio u gomili ljudi. Napustio je grad ušavši u vlak za

Hoboken, gdje je unajmio skuter i njime se odvezao ravno do gradića Secaucus koji se nalazio na raskrižju cesta. Nadomak Secaucusa se po prvi i zadnji puta dogodilo da ga je Paige zamalo izgubio iz vida, jer se pokazalo kako su raskrižja koja su povezivali državnu cestu 46 s Lincoln tunelom bila ujedno i prostor u kojem su Vjernici stvorili privremena naselja svojih mobilnih domova i prikolica za stanovanje, njih gotovo 300.000, gotovo polovica od onih 700.000 koji su se već dva tjedna slijevali u taj gradić kako bi tamo održali Obnovu, odnosno Preporod. Među parkiranim vozilima Paige je po tablicama vidio kako neka dolaze zbilja izdaleka, čak iz Eritreje.

To naselje prikolica bilo je daleko veće od bilo kojeg od obližnjih gradova, osim Passiaca. To je uključivalo i izvjestan broj supermarketa koji su i u ponoć bili blistavo osvijetljeni, a jednako tako bile su širom otvorene i praonice rublja gdje su se perilice uključivale ubacivanjem novčića u prorez. Bilo je tu barem stotinu javnih kupaonica i gotovo 360 javnih zahoda. Paige je izbrojio deset kafića, niz od dva puta toliko štandova s hamburgerima, a niti jedan nije bio kraće od trideset metara. Kraj jednog od tih štandova zaustavio se dovoljno dugo da bi stigao kupiti "Teksašku hrenovku" dugačku gotovo koliko i njegova podlaktica, prekrivenu senfom, mesnim umakom, kiselim zeljem, žgancima i kiselim namazom od povrća. Bilo je tu i deset izuzetno uočljivo označenih šatora s poljskim bolnicama, a kada je pojeo "Teksašku hrenovku" shvatio je i zašto su tamo - najmanji od tih šatora bio je posve prikladan da se u njega smjesti cirkus s jednom arenom.

I, naravno, tu su bile i mobilne kuće i prikolice, čiji broj je Paige procijenio na kakvih šezdeset tisuća, a bilo ih je od onih sklepanih na dva kotača pa do pakarda, u svim fazama raspadanja ili sjaja. Srećom, cijeli taj grad bio je dobro osvijetljen, a kako su svi njegovi stanovnici bili Vjernici, nije bilo zamki s propagandnim materijalom niti bilo kojeg drugog oblika propagande. Čovjek kojeg je Paige slijedio malo je vrludao pokušavši zametnuti trag, a onda se zgurio i ušao u jednu od tih pokretnih kuća koja je imala litvanske registarske tablice. Nakon pola sata, točno u dva ujutro, iz vozila se podigla VHF radioantena debela kao Paigeovo zapešće.

A preostali posao, pomislio je Paige penjući se na svoj unajmljeni skuter, treba obaviti FBI... ako im ovo budem rekao.

Ali što bi im mogao reći? I sam je imao mnoštvo dobrih razloga da se, što je više moguće, drži podalje od FBI-a. Štoviše, ako bi sada prijavio tog čovjeka, to bi značilo i da će se istog trenutka navući zavjesa preko daljnjeg traganja za lijekom protiv smrti kao i izdaju povjerenja i vjere koju su Anne i Gunn imali u njega. Ali s druge strane pak, bude li šutio, Sovjeti će imati taj lijek istovremeno kad ga i *Pfitzner* pronađe, drugim riječima prije negoli ga vlada SAD bude imala. A to bi također značilo i da bi se on odrekao važne prilike kojom bi mogao pokazati svoju lojalnost kad dođe do neizbježnog sukoba s MacHineryjem.

Ipak, do sljedećeg jutra se domislio kojim putem je trebao poći od samog početka. Sljedeće večeri je prekapao po laboratorijskom stolu svoje ribe koju je upecao. Taj nevjerojatni idiot je imao pun stol inkriminirajućih negativa mikrofotografija, zajedno s komadićima papira na kojima su bili simboli jednostavnog zamjenskog koda koji se nekada davao djeci kad su se igrala, a kao treće, tu su bile korak po korak snimane fotografije onog naselja prikolica u kojem borave Vjernici, kao i one mobilne kuće koja je bila opremljena radioodašiljačem i registarskim tablicama one male tampon države. Složivši sve to u uredan dosje, Paige je otišao u Gunnovu kancelariju i tamo ga stjerao u kut time što je sve to smeće jednostavno bacio potpredsjedniku u krilo.

- Gospe moja! - rekao je Gunn trepćući. - Pukovniče Russell, bolest od koje vi bolujete jamačno se zove radoznanost. I zaista sumnjam da je čak i *Pfitzner* u stanju pronaći vam lijek za tu boljku.

- Radoznanost ima jako malo veze s ovim. Kao što ćete u ovom fasciklu vidjeti, čovjek je amater i prije bi se reklo kako je to neki volonter iz Partije... kao Rosenbergovi... nego plaćeni stručnjak. Praktički me primio za nos i dovukao do svega toga.

- Da, vidim da je nespretan - složio se Gunn - a i ranije su nam ga već prijavili, pukovniče Russell. Zapravo smo ga već u nekoliko situacija morali štititi od te njegove trapavosti.

- Ali zašto? Zašto ga niste zgrabili?

- Zato što si ne možemo to dopustiti. Špijunska afera u ovim laboratorijima bi zamrzнула rad na ovom stupnju na kojem smo sada. Oh, prijavit ćemo mi njega, prije ili kasnije, a tada će i ovo što ste vi s

njim obavili dobro doći... svima nama, uključujući i vas. Ali nema žurbe.

- Nema žurbe?!

- Nema - odgovorio je Gunn. - Taj materijal kojeg on sada iznosi nema nikakvih važnih posljedica. Onda kada zaista budemo imali lijek...

- Ali on će do tada već znati metode proizvodnje. Identificiranje lijeka je samo rutinski posao za bilo koji tim kemičara... vaš doktor Agnew me je barem toliko naučio.

- Valjda je tome tako - rekao je Gunn. - Dobro, pukovniče, razmislit ću o tome. I ne brinite, pobrinut ćemo se, kada dođe vrijeme za to.

I to je bila sva zadovoljština koju je Paige uspio izvući iz Gunna. Bila je to slaba satisfakcija za njegovu nesanicu, za propuštene ljubavne sastanke, za to što se potrudio najprije izvijestiti *Pfitzner*, za grižnju savjesti, jer je interese *Pfitzner* a stavljao ispred svoje časničke zakletve i vlastite sigurnosti. Te večeri je, s vidljivim naporom, sve to rekao Annie Abbott.

- Smiri se - rekla mu je. - Ako se budeš miješao u politiku tog posla opeci ćeš se... i to ne samo opeci prste, nego i ruke sve do pazuha. Kada pronađemo to za čim tragamo, to će izazvati najveću političku eksploziju u povijesti. Savjetovala bih ti da se držiš po strani.

- Već sam se opekao - rekao je Paige žustro. - I kako bih se, dovraga, sada mogao držati po strani? A toleriranje špijuna nije samo politika. To je i izdaja, ne samo po tome što se o tome tako u javnosti misli, nego i zaista. Zar namjerno svima stavljate glavu u torbu?

- Posve namjerno. Paige, ovaj projekt je namijenjen svima, svakom muškarcu, svakoj ženi i svakom djetetu na Zemlji i u svemiru. To što Zapad to financira čista je slučajnost i posve je nevažno. Ovo što mi tu radimo je u svakom pogledu podjednako protu-Zapadno i antisovjetsko. Nastojimo pobijediti smrt u korist ljudske vrste, a ne u korist oružanih snaga neke vojne koalicije? Zašto bi nas zanimalo tko će od njih to dobiti prvi? Mi želimo da to imaju svi.

- Slaže li se Gunn s tim mišljenjem?

- To je politika tvrtke. To bi čak mogla biti i Halova vlastita ideja, premda on za to ima druge razloge i drukčije opravdanje. Imaš li ti uopće pojma o tome što će se dogoditi kada se lijek protiv smrti

bude pojavio u totalitarnom društvu... dostupan samo u ograničenim količinama? On se, naravno, ne bi pokazala fatalnim za Sovjete, ali bi jamačno onu borbu za uspjeh učinila još krvavijom negoli je sada. To ti je, u kratkim crtama, kako Hal gleda na to.

- A ti ne gledaš tako? - smrknuto je upitao Paige.

- Ne, Paige, ja to ne gledam tako. Ja mogu sasvim jasno vidjeti i što će se dogoditi ovdje kod kuće kad se taj lijek jednom pojavi. Pomisli samo što će on učiniti religioznim ljudima. Što će se dogoditi s njihovim životom poslije života, ako nikada ne moraju napustiti ovaj život? Pogledaj samo Vjernike. Oni vjeruju kako je sve što piše u Bibliji istina. A ova priča će se pojaviti prije nego ova njihova jubilara godina završi. Jesi li znao da je njihov moto: "Milijuni koji sada žive nikada neće umrijeti" ? Time misle na sebe, ali što ako se pokaže da je to *svatko*?

A to je samo početak. Pomisli što će na to reći osiguravajuća društva. I što će se dogoditi s čitavom strukturom davanja kamata na kamate? Ona stara Wellsova priča o čovjeku koji je živio tako dugo da je njegova ušteđevina počela dominirati cjelokupnom svjetskom financijskom strukturom. Kako li se to zvalo, mislim da se zvalo *Kad se spavač probudi*, zar ne?... E pa bit će, teorijski, moguće *svakome* tko bude imao dovoljno kapitala i dovoljno strpljenja da taj novac ne troši. Pomisli samo kakvog će to utjecaja imati na nasljedno pravo. To će biti najveća i najcrnja društvena eksplozija kojoj je Zapad ikada bio izložen. Bit ćemo previše zaokupljeni svim tim promjenama da bismo razbijali glavu oko onog što se događa u Centralnom komitetu u Moskvi.

- Ali čini se kako vam je ipak dovoljno stalo pa da štitite interese Centralnog komiteta u Moskvi ili barem do onog što oni vjerojatno smatraju svojim interesima - rekao je Paige polako. - Konačno, postoji i mogućnost čuvanja te tajne, umjesto što je puštate da procuriti.

- Ta mogućnost ne postoji. Prirodni zakoni se ne mogu držati tajnom. Čim ti nekom znanstveniku daš ideju o tome da se neki cilj može postići, dao si mu i više od polovice informacija koje su mu potrebne. Kad jednom usvoji ideju da je moguće pobijediti smrt, onda nema više te sile na svijetu koja će ga spriječiti da pronade kako se to može učiniti. Ovo naše znanje, naše tehnološko znanje i

iskustvo oko kojeg smo podigli toliku buku je samo onaj najminorniji dio istraživanja i čak je nevažan za samu bit stvari.

- Ne razumijem.

- Onda se vratimo na trenutak fizijskoj bombi. Jedini način na koji smo je mogli sačuvati kao tajnu bio je da je uopće ne bacimo, pa čak i da je ne testiramo. Jednom kad je postojanje te bombe otkriveno... a ti se sjećaš kako smo to objavili pred stotinama tisuća stanovnika Hirošime... otad na tom polju nije više bilo tajne koju bi bilo vrijedno štiti. Najveći misterij u Smythovom izvješću bila je metoda kojom su djelići urana bili "konzervirani" u zaštitne omotače i to je jedan od najtežih problema kojeg je trebalo sačuvati da ne procuri u javnost, ali to je istovremeno baš onakva vrsta problema kojeg staviš pred nekog inženjera i s pouzdanošću očekuješ da će ga riješiti u roku kraćem od godine dana.

- Stvar je u tome, Paige, da ne možeš pred samim sobom čuvati znanstvene stvari kao tajnu. Znanstvena tajna je nešto čemu drugi znanstvenik ne može *doprinijeti*, baš kao što od nje ne može ni profitirati. Drugim riječima ako si otkrićima znanstvenih tajni naoružao sebe, naoružao si i druge. Ili mu daj tu informaciju ili se uopće ne bavi otkrićima; nema nekog trećeg rješenja.

- I još jedna dimenzija, Paige: zar bismo trebali dati prednost Sovjetima... ma kako privremena bila... da neko vrijeme žive bez tih antisenexa? Jer ti će lijekovi, već po svojoj prirodi, nanijeti veću štetu Zapadu nego SSSR-u. Jer, napokon, u SSSR-u nije dopušteno nasljeđivati novac ili imati stvarni nadzor nad ekonomskim snagama samo zato što si dugo živio. Ako obje svjetske velesile istovremeno puste tu informaciju, Sovjeti će biti u prirodnoj prednosti. Ako ćemo kontrolu nad smrću dati samo Zapadu, onda ćemo time sabotirati vlastitu civilizaciju, bez da Sovjete gurnemo u ikakvu sličnu nevolju. Zvuči li to razumno?

Ta je slika bila, najblaže rečeno, zapanjujuća. Ostavljala je Paigea pod dojmom kako se slika koju je imao o Gunnu kao prodavaču i šefu sada drastično promijenila. No inače je bila logična i konzistentna, a znao je kako bi to njemu trebalo biti dovoljno.

- Otkud sam to mogao znati? - rekao je hladno. Znam samo to da što sam duže s tobom to dublje tonem u sve to. Najprije, FBI drži da sam nešto što uopće nisam, nakon toga dolazim u posjed

informacija za koje je posve protuzakonito da ja njima raspolazem, a sada vam pomazem sakriti dokaze velikog zlocina. Sve vise mi se cini kako je od samog pocetka bilo planirano uvuci me u sve to. Ne vidim kako si inace mogla sa mnom obaviti tako temeljit posao, a da to nisi isplanirala.

- Nema potrebe poricati, Paige, da si sve to sam trazio.

- Ja to i ne poricem, a koliko vidim, ni ti ne poricesh kako si me namjerno gurnula u sve to.

- Ne poricem. Zbilja je bilo namjerno. Mislila sam da si vec otprije sumnjao. A ako sad planirash upitati me zašto sam to mislila onda si mozesh pristediti taj trud. Nije mi dopusteno to reci. To cesh sam vremenom otkriti.

- Vas dvoje...

- Ne, Hal nema nista s tim uplitanjem tebe. To je bila moja zamisao. On se samo s time slozio... i u to su ga morali uvjeriti oni na znatno visem položaju.

- Vas dvoje - protisnuo je Paige gotovo i ne pomičući usne - ne zazirete od toga da umijesate i ljude sa strane, zar ne? Da vec ranije nisam znao kako *Pfitznerom* rukovodi grupa idealista onda bih to sada saznao. Imate onu karakteristicnu bezobzirnost.

- Tako situacija nalaže - rekla je mirno.

Osmo poglavlje: Jupiter V

Kada u životu pojedinca prestanu promjene u ponašanju, tada to ponašanje prestaje biti inteligentno.

C. E. Coghill

Umjesto da nakon svega malo odspava... a Helmuth je sada znao da je stvarno uplašen... sjedio je u svojoj kabini, u svom stolcu za čitanje. Osvijetljene stranice knjige na mikrofilmu brzo su se smjenjivale na zidu nasuprot njemu, sve je bilo vremenski podešeno tako kako je njemu bilo najugodnije, a višetjedna zaliha duhana i alkohola bila je pri ruci kako bi ga riješila svih briga.

Ali pustio je da piće izgubi svoju svježinu, baš kao što se nije obazirao ni na knjigu koja se sama aktivirala na onoj stranici na kojoj je posljednji puta bio ostavio kad se zadnji puta bio smjestio u ovaj stolac. Sada je umjesto toga slušao radio.

U Jupiterovom sustavu je uvijek bilo mnogo aktivnosti radioamatera. Za to su postojali dobri uvjeti, jer su im na raspolaganju bile velike količine energije, bilo je samo nekoliko slojeva atmosfere, a i oni su bili tanki, bez onih srednjih slojeva ionosfere od kojih se reflektiraju radiovalovi srednje dužine, a i bilo je samo nekoliko službenih kanala, bez onog mnoštva komercijalnih kanala s kojima bi im emitiranje moglo interferirati.

A postojalo je mnogo ljudi razasutih po mnogim satelitima kojima je bilo potrebno čuti ljudski glas.

- ... zna li itko hoće li senatori doći ovamo ili neće? Doktor Barth je u svoje izvješće stavio podatak o fosilu biljke kojeg je ovdje pronašao, on barem misli kako je to bila biljka. Možda bi oni to rado pogledali.

Oni dolaze vidjeti ekipu koja radi na Mostu - rekao je neki jak glas i ostavio dojam kako se njegov jaki odašiljač probija amo-tamo kroz zavjese neke atmosfere; to mora da je Sweeney na Ganimedu. - Žao mi je momci ako vrijeđam vaše osjećaje, ali ne vjerujem da bi njih zanimalo ove naše kamene kugle kao takve. Prema rasporedu se vidi da će ovdje ostati samo tri dana.

Znači, onda će na Kalistu ostati samo jedan dan, pomislio je Helmuth potišteno.

- Jesi li to ti, Sweeney? Gdje je noćas Most?

- Dillonova smjena - odgovorio je neki vrlo udaljeni odašiljač. - Pokušaj pozvati Helmutha, Sweeney.

- Helmuthe, Helmuthe, ti smrknuti stari vraže, javi se! Javi se, Helmuthe!

- Je, Bobe, pridruži nam se pa nas malo deprimiraj, tako smo veseli.

Helmuth je trapavom kretnjom posegnuo prema mikrofONU, no uto su se otvorila vrata. Ušla je Eva.

- Bobe, želim ti nešto reći - rekla je.

- Čuj kako mu se glas promijenio! - rekao je onaj s Kalista. - Sweeney, pitaj ga što to pije!

Helmuth je isključio radio. Djevojka se svježe preodjenu... onoliko koliko se to uopće moglo na Jupiteru V... i Helmuth se pitao zašto li se ona u ovaj sat šulja palubama, baš između njezinog vremena za spavanje i radne smjene. Svjetlost koja je dolazila iz hodnika mutno je osvijetlila njezinu kosu i izgledala je manje muškobanjasto nego inače. To ga je podsjetilo na to kako je izgledala kad su bili ljubavnici, prije nego se u njegov krevet umjesto nje uvukao Most. Sada je odlučio ne misliti na to.

- U redu - rekao je - mislim da ti dugujem mješavinu. Prah limuna, šećer i ostali sastojci su ti u garderobnom ormariću... znaš već gdje. Tamo su ti i konzerve.

Djevojka je zatvorila vrata i sjela na ležaj, učinivši to lakoćom koja je bila gotovo graciozna, ali odlučnošću za koju je Helmuth znao da je, potaknuta dobrim razlozima, odlučila učiniti nešto ludo.

- Nije mi potrebno piće. Štoviše, vratila sam svoj dio pića u zajedničke zalihe. Mislim da je to tvoja zasluga... pokazao si mi kako izgleda um koji se krije od samog sebe.

- Evita, prestani, zvučiš kao traktat. Očito si napredovala u neki viši stupanj, na više jupitersku ravninu postojanja, ali neće li ti ipak trebati tvoj metabolizam? Ili misliš da su vitamini samo nešto što se događa u umu?

- E sada se ponašaš superiorno. U svakom slučaju, alkohol nije vitamin. A i nisam došla ovamo razgovarati o tome. Došla sam ti reći nešto što mislim da bi trebao znati.

- A to je?

- Bobe, namjeravam ovdje roditi.

Naglo se podigao u sjedeći položaj, a njegov smijeh nalik lavežu bio je pomalo dio čiste histerije, a dijelom zgražanje. Na onom udaljenom zidu pojavila se crvena strelica, vjerojatno označivši odlomak do kojeg je došao u svom ranijem čitanju. Eva se okrenula kako bi to pogledala, no stranica je već blijedjela i nestajala.

- *Žene!* - reče Helmuth kad je napokon došao do daha. - Znaš, Evita, zapravo si učinila da se osjećam mnogo bolje. Izgleda da nikakav okoliš ne može mnogo promijeniti bit ljudskog bića..

- A zašto bi je promijenio? - upitala je sumnjičavo. - Ne vidim što je tu smiješno. Zar žena ne bi trebala poželjeti imati dijete?

- Naravno da bi trebala - rekao je ponovo se zavalivši u svom stolcu, a po onom zidu su opet počele prelaziti stranice. - To je nešto posve obično. Sve žene žele imati djecu. Sve žene sanjaju o danu kad će svoju djecu poslati van, da se igraju u kamenom vrtu bez zraka, kao što je to Jupiter V, kako bi djeca mogla cupkati fosile, graditi dvorce od prašine i od zvijezda dobiti zanimljive opekotine. Kako je to zgodno to malo poplavljelo tjelešce te noći staviti u njegov kut, dati mu njegovu bocu kisika čim se oglasi zvono za novu smjenu! Sve je to tako prirodno kao što je Jupiterova svjetlost, tako zapadnjački kao što je to zamrzavanjem osušena pita od jabuka.

Nemarno je okrenuo glavu u stranu. - Čestitam! Što se mene tiče, Eva, bilo bi mi draže da tu svoju sablasnu malu izliku odneseš odavde.

Eva je jednim bijesnim pokretom skočila na noge. Prstima ga je zgrabila za dlake brade i bolnim trzajem okrenula njegovu glavu prema sebi.

- Ti bijedni, plitki muški stvore - rekla je promuklim glasom. - Kako možeš imati toliko uvida gotovo u sve, a tako malo zaključiti iz toga... *Žene...* to si rekao? Pa zar misliš kako sam puna poniznosti sada dopuzala ovamo kako bismo u krevetu izgledili naše tehničke razlike?

Sklopio je šaku oko njezinog zapešća i odgurnuo ga. - A što drugo? - upitao je, pokušavajući zamisliti kakav bi to bio osjećaj kada bi se prema tim robotima s Mosta uspio razumno ponašati barem pet minuta. - Niti jedno od nas se ne treba gnjaviti s igricama i izlikama. Nalazimo se tu gdje jesmo, izolirani smo, svi smo odabrani i zato što smo, između ostalog, praktično nesposobni ostvariti stalne

emocionalne veze, a sposobni za bilo kakve veze koje nas neće izbaciti iz ravnoteže kad jednom oslabe. Mi se ne moramo pretvarati kako nas naš način života ne bi mogao dovesti u bostonski zatvor ili da su nam nužne one izlike kojima se koriste na Zemlji.

Nije ništa rekla. Nakon nekog vremena, on je upita blagim glasom: - Nije li tako?

- Naravno da nije tako - reče. Pogledala ga je namrštivši se, a on je imao neki neobičan dojam da ga ona žali. - Kada bismo zaista bili nesposobni za ikakvu stalnu vezu, nikada ne bismo bili odabrani. Takav stav znači mentalnu bolest, Bobe, to je pomisao koja se svojim temeljem protivi opstanku. Zar nisi znao da nas je programiranje učinilo ovakvim?

Helmuth to nije znao, a ako je i znao bio je programiran to zaboraviti. Čvršće je stisnuo oslonce za ruke na svojem stolcu.

- U svakom slučaju tako stoje stvari.

- Da, ali to i nema nikakve veze s tim o čemu govorimo.

- Nema? Pa zar misliš da sam toliko glup? *Ma baš me briga* jesi li ili nisi odlučila ovdje imati dijete, ako si ozbiljno mislila to što si rekla.

Izgledalo je kao da se i ona sva trese. - Znam da te nije briga. Ta odluka tebi ništa ne znači.

- Pa... kada bih volio djecu, onda bi mi bilo žao tog djeteta. Ali ja ne podnosim djecu... možda mi je i to uprogramirano... pa ne mogu učiniti ništa protiv toga. Ukratko, Eva, što se mene tiče, možeš imati onoliko djece koliko želiš, a za mene si *još uvijek* najgori operater na Mostu.

- Imat ću to na umu - rekla je. - U tom trenutku je izgledala kao da je izrezana iz onog stlačenog leda. - A ostavit ću ti i još jednu temu za razmišljanje, Roberte Helmuthu. Ostavit ću te ovdje zavaljenog pred tvojom omiljenom knjigom... što je tebi uopće *Madam Bovary*... ti nimalo avanturistički raspoložena kornjačo... Ostavit ću te ovdje razmišljati o čovjeku koji misli kako djeca uvijek moraju biti rođena uz toplu kolijevku, o čovjeku koji misli kako ljudi uvijek moraju boraviti na toplim svjetovima, jer inače neće preživjeti. O čovjeku koji nema uši niti oči i jedva da i ima glavu. O prestrašenom čovjeku koji zaziva "Mama! Mama!" tijekom svih zvjezdanih dana i noći.

- To ti je pomalo salonska dijagnoza.

- Salonsko etiketiranje! E, ta ti je dobra, Bobe. Čvrsto navuci toplu dekicu oko svog mozga, jer bi ti se inače moglo u njega uvući malo zdravog razuma i pogoršati ovu tvoju... učinkovitost.

Za njom su se glasno zalupila vrata.

Kao da mu je bez ikakvog upozorenja tisuće kilograma umora palo na vrat, Helmuth se s uzdahom zavalio u stolcu. Boljeli su ga korijeni dlaka brade, a pred zatvorenim očima su mu se rascvali Jupiteri i ljuljajući se odlazili.

Malo se borio sa snom, a onda je zaspao.

Istog časa bio je u zagrljaju sna. Sve je, kao i obično, započinjalo poznatim mjestima, gotovo toliko realistično kao kakav dokumentarni film, ako se izuzme neki gadan osjećaj pritiska i iskrivljeno emocionalno značenje najmanjeg pokreta i riječi.

Bilo je to kad se polagao prvi keson Mosta. Stvarni događaj je već sam po sebi bio dovoljno loš. Taj je posao zahtijevao takvu preciznost pri postavljanju da su brodovi s ljudskom posadom morali zaci u samu Jupiterovu atmosferu. Flota od dvadeset najsnažnijih ikad sagrađenih brodova, s pet milijuna tona teškim asteroidom koji je prethodno bio u svemiru oblikovan, a zatim postavljen u goleme omče između brodova.

Četiri puta su se brodovi gubili ispod oblaka, četiri puta su napeti glasovi pilota mrmljali u Helmuthovim ušima, a on im je uzvrćao šapatom, pokušavajući ih navoditi onoliko koliko je to mogao s Jupitera V, četiri puta se čulo urlanje i beskorisne zapovijedi, pucanje kablova i beskonačni vrisak ljudi koji se gubio u vječitoj rici Jupiterovog neba.

To polaganje jednog od pet pomno oblikovanih asteroida u pokretnu ledenu kašu nazvanu površinom Jupitera koštalo ih je devet brodova i dvjesto trideset i jedan ljudski život. Sve dok to nije bilo postignuto, Most nije mogao biti ništa više od pukog sna. Velika Crvena Pjega je astronomima dokazivala da bi neka konstrukcija na Jupiteru mogla dugo potrajati, barem dovoljno dugo za mnoge generacije ljudskih bića, no jednako je tako bilo poznato i to da na Jupiteru ništa ne može biti trajno. Planet čak i nema površinu u uobičajenom smislu te riječi, nego je donji sloj atmosfere postupno prelazi u ledenu kašu koja postaje sve gušća i zalazi sve dublje prema stlačenom ledu. Pri spuštanju se nigdje ne nailazi na oštru granicu između dva sloja,

osim u onim rijetkim područjima gdje dio čvršćeg materijala strši daleko iznad normalne površine i tvori kontinent koji bi mogao trajati samo dvije, ali i dvjesto godina. Na jedno takvi visoko rebro izdignutog leda brodovi su pokušavali postaviti onaj svoj asteroid, a to im je nakon četiri pokušaja i uspjelo.

Helmuth je, sjedeći za svojim stolom na Jupiteru V, pomagao pri nadziranju svih pet operacija, ako se tu pribroji i ona uspješna. Ali u svom snu on se umjesto za stolom nalazio u jednom od brodova koji se nikada neće vratiti...

A tada se, bez ikakvog prijelaza ili naznake diskontinuiteta, zatekao na samom Mostu. Ne u smislu prisutnosti inteligencije koja s udaljenosti upravlja strojem, nego je tamo bio i fizički, u nekom malenom vozilu poput nekog tenka sličnog jabetu čiji detalji se nikada nisu jasno vidjeli. Oni visoki glavešine su otkrili antigravitaciju i tražili su dragovoljce za Most pa se Helmuth javio.

Analizirajući taj svoj san Helmuth, nikada nije shvatio zašto se bio dobrovoljno javio. Jednostavno se činilo kako se to od njega očekivalo, a on se tome nije mogao oduprijeti iako je znao kako će to biti. Premda mu je sama ta pomisao bila odbojna, znao je da pripada tamo, da je uklet od samog početka.

A bilo je... nešto nije bilo u redu... s antigravitacijom. Glavešine su se dale u potragu za dragovoljcima u vrijeme kad istraživanja još nisu bila dovršena. Postojeća antigravitacijska polja bila su slaba i u toj cijeloj teoriji bila je neka temeljna pogreška. Generatori su se kvarila već nakon vrlo kratkog vremena uporabe, pregarali su, nepredvidivo, ponekad već samo trenutak nakon što su s izvrsnim rezultatima prošli probna stavljanja u pogon. U životu na javi, tako nepredvidivo su se ponašale vakuumske cijevi; na Jupiteru nije nigdje bilo vakuumskih cijevi, no strojevi su na Jupiteru ipak sagorijevali, sagorijevali na temperaturi koja bi Helmutha istog trenutka zaledila.

To je bilo ono što se Helmuthov antigravitacijski aparat spremao učiniti. Helmuth se šćućurio u svojoj osobnoj maternici iznad zakuhalog mora, dok su podivljali oblaci sitnim kristalima leda strugali tanku membranu koja ga je štitila i koja je bila osvjetljena vodikovim plamenom, i tako čekao da njegova težina odjednom postane tri puta veća negoli je normalno, da tlak na njegovo tijelo

prijeđe od jedne atmosfere na milijun atmosfera, da se zrakom proširi zadah otrova i da ga pritisne čitava težina Jupitera.

Znao je što će se tada dogoditi.

I dogodilo se.

Helmuth je "jutro" na Jupiteru V pozdravio svojim uobičajenim vriskom.

III. DIO

Meduigra: Washington

Laik, neki "praktičan" čovjek, čovjek kakvog susrećemo na ulici, kaže "Kakve to veze ima sa mnom?" No, naš je život potpuno ovisan o prihvaćenim učenjima etike, sociologije, političke ekonomije, o vladama i zakonima, medicinskoj znanosti itd. To pogađa svakoga, svjesno ili nesvjesno, a posebno pogađa tog čovjeka s ulice, jer se on najmanje može braniti.

Alfred Korzybski

Dragi Seppi,

Bog zna kako nisam toliko blesav da ti ovo šaljem poštom ili po kuriru ili ostavim igdje među spisima ili igdje u prostorijama Zajedničkog komiteta; jer takva su vremena da se ništa ne smije staviti na papir, a onda još treba spaliti i indigo. Ja radim neki loš kompromis odlažući ovo među svoje osobne papire, gdje će ovo biti pronađeno i tebi poslano kad ja već budem izvan dosega kazne.

Ovo ne bi trebalo zvučati tako zlokobno kako mi se čini da zvuči kad to sada ponovo čitam. U trenutku kad dobiješ ovo pismo, bit će ti već dostupni podaci o tome što namjeravam učiniti, i to ne samo iz novina nego i kroz izravno svjedočenje. Do sada si već shvatio racionalno objašnjenje mojeg ponašanja od vremena kada sam ponovo izabran (a zapravo i ranije). Barem se nadam da znaš zašto sam odobrio takvu monstruoznost kao što je Most, gdje sam postupio čak i protivno tvojem vrlo dobrom savjetu.

Sve je to sad već lanjski snijeg (ukoliko vi momci ovih dana pratite Diracov povratak eteru. Kako to znam? Saznat ćeš za nekoliko trenutaka). Ne namjeravam sve to ovdje ponovo iznositi. Ono što želim postići ovim pismom je ostaviti ti detaljniji dokument u kojem ću ti potanko iznijeti kako je dobro ispao onaj način istraživanja kojeg si mi predložio.

Usprkos tome što sam naizgled ignorirao tvoj savjet, slijedili smo tvoje sugestije, i to vrlo striktno. Posebno me zainteresiralo ono što se rekao kako bi moglo biti "šašavih" zamisli o gravitaciji, koje bi trebalo istražiti. Iskreno rečeno, nisam se nadao da ću išta pronaći, no ni to me ne bi ostavilo u nimalo lošijoj situaciji od one u kojoj sam

bio kada smo o tome razgovarali. I zapravo nije dugo potrajalo i već mi je moj voditelj istraživanja došao s Lockeovom derivacijom.

Znanstveni radovi koji su se napokon pojavili upravo iz te potrage još se uvijek nalaze u Grobljanskoj arhivi i ne gajim nade o tome kako će oni u doglednoj budućnosti postati dostupni fizičarima izvan vladinih krugova. Ako tu priču ne saznaš od mene, nećeš je nikada saznati ni od koga, a ja sad već imam toliko toga na svojoj savjesti da sam posve indiferentan prema malom zločinu kakav je kršenje Sigurnosti. Osim toga, upravo je ta "tajna" bila godinama dostupna. Čovjek imenom Schuster... ti o njemu možda znaš i više od mene... glasno se pitao o tome, idući unatrag sve do 1891.godine, prije negoli je itko uopće i pokušao tajiti znanstvene činjenice. Želio je znati je li svaka rotirajuća masa, kao što je to na primjer Sunce, prirodni magnet (to je bilo čak i prije no što je otkriveno Sunčevo magnetsko polje). Do 1940. g. bilo je jasno ustanovljeno... i to za *mala* rotirajuća tijela, kao što su elektroni... ono što se naziva Landeov faktor, i s čime si ti sigurno upoznat. Ja osobno od svega toga ne razumijem ni prvo slovo (Dirac je mnogo radio na takvim poslovima). Napokon je, 1940., neki čovjek imenom W. H. Babcock, iz Mount Wilsona, ukazao na to da je Landeov faktor isti za Zemlju, Sunce i za zvijezdu nazvanu 78 Virgo. Isti ili prokleta slični.

Činilo mi se kako sve to nema nikakve veze s gravitacijom pa sam to i rekao mojem vodi tima koji me je na to bio upozorio. Ali nisam bio u pravu (pretpostavljam da si do sada u tome već ispred mene). Drugi čovjek, profesor P. M. S. Blackett, za čije ime sam čak i *ja* znao, ukazao je na tu vezu. Pretpostavimo, rekao je Blackett (ovo sada prepisujem iz svojeg notesa) da s P označimo magnetski moment ili ono o čemu ja moram misliti kao o privlačnoj snazi magneta - umnožak jakosti naboja i razmaka između njegovih polova. Neka je U kutni moment - rotacija, za nezalicu poput mene, a za tebe kutna brzina puta moment inercije. Tada, ako s C označimo brzinu svjetlosti, a G je gravitacijsko ubrzanje (a kažu mi da se za to uvijek koriste baš ta slova), onda imamo:

$$P = \frac{BG^{\frac{1}{2}}U}{2C}$$

(b bi trebala biti nekakva konstanta koja iznosi otprilike 0,25. Ne pitaj me zašto). Kao što to cijeli svijet zna, sve su to tek špekulacije, jer nema načina da ih se provjeri, osim na nekom drugom planetu koji ima jače magnetsko polje od Zemljinog... po mogućnosti stotinu puta jače. Najbliži tome bio bi Jupiter čija brzina rotacije na ekvatoru iznosi nešto malo iznad 40.000 kilometara na sat, a to očito nije dolazilo u obzir.

Ili možda ipak jest? Priznajem da nikada nisam mislio koristiti se Jupiterom, osim u onim maštanjima kad ti se čini da su snovi ostvarivi, sve dok se nije pojavilo to s Lockeovom derivacijom. Jednostavnom algebarskom manipulacijom možeš prebaciti G na jednu stranu jednadžbe, a sve ostalo na drugu, pa tako dobiješ ovo:

$$G = \left(\frac{2PC}{BU} \right)^2$$

Da bi to mogao testirati, potrebno ti je gravitacijsko polje samo malo više nego dva puta jače od Zemljinog. I tu se, naravno, ponovo javlja Jupiter. Niti jedan od mojih stručnjaka nije bio spreman idaditi se na tu ideju... rekli su mi, između ostalog, kako nitko čak nije ni znao tko je bio taj Locke, što je točno, i kako njegovi algebarski trikovi ne bi mogli izdržati ni dimenzionu analizu, što je isto tako točno, ali i posve nevažno. (Ipak, morali smo se malo majmunirati s tim kad su nam stigli rezultati eksperimenata). Važno je bilo samo to da smo iz tog odnosa mogli izvući praktičnu korist.

Moram dodati da smo jednom to i pokušali i bili smo posve zapanjeni popratnim učincima: ukidanjem Lorentz-Fitzgeraldovog odnosa unutar polja, netolerancijom samog polja prema stvarima izvan njegovog utjecaja i tako dalje; ne samo zato što se to uopće pojavilo... formula ih nije predviđala... nego njihovim redom veličina. Rečeno mi je kako, kad se za sve to bude saznalo, dimenziona analiza neće biti jedino tumačenje koje će se morati promijeniti. To će fizičarima zadati najveću glavobolju nakon pojave Einsteinove teorije; ne znam hoćeš li ti uživati u tome.

Ali stvari su stajale dobro za čaknutu teoriju čudaka.

Nakon toga Most je postao neminovnost. Čim je postalo jasno da bismo te nužne testove mogli provesti samo na površini samog Jupitera, morali smo imati Most. Jednako tako je postalo jasno kako će Most morati biti dinamična struktura. Nije se mogao izgraditi samo do neke veličine i onda se tamo zaustaviti. Kad bi ga zaustavili, Jupiter bi ga istog trenutka raznio u komade. Morali smo ga graditi kako bi rastao... kako bi mogao i više no pružati puki otpor Jupiteru, kako bi potiskivao Jupiter od sebe. Sada je već dvostruko nadmašio veličinu koja je bila potrebna za testiranje Lockeove derivacije i ja još uvijek ne znam koliko dugo ćemo ga povećavati. Ne dugo, nadam se, jer i sad se već pretvorio u monstruma.

Ali, Seppi, dopusti mi da te upitam ovo: zar Most zaista potpada pod one zabrane koje si izrekao protiv gigantskih istraživačkih projekata? On je gigantskih razmjera, to je točno. Ali... je li gigantski u odnosu na Jupiter? Kažem da nije. U takvoj usporedbi, on je malen kao zrnce kikirikija. Sitna stvarčica na Jupiterovom tavanu i ništa više. A te nužne eksperimente nismo mogli izvesti ni na jednom drugom planetu.

Ni sva blaga Ormuza ili Inda, ili cijelog svijeta tijekom svih stoljeća, ne bi mogla platiti Manhattan District povećan u skladu s Jupiterovom veličinom.

I dodatno treba reći kako je taj naizgled gigantizam bio koristan pri kamufliranju svega toga. Golemi istraživački projekti su se možda i mogli iscrpiti, ali vladine agencije za budžet su na to navikle i uzimaju ih kao normalnu stvar. Uvlačenje Zajedničkog odbora u takav projekt je bolje od ičeg drugog pomoglo da se njegovi članovi trgnu iz svog komatoznog stanja. Tako smo došli do namjenskih sredstava koje inače ne bi lako sakupili, jer ljudi takve projekte poistovjećuju s istraživanjima novog oružja. I oprost mi, ali i politika je nekakva znanost i čini se kako ona očito pokazuje da nisam slijedio sumnjiv savjet sumnjivog doktora Corsija. Toliko ti dugujem, premda to nije onoliko koliko bih ti želio dati.

No ovdje sad ne namjeravam govoriti o politici prekapanja po ćaknutosti već samo o konkretnim rezultatima. I tebe bi trebalo upozoriti kako ta metoda ima i svojih loših strana.

Do sada si već sigurno saznao za istraživanja na lijeku protiv smrti i što smo time dobili. Razgovarao sam s ljudima koji bi mogli znati

kakve su šanse i općenito su se složili oko toga kako sada treba nastaviti. Takav izravni pristup se meni još od samog početka činio dobrim.

Odmah sam to zadao *Pfitznerovim* ljudima, jer već imaju sredstva Ministarstva zdravstva za slično istraživanje, ali ti iz Ministarstva neće biti dovoljno budni da bi uočili trenutak kada *Pfitzner* promijeni svoj cilj i preorijentira se sa starosti na samu smrt. No tu nismo previdjeli čudake i ubrzo smo naišli na raskošan primjerak.

Taj se čovjek zvao Lyons i inzistirao je na tome da je Lansingova hipoteza kojom ovaj tvrdi da postoji toksin starenja posve suprotna istini. (U ovu temu se upuštam s izvjesnim užitkom, jer slutim da o njoj znaš jednako tako malo kao i ja, a nije čest slučaj da se nađem u takvoj situaciji.) Umjesto toga, rekao je, mlade majke svojem potomstvu prenose neke supstance koje im omogućavaju dugovječnost. Rekao je kako Lansingova teza, prema kojoj su starije majke te koje svojem potomstvu prenose supstancu koja pospješuje starenje, nedokazana.

E, to nas sada ubacuje u svojevrсну spiralu. Lansingov zakon "Starost počinje kad prestaje rast" je desetljećima smatran evanđeljem gerontologije. Ali Lyons je imao dobru hipotezu. Istaknuo je kako su, među ostalim, sve Lansingove dugoživuće životinjice kolnjaci (rotifere) pokazivale karakteristike zajedničke poliploidnim jedinkama. Osim što su bile otporne i dugovječne, bile su i neobično krupne, ali i manje plodne nego normalni kolnjaci. Pretpostavimo da je tvar prenošena s generacije na generaciju bila neko sredstvo koje udvostručuje kromosome, poput kolhicina?

Postavili smo to pitanje jedinom živućem Lansingovom studentu, nekom ćudljivcu koji se zove MacDougal. Nije htio ni čuti. Za njega je to kao da se dovodi u pitanje riječ Božja. A osim toga, rekao je, ako je Lyons u pravu, kako namjeravate to testirati? Te životinjice su milimetarskih veličina i, s izuzetkom njihovih jajašca, pojedine stanice tijela su im nevidljive čak i pod mikroskopom. Zapravo mi se čini da, stručno gledano, da one kao odrasle ni nemaju tjelesnih stanica, samo neki kontinuum protoplazme u kojem su jezgre razbacane bez nekog reda. Proći će vremena i vremena prije nego budemo mogli ugledati njihove kromosome.

Lyons je mislio da na to ima odgovor. Predložio je da se razvije tehnika prerezanih preparata gdje bi se dobio ne jedan prerez, nego cijeli niz različitih "kriški" na koje bi se razrezalo jajašce. Reкао je kako bi s barem malo sreće ta tehnika mogla proširiti i primijeniti na spore, pa čak i na odrasle kolnjake.

Držali smo kako to treba pokušati. *Pfitznera* nismo o tome izvijestili, nego smo tu glavobolju dali laboratorijima Pearl River. Samog Lyonsa smo ovlastili da bude šef cijelog projekta, a MacDougalu smo dodijelili ulogu konzultanta (što je on tako zdušno radio i sve ih maltretirao dok ga svi zaposleni nisu zamrzili). To je bilo grozno. Pokazalo se da su kolnjaci nevjerojatno osjetljive životinjice koje je gotovo nemoguće sačuvati nakon što uginu, bez obzira u kojoj fazi njihova života ih zadesi smrt. Lyons nam je stalno iznova dolazio s dokazima kako su kolnjaci koji dugo žive u najmanju ruku triploidni... s tri označena kromosoma po tjelesnoj stanici, umjesto dva... a možda čak i tetraploidni. Svaki drugi stručnjak u Pearl Riveru ih je pregledavao, ali nisu vidjeli ništa osim nešto mutno što je moglo biti kromosomi kolnjaka, ali jednako tako i loša novinska fotografija mačke koja u maglovitoj noći korača po krznenom tepihu. Komparativni testovi, stvaranje poliploidnih kolnjaka i drugih stvorenjca pomoću tvari kao što su kolhicin, pa uspoređivanje njih s onima koji su dobiveni Lansingovom i MacDougalovom klasičnom metodom uzgoja... sve je to dalo neodlučne rezultate. Lyons je napokon zaključio da će svoju metodu moći dokazati samo s najvećim i najskupljim na svijetu rendgenskim mikroskopom i mi smo istog trena sve obustavili.

MacDougal je od početka bio u pravu. Lyons je bio ćaknut, ali je uvjerljivo govorio, a mikrovivisekciju je obavljao dovoljno dobro da time stekne ugled i želju da se njegove zamisli temeljito istraže. MacDougal je pak bio pravi fosil, s previše divljenja prema svojem učitelju, koji je i previše bio spreman reći da je neka respektabilna ideja i točna zato što je respektabilna, i čovjek koji nije osobno provodio eksperimente još od svojih studentskih dana. Ali bio je u pravu kada je, posve intuitivno, prevideo da se Lyonsovom inverzijom Lansingovog zakona neće ništa postići. Čini mi se kako u znanostima oni s markantnijom osobnošću ne pobjeđuju ništa češće nego na bilo kojem drugom polju. I drago mi je što je tako. Uvijek mi

je drago kada vidim neka mala područja ljudskih postignuća koja se odupiru prevarantima koji nam samo žele nešto utrapiti.

Kad je u *Pfitzneru* otkriven askomicin, dopustili smo da Ministarstvo zdravstva potpuno zatvori Pearl River.

Rekli su mi kako su znanstvenicima vrijedni i takvi negativni rezultati. Nemam pojma kako ćeš ti, u svjetlu ova dva događaja, vrednovati istraživačku metodu koju si sam predložio, mogu ti samo reći ono što sam *ja* shvatio iz svega toga. Uvjeren sam kako ubuduće moramo znatno sporije odbacivati čudne teorije i marginalne teoretičare. Jedna od vrlina tih šašavaca (ukoliko su oni uopće šašavi) jest to što naginju zastupanju ideja koje se mogu provjeriti. Vrijedno je držati se takvih u svijetu u kojem su znanstvene ideje postale toliko apstraktne da čak ni oni koji su ih smislili nisu u stanju predložiti način na koji bi ih se moglo provjeriti. Ma tko taj Locke bio, pretpostavljam da razmišljanjima o gravitaciji nije posvetio niti jednu tisućinku onog vremena koje je u to uložio Blackett, a ipak Blackett nije mogao predložiti način provjere ispravnosti svoje jednadžbe, dočim se Lockeovu derivaciju moglo testirati (na Jupiteru) i pokazalo se da je točna. A što se Lyonsa tiče, njegova postavka je bila pogrešna, a pala je na praktičnoj provjeri, to jest upravo na onom testu za kojeg se očekivalo da će ga položiti. Sve dok nismo proveli taj test nije bilo načina za realnu ocjenu Lansingovog zakona, koji se godinama održavao samo pomoću teze kako je "nemoguće" provjeriti bilo koju suprotnu pretpostavku. Lyons nas je na to prisilio i time je proširio naše znanje.

I tako je to točka od koje treba krenuti dalje; pokušao sam ti sve to prenijeti onako dobro kako su to meni rekli. Neću sad s tobom razglabati politiku cijele konspiracije oko toga, niti te želim time opterećivati. Politika je smrt. A iznad svega te molim, ako si imalo zadovoljan ovim izvješćem, nemoj se uzrujavati zbog situacije u kojoj ću se vjerojatno nalaziti kad ti budeš ovo primio. Bezobzirno sam se ponio prema tvom ugledu, samo zato da bih lakše ostvario svoje ciljeve; bio sam bezobziran i prema karijerama drugih ljudi; bio sam bezobziran šaljući neke ljude... nekoliko stotina ljudi... u smrt, koju su, da nije bilo mene, sigurno mogli izbjeći, mnoge druge sam, uključujući tu i izvjestan broj djece, doveo u veliku opasnost. Kad se

sve to uzme u obzir, bila bi strašna nepravda kada bih se iz svega toga izvukao neokrznut.

I to je sve što mogu reći. Za nekoliko minuta imam sastanak. Zahvaljujem ti na tvom prijateljstvu i pomoći.

Bliss Wagoner, 4. siječnja 2020.

Deveto poglavlje: New York

Ponekad se čuju tvrdnje kako je vjerska netrpeljivost plod uvjerenja. Kada bi netko bio apsolutno siguran da je njegova vjera prava, a sve ostale krive, činilo bi se zločinom dopustiti susjedovu očiglednu pogrešku i propast. Ipak sam u napasti da povjerujem kako vjerski fanatizam često nije rezultat uvjerenosti već baš sumnje i nesigurnosti.

George Sarton

Bezobzirnost, rekla je Anne, to je ono što je za to potrebno. No, mislio je kasnije Paige, je li to uvijek zaista tako?

Zar vjera mora završiti kao svoja vlastita suprotnost? Bilo je sasvim dobro imati nešto u što ćeš vjerovati. Ali kada vjera u čovječanstvo kao takvo automatski rezultira olakim nehumanim postupanjem prema pojedincu, onda je tu nešto pošlo krivo. Zar ta crkvena zvona baš moraju zvoniti toliko dok se raspadnu i sve dok ne utihnu činiti svoje vjernike bolesnim od straha?

Tišina. Uobičajen odgovor. Ili možda i nije pogreška u samoj vjeri nego u vjernicima? Oni zadojeni vjerom obično su kao ljudi prilično zaplašeni, i Vjernici i humanitarci podjednako.

Paigeovo vrijeme za to da tu stvar raspravi sam sa sobom je gotovo isteklo... a time i njegovo vrijeme da zaštiti samog sebe ukoliko se to može. Njegovi uzorci da nisu dali nikakvih rezultata. Očito je da život bakterija na Jupiterovim mjesecima nikada nije bio preobilan i sastojao se samo od nekoliko tipova otpornih spora poznatih vrsta, kao što su *bacillus subtilis* koji se javljao na svakom svijetu sličnom Zemlji, a ponekad čak i na meteorima. Uzorci su bili škrti i nisu pružali ništa što nije bilo poznato već desetljećima, baš onako kako su to statistike takvih istraživanja predviđale od samoga početka. Sada se u prostorijama Bronxa već govorkalo da se provodi neka istraga vezana uz *Pfitznerov* projekt i kako se to već zahuktalo do te mjere da niti jedan od šefova tvrtke više nije mogao smisliti išta čime bi se to zaustavilo. Dnevna izvješća iz *Pfitznerovog* vašingtonskog ureda, zapravo iz vašingtonskog ogranka *Interplanet pressa*, promotivne Pfitznerove agencije, nisu bila jako informativna. Paige je nekako shvatio da se skriva nešto u samom izvoru te istrage, mada ni Gunn niti Anne nisu to rekli niti su o tome nadugo i široko govorili.

I, napokon, prekosutra ističe Paigeov dopust. Nakon toga, na postaju Proserpin i vjerojatno s nekim zadatkom koji će proizaći iz ove istrage pa će na Proserpinu ostati nasukan sve do kraja svoje aktivne službe.

A to nije bilo toga vrijedno.

Ta spoznaja mu je cijelo vrijeme bola oči. Što se tiče Gunna i Anne to je možda i bila cijena koju se isplati platiti, izvoditi sve te trikove, lagati, varati i riskirati živote drugih. Ali za sebe je znao da će mu, kad posljednja karta bude odigrana, ponestati posvećenosti tom cilju. Kao i svaki drugi put koji vodi prema odanosti i kojim je pokušavao poći, pokazalo je kako je i ovaj popločen čistim olovom i nije mu ostavljao nikakav drugi način ponašanja osim onog mizernog kojim se je stalno kretao: samoodržanje.

Osjetivši gnušanje prema samome sebi, znao je kako će se, čim istraga stigne u sam *Pfitzner*, koristiti svime što zna samo kako bi sa sebe sprao svaku sumnju. Čuo je kuloarske glasine kako će istragu voditi senator Wagoner (što je bilo čudno, jer su Wagoner i MacHinery bili, u političkom smislu, smrtni neprijatelji; je li ga MacHinery napokon ščepao?) i kako bi trebao doći sutra. Ako bi Paige vrlo pažljivo izračunao vrijeme, mogao bi izložiti činjenice, zauvijek napustiti planet i naći se u svemiru bez da se uopće mora suočiti s Halom Gunnarom ili Anne Abbott. A kad se jednom spusti na postaju Proserpin, neće ga više biti briga što se dalje bude događalo s projektom Pfitznera, jer će tada to već biti stara vijest... stara više od tri mjeseca.

A tada mu, govorio si je, više neće biti ni stalo.

Ipak, kad je stiglo jutro, otišao je u Gunnovu kancelariju... koju je sada zaposjeo Wagoner... poput čovjeka koji izlazi pred streljački vod.

Trenutak kasnije, još dok je ulazio kroz vrata, osjećao se kao da su ga već pogodili. Čak i prije negoli je shvatio da je Anne već u sobi, čuo je Wagonera koji je rekao:

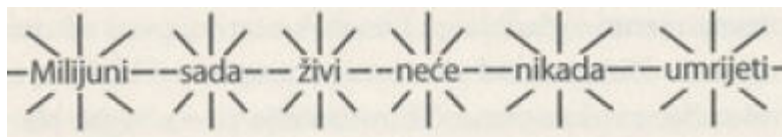
- Sjednite, pukovniče Russell. Drago mi je da vas vidim. Napravio sam za vas propusnicu za sigurnosnu službu i spremio niz novih zaduženja; možete zaboraviti Proserpin. Vi, gospođica Abbott i ja odlazimo za Jupiter. Noćas.

Nakon toga sve se odvijalo kao u snu. U vozilu, na putu prema zračnoj luci, Wagoner je šutio. Što se pak Anne tiče, čini se kako je ona bila u stanju blagog šoka. Page je mislio kako iz ono malo toga što je znao o njoj... a toga je zaista bilo vrlo malo... mogao je zaključiti da ona od svega ovog očekuje jednako tako malo kao i on. Otkad je bio ušao u Gunnovu kancelariju, njezin je izraz lica bio istovremeno i oprezan i pun odlučnosti i pomalo nadmen, kao da je već znala što će Wagoner reći. Ali kad je ovaj spomenuo Jupiter, okrenula sa prema njemu i gledala ga kao da se tamo, pred očima osnivača *Pfitznera*, od senatora prometnuo u klockana s boksačkim rukavicama. Tu nešto nije bilo u redu. Nakon već podužeg popisa stvari koje očito nisu u redu, ovakva konstatacija i nije značila mnogo. A bilo je posve jasno da nešto nije u redu.

Na južnom dijelu neba vidio se vatromet, vidljiv s desne strane vozila, tamo gdje je Paige sjedio kad su kola skrenula na istok, prema parkiralištu. Vatromet je bio velik i spektakularan, a činilo se da se rakete uzdižu iz samog srca Manhattana. Paige se čudio, sve dok se nije prisjetio, poput činjenice iz nekog apsurdnog sna, kako je to posljednja noć Vjerničke Obnove, koji se održava na stadionu na Randals Islandu. Vatrometom se slavio Drugi Dolazak, za kojeg su Vjernici bili uvjereni kako više nije daleko.

*Gewiss, gewiss, es naht noch heut'
und kann nicht lang mehr sdumen...*

Paige se mogao prisjećati kako je čuo svog oca, vatrenog ljubitelja Wagnera, pjevati taj dio iz *Tristana*. Ali umjesto toga mislio je na onu zastrašujuću srednjevjekovnu sliku Drugog Dolaska, gdje Krist, od svih zanemaren, stoji u kutu platna, dok se svjetina s obožavanjem okupila oko nogu Antikrista, čije je lice u maglovitom Paigeovom sjećanju izgledalo kao čudna mješavina Francisa X. MacHineryja i Blissa Wagonera. Na nebu su se počele stvarati riječi:

Nema sumnje, smrknuto je pomislio Paige. Ovi Vjernici su također vjerovali i da je Zemlja ravna ploča, ali Paige je bio na svom putu za

Jupiter... koji baš i nije posve okrugli planet, ali je svakako više okrugli nego Zemlja Vjernika. U potrazi, ako se može tako reći, za besmrtnosti u koju je i on vjerovao. Pomislio je kako nas ima baš svakakvih.

Zadnja raketa vatrometa, koja je bila toliko svijetla da je čak i s ove daljine izgledala zasljepljuće, bez ikakvog je zvuka eksplodirala na nebu iznad grada, obasjavši ga modrilom kojim je bilo ispisano:

Paige je naglo okrenuo glavu i pogledao Anne. Njezino lice, u sablasno mutnom osvjetljenju rakete koja se gasila, sada se naglo okrenulo prema prozoru; i ona je gledala. Nagnuo se naprijed i nježno poljubio njezine malo otvorene usne, posve zaboravivši na Wagonera. Nakon jednog zaleđenog trenutka mogao je svojim usnama osjetiti kako se njezine smiješe, onim smiješkom koji ga je toliko zapanjio kada ga je prvi puta vidio, a koji je sada bio mekši, transformiran i podavao se. Nakratko je cijeli svijet nestao.

Tada mu je vršcima prstiju dodirnula obraz i ponovo uronila u mekano sjedalo kadilaka koji je sad naglo skrenuo na sjever od parkirališta, a posljednji sjaj one rakete izgubio se, no još je trajao u oku onako kao nakon pogleda u sunce... ili u Jupiter, gledan izbliza. Anne naravno nije mogla znati da je bježao od nje prema postaji Proserpin kad je umjesto toga bio uguran u ovaj kadilak. *Anne, Anne, vjerujem; pomози mi u mojoj nevjerici.*

Nakon kratkog došaptavanja između šofera i stražara, kadilak su propustili kroz ulazna vrata ograde zračne luke. Ipak, umjesto da vozi ravno prema upravnoj zgradi, vozač je vješto skrenuo ulijevo i vozio uzduž žičane ograde natrag prema gradu, prema neosvijetljenom prostoru za slijetanja u slučaju nužde. Tamo ipak nije vladao posvemašnji mrak, jer je bila skupina svjetala na lansirnoj rampi koja se nalazila nešto ispred njih, sa svjetlom tankim poput igle, usmjerenim iz svog središta okomito prema gore.

Paige se nagnuo naprijed i virio kroz barijeru od dvostrukog stakla: jednog koje ga je dijelilo od šofera i onog koje je dijelilo šofera od

svijeta oko njega. Ona svijetla igla bila je brod, ali nije ranije viđao takve. Imao je samo jedan stupanj, po čemu se moglo zaključiti da je to taksi koji će ih prebaciti samo do Orbitalne stanice 1, gdje će prijeći u pravi interplanetarni brod. No ovo je, čak i za taksi, bio vrlo malen brod.

- Kako vam se sviđa brod, pukovniče? - iznenada ga je upitao Wagonerov glas iz tamnog kuta u kojem je sjedio.

- Sasvim je u redu, iako je prilično malen, zar ne? Wagoner se nasmijao. - Prokleta malen - reče i ušuti. Paige se prestrašio i pitao se je li sa senatorom sve u redu. Okrenuo se kako bi pogledao Anne, ali sada joj više nije mogao vidjeti lice. Posegnuo je za njenom rukom, a ona ju je grozničavo i čvrsto stisnula. Kadilak se naglo udaljio od ograde. Krenuo je ravno u onaj osvijetljen prostor. Paige je vidio nekoliko marinaca koji su stražarili na tlu, uz rep broda. Apsurdno, ali letjelica je izgledala još manja kad su joj se približili.

- U redu - reče Wagoner. - Izlazite, oboje. Polijećemo za deset minuta. Članovi posade će vam pokazati vaše kabine.

- Posada? - upita Paige. - Senatore, u ovaj brod ne stane više od četvoro ljudi, jedan od njih mora biti raketni inženjer, što znači da ja moram pilotirati, jer nemamo nikog drugog.

- Ne na ovom putovanju - reče Wagoner, izlazeći za njim iz automobila. - Mi smo samo putnici, vi i ja i gospođica Abbott i, naravno, marinci. *Per Aspera* ima svoju vlastitu peteročlanu posadu. Molim vas da ne gubimo vrijeme.

To je bilo nemoguće. Penjući se prečkama Paige je imao osjećaj kao da se pokušava uvući u čahuru metka. Da bi se u ovo moglo strpati deset ljudi trebalo bi ih prije toga pretvoriti u neku vrstu koncentrata pa ih usuti unutra kao da su mljevena kava.

Ipak, na ulaznoj hermetičkoj komori dočekao ih je jedan od marinaca, a sljedeće minute se već vezao u kabini bez prozora, onakvoj kakve je viđao u standardnim međuplanetarnim letjelicama - daleko većoj od onih koje bi se mogle smjestiti u bilo koju taksi letjelicu. Iz zvučnika smještenog uz uzglavlje njegovog ležaja već su se čule rutinske riječi prije polijetanja.

- Vežite se, i to brzo. Hermetička komora će se zatvoriti za jednu minutu.

Što se dogodilo s Anne. Ona se odmah iza njega penjala u brod, u to je bio posve siguran...

- Svi se vežite. Polijećemo za jednu minutu. Putnici, pripremite se na ubrzanje.

... ali tako su ga požurivali dolje u tu kabinu, previše brzo da bi stigao pogledati iza sebe. Tu nešto nije bilo u redu. Zar je Wagoner...

- Trideset sekunda. Spremni za ubrzanje.

... organizirao neku vrst bijega? Ali bijega od čega? I zašto je htio sa sobom povesti Paigea i Anne? Kao taoci bili bi mu...

- Dvadeset sekunda.

... beskorisni, jer oni nisu bili važni vladi, nisu imali novaca i nisu znali ništa što bi Wagonera moglo kompromitirati...

- Petnaest sekunda.

Ali čekaj malo. Anne je znala nešto o Wagoneru, ili je barem mislila da zna.

- Deset sekunda. Spremni.

Ovaj poziv ga je natjerao da se instinktivno opusti. Bit će kasnije vremena za razmišljanje o tome. Pri polijetanju...

- Pet sekunda.

... nije se isplatilo...

- Četiri.

... koncentrirati... -Tri.

... ni na što... -Dva.

... drugo nego...

- Jedan. ... na sada... -Nula.

Polijetanje ga je pogodilo naglim osjećajem kako mu pucaju kosti i prevrće mu se utroba, onako kako to biva kod svih taksija. Tu se nije dalo učiniti ništa kako bi se to olakšalo osim pustiti jake mišiće ruku, nogu i leđa da to podnesu kako najbolje mogu s grčem Seyle GA reakcije i usredotočiti se na to da glava i abdomen ostanu neutralni u odnosu na potisak ubrzanja. Mišići koji su za to potrebni rijetko se koriste na du, čak i kod dizača utega, ali u ovom poslu se naučite služiti njima ili ćete ostati invalid i bez posla. Mišići abdomena kod uvježbanih astronauta mogu podnijeti da težak kamen padne na njih i odskoči, a vratni mišići s tako jaki da nema tako jakog čovjeka koji bi mu mogao okrenuti glavu ako ovaj to ne želi dopustiti.

A i vikanje pomaže. Teoretski gledano, vikanjem ispraznimo pluća, a to pomaže jer time osiguraš da kad opet trebaš disati zaista i dišeš.

Ali Paigeu je, kao i svakom drugom astronautu, bilo važnije to što je vikanje jedini način kojim možeš protestirati protiv tih ubitačnih devet sekunda pritiska; od toga se nekako osjećaš bolje. Derao se svom snagom.

Još je uvijek vikao kad je brod prešao u fazu bestežinskog stanja. Još dok mu je krik zamirao u grlu, čvrsto se zgrabio za pojas kojim je bio vezan. Svi njegovi astronautski instinkti su se odjednom aktivirali. Ovaj period potiska bio je prekratak. Čak bi i najkraća moguća akceleracija pri uzlijetanju trajala duže od tog Paigeovog krika. Pa ipak, ionski motori su sad očito utihnuli. Pogon malenog broda se ugasio i sada je letjelica očito slobodno padala natrag na Zemlju.

- Molim vašu pozornost - javio se blag glas preko zvučnika. - Nastavljamo s letom. Nulta gravitacija će trajati samo nekoliko sekunda. Pričekajte uspostavu normalne gravitacije.

A tada je Paigeov ležaj opet bio okrenut prema *dolje*, onako kako je stajao i dok je brod još mirno počivao na Zemlji. Nemoguće, brodić još nikako nije mogao izaći iz atmosfere. Čak i da je tako, slobodan pad bi tada trajao sve do kraja njihovog puta. Gravitacija u međuplanetarnim letjelicama (a o taksijima da i ne govorimo) mogla se uspostaviti samo rotacijom broda oko njegove dugačke osi i malo koji kapetan je bio sklon rasipati gorivo na takav manevar, jer su na tim letovima rijetko kada letjeli drugi osim iskusnih veterana. A ovaj brodić... *Per Aspera...* nije izveo taj manevar, jer bi Paige to prepoznao.

Pa ipak, tijelo mu je i dalje pritiskalo ležaj s ubrzanjem ravnim Zemljinoj gravitaciji.

- Molim vašu pozornost! Pokraj Mjeseca ćemo proći za jedan zarez dvije minute. Prozor za promatranje je sada dostupan putnicima. Senator Wagoner zahtijeva da gospođica Abbott i pukovnik Paige budu pokraj prozora.

Nije bilo nikakvog zvuka ionskih motora koji su se neočekivano ugasil kada nisu mogli biti na više od četiristo kilometara iznad površine Zemlje. A ipak je brod sada prolazio pokraj Mjeseca i nije se osjećalo da se uopće kreće, iako je vjerojatno još uvijek

ubrzavao. Kakav li ga to pogon pokreće? Paige nije mogao čuti ništa osim prigušenog šuma brodskog električnog generatora koji nije bio ništa glasniji nego kad radi na Zemlji, kao da nije obavljao tešku zadaću grijanja elektronsko-ionske plazme koju je raketa koristila. Potišten, otkopčao je i posljednju kopču svog remena, svjestan kako je on na ovom brodu poput kakvog djeteta.

Pod nogama je osjetio nenormalno čvrst pod palube koja mu je tabane pritiskala pod težinom jednakom Zemljinoj sili teži.

Samo ga je oprez kojeg je dugogodišnjim radom usvojio spriječio da sada ne potrči prema prozoru za promatranje.

Anne i senator Wagoner su već bili tamo i mutna mjesečina im je osvijetljavala leđa dok su promatrali svemir ispred sebe. Bili su dakako potreseni ovim uzlijetanjem, ali već su se gotovo oporavili; kad se usporedi s uobičajenim polijetanjem taksija, ovo ih je moglo samo malo uznemiriti.

Oprezno je krenuo prema njima, osjećajući se vrlo smireno. Između njih je sjala briljantna točka žutobijele svjetlosti, blještavo obasjavajući prozor kroz debelo proturadijacijsko staklo. Ta je točka bila fiksna i mirna, kao što su bile i zvijezde, što je bilo pozitivan dokaz kako gravitacija broda nije izazvana rotiranjem broda oko osi. Ta žuta točka koja je sjala između Wagonerovog lakta i Annine nadlaktice bila je... Jupiter.

S obje strane planeta bile su po dvije sjajne točke, četiri Galilejeva satelita koji su sada Paigeovom golom oku bili toliko razdvojeni koliko su to izgledali i gledani sa Zemlje kroz Galilejev teleskop. Dok je Paige oklijevao, stojeći na ulazu u prostor s prozorom, malene točke, koje su bile najveći Jupiterovi sateliti, su se na očigled malo razdvojile, sve dok jedna od njih nije zašla iza Anninog ramena. *Per Aspera* je još uvijek ubrzavala i kretala se prema Jupiteru brzinom za koju Paige ništa od onog što je iskusio nije moglo pripremiti. Zapanjen, onako je ugrubo u svojoj glavi procijenio zapaženo povećanje paralakse i na temelju toga pokušao odrediti brzinu približavanja planetu.

Taj mali lunarni taksij, koji je stvarao buku jedva jaču od generatora, kretao se brzinom od otprilike jedne četvrtine brzine svjetlosti.

Najmanje sedamdesetak tisuća kilometara u sekundi.

A sve intenzivnija boja Jupitera pokazivala je kako *Per Aspera* još uvijek ubrzava.

- Uđite, pukovniče Russell - rekao je Wagonerov glas i malo odjeknuo u prostoriji. - Dođite pogledati taj prizor. Čekali smo vas.

Deseto poglavlje: Jupiter V

Zdrav razum služi samo tome da bismo ga odbacili kao nezdravog. Jedna od glavnih usluga koje je u proteklom stoljeću matematika napravila ljudskom rodu jest to što je "zdrav razum" stavila tamo gdje mu je i mjesto, na najvišu policu, tik do kutije s naljepnicom 'Odbačene gluposti!

Eric Temple Bell

Brod koji se spustio kad je Helmuth polazio na posao nije mu ništa olakšao dušu. Oblikom se nije razlikovao od svih onih taksija kratkog dometa koji su pokrivali Jupiterov sustav, opskrbljujući ga namirnicama i ostalom robom s linijskog broda (koji je redovito prometovao na liniji Zemljina orbitalna postaja - Mars - asteroidni pojas - Jupiter X) i raznoseći ih na unutrašnje mjesece, a pokatkad je uz robu stizala i godinama stara pošta. Ali ovaj je brod ipak bio znatno veći od uobičajenog Jupiterovog taksija, ali je tu svoju masu spustio na Jupiter V uz samo neznatno kašljanje raketnih motora.

To spuštanje je Helmuthu kazivalo kako je njegov san na dobrom putu da se pretvori u javu. Ako su one glavešine zaista raspolagale antigravitacijom, onda im vjerojatno uopće ne treba ionski mlaz. Očito je novi izum neki djelomičan štit protiv gravitacije, koji je brodu omogućavao let s mnogo manjim potiskom od uobičajenog, ali koji ga je još uvijek ostavljao izloženog djelovanju općeg G-polja prostora.

No na Jupiteru neće biti dovoljno ništa što bi bilo manje od posvemašnjeg i u potpunosti kontroliranog štita protiv gravitacije.

A teorija je rekla kako je posvemašnji štit od gravitacije nemoguć. Kada bi ga jednom i postavili, pod pretpostavkom da je to uopće moguće, ne bi se moglo u njega ući ili kroz njega izaći. Prelaženje granične crte između G polja i $ne-G$ polja bilo bi jednako tako teško kao i skok s motkom preko letvice postavljene beskonačno visoko, i to iz istih razloga. Kada biste je prešli, udarili biste na drugoj strani o tlo takvom silinom kao da ste tamo pali s Mjeseca, zapravo još malo jače.

Helmuth je mehanički radio za upravljačkom pločom i razmišljao. Charity nije bio sad nazočan, no za posao koji se sada obavljao nadzornik nije ni bio potreban. Taj se posao mogao lako nadzirati

odavde i očito je Charity i očekivao da to Helmuth tako i obavi, inače bi mu ostavio poruku. Vjerojatno Charity već razgovara sa senatorima i oni mu donose ono što će za njega biti sretna novost.

Helmuth je odjednom shvatio kako, kad ovaj posao završi, njemu ne preostaje drugo doli bijeg. Nije moglo biti realnog razloga zašto bi se od njega tražilo da prolazi sav taj košmar, bespomoćno, događaj po događaj, poput glumca vezanog njegovom ulogom. Sada je bio budan i imao je puni nadzor nad svojim osjetima i još je barem djelomično normalan. Onaj čovjek u snu je bio dobrovoljac... ali taj čovjek neće biti Robert Helmuth. Ne, više ne.

Dok senatori još budu tu na Jupiteru V, on bi mogao predati svoju ostavku. Izravno njima, i time preskočiti Charityja.

Val olakšanja ga je ispunio baš dok je resetirao krugove koji će mu omogućiti nadzor preko ploče i ostavio ga je tako zapanjujuće slabog da je morao spustiti kacigu koju je već htio staviti na glavu. *To* je dakle ono što je cijelo vrijeme čekao, dati otkaz i gotovo.

Charityju je dugovao još samo to da obavi obilazak Mosta. Nakon toga, bit će slobodan. Nikada više neće morati gledati taj Most, čak ni uz pomoć kacige za promatranje. Oproštajna tura, a onda povratak u Chicago, ako takvo mjesto uopće još postoji.

Pričekao je dok mu se disanje nije malo smirilo, stavio kacigu i Most je...

... počeo postojati posvuda oko njega, pandemonij iznad svakog početka i svake nade, zapečaćen sa svih strana. Ono bubnjanje kiše po karoseriji bube bilo je tako glasno da mu je probijalo uši, iako mu je na kacigi ono dugme za pojačavanje zvuka bilo stavljeno na minimum. Bilo je nemoguće baš posve isključiti zvuk; mnoge njegove procjene o tome kako Most reagira na stres ovisile su o zvuku, jer je na Mostu ljudsko osjetilo vida bilo jednako beskorisno kao i vid u puževa.

A Most je sada reagirao, kao i uvijek, sa svojom mješavinom disonance i kakofonije: krrrc...škrip... cviiii... krrrc...huuu...brrrng... Zvukovi koje je pružala struktura Mosta bili su jedino što je bilo važno. To je bila polifonija Mosta, a sve drugo je bila dekoracija koju su radnici na Mostu trebali zanemariti.

Ovoga puta je bilo nemoguće ignorirati ijedan dio velikog orkestra Mosta. Urlik ove kompozicije bio je tako enorman, tako neumoljiv i

nevjerojatan čak i za Jupiter, čak i za ovo doba godine. Onog časa kad je čuo taj zvuk, Helmuth je znao da je predugo čekao.

Most neće još dugo potrajati. Moglo ga se spasiti samo ako bi svaki član ekipe koja je radila na Jupiteru V, svaki muškarac i svaka žena, danonoćno i bez spavanja borili da ga održe tijekom prolaza Crvene Pjege i Južnog Tropskog Poremećaja ako bi ga i to moglo spasiti. Urlik koji se kroz tornadima razdiranu maglu čuo iz kesona bio je sve jači, spojevi su bili preopterećeni. Sama platforma Mosta počela se malo uzdizati i spuštati, kao da se spori smrznuti valovi valjaju s jednog nedovršenog kraja na drugi. Ta lijena uzgibanost učinila je da je buba najprije svoj nos zarila u vjetar, pa onda rep i onda ponovo tako da se Helmuth trebao itekako truditi da bi je uopće održao na tračnicama. Činilo se da sada neki velik obilazak uopće ne dolazi u obzir, jer nije preostalo dovoljno energije za motore i svaki se raspoloživ erg morao utrošiti za održavanje na platformi.

Još mu je preostalo dovršiti veliki obilazak. A zatim još jedan smjer koji je Helmuthu preostao za istraživanje:

Ravno dolje.

Dolje u led, u Deveti krug, gdje sve prestaje i nikad više ne započinje. Postojao je jedan set tračnica koji je vodio dolje niz jedan od velikih stupova Mosta. U obližnjem sektoru 94 Helmuth je mogao promijeniti kretanje bube i usmjeriti je po tim tračnicama prema dolje. Trebalo mu je za to samo nekoliko trenutaka i malo vozilo je počelo puzati glavom prema dolje, prema površini.

Indikatori na ploči su mu već pokazivali da brzina vjetra naglo opada na visini od 34 km, odnosno gotovo osamnaest kilometara niže od visine platforme u ovom sektoru, u ovoj zavjetrini Glečera, dugog grebena planinskog lanca koji je završavao nedaleko ovog mjesta. Bio je posve nespreman na ovakvo smanjenje oluje. Bilo je još nekog vjetra, naravno, kao i posvuda na Jupiteru, posebno u ovo doba godine, ali oni najgori naleti vjetra iznosili su tek nešto iznad nekoliko stotina kilometara na sat, premda bi kazaljka ponekad pala i na samo stotinu i dvadeset kilometara na sat.

Ovo je zatišje sada bilo poput sna. Buba je kroz to zatišje klizila prema dolje, poput ronioca koji je već prešao onaj čvor na užetu koji ga upozorava kako dalje više nije sigurno, ali kojeg je ekstaza previše opila da bi se na to osvrtao. Na dvadeset i petom kilometru

nešto bijelo je bljesnulo u svjetlosti reflektora i odmah nestalo. Tada su se opet pojavila još tri bljeska. A tada su se odjednom pojavili u velikom broju.

Helmuth je zaustavio bubu i povirio ispred sebe, ali te bijele stvari su sada nestale. Ne, bilo je još toga i kretalo se polako kroz svjetla. Kako je vjetar na trenutak zamro, činilo se da lebde, polako pulsirajući.

Helmuth je čuo samog sebe kako zapanjeno mrmlja. U jednom trenutku maštanja mislio je da su to Jupiterove meduze. Tako su izgledale, kao meduze ali ne iz mora nego iz zraka. Imale su po deset traka, bile su prozirne, a po veličini su se razlikovale. Od onih veličine stisnute šake pa do nogometne lopte. Bile su prekrasne i izgledale su vrlo nježno i osjetljivo u odnosu na ovaj bijesni planet.

Helmuth je posegnuo rukom naprijed kako bi pojačao svjetla, ali čim mu se ruka približila tom dugmetu, vjetar se pojačao. Pri pojačanom svjetlu je umjesto toga ugledao kako, nedaleko ispod njega, iz stupa strši neka platforma. Bila je zatvorena i imala je krov, ali materijal je bio proziran. A unutra se nešto kretalo.

Nije imao pojma što bi ta konstrukcija mogla biti. Bilo je očito kako je tu odnedavno. Premda nikada prije nije bio u ovom donjem sektoru, dovoljno se dobro sjećao planova koji na tom mjestu nisu predviđali ništa slično.

U jednom nekontroliranom trenutku pomislio je kako eto na Jupiteru već ima ljudi, ali kad se zaustavio točno iznad krova te platforme shvatio je da je ono što se unutra pokreće, naravno, robot: izobličen, s mnogim pipcima i otprilike dva puta veći od čovjeka. Bio je silno zaposlen i okružen mnoštvom boca i bočica kojih je bilo i po policama i posvuda. Cijela je ta stvar Helmuthu izgledala kao nekakvo kemijsko postrojenje, a u jednom kutu stajao je predmet koji bi mogao biti mikroskop.

Robot ga je pogledao i s dva-tri svoja pipka mu nešto signalizirao. Helmuth ga nije razumio, a onda je vidio kako taj stroj pokazuje na reflektore pa ih je, poslušno, gotovo posve ugasio. Pri svjetlu koje mu je sad pružao Jupiter mogao je sada vidjeti taj laboratorij... a bilo je posve očito da je to kemijski laboratorij... i vidio da ima obilje svoje vlastite rasvjete.

Naravno, nije bilo načina kojim bi mogao nešto reći robotu, a ni ovaj njemu. Ako je htio, mogao je razgovarati s osobom koja sve to nadzire, ali on je znao zadatke svakog pojedinog muškarca i žene koji su radili na Jupiteru V, a vođenje ovoga nije bio zadatak niti jednog od tih ljudi. Na kontrolnim pločama nije čak bilo ni mjesto određeno za takvo što.

Na ploči je počelo treptati bijelo svjetlo. To bi mogla biti komunikacijska linija za Europu. Je li netko na toj grudi snijega bio zadužen za ovog eksperimentatora s pipcima. Radoznao, uspostavio je vezu.

- Halo, Most, tko je sad tamo na dužnosti?

- Halo, Europa. Govori vam Bob Helmuth. Je li vaš ovaj robot u kojeg gledam, u sektoru devedeset četiri?

- To sam ja - rekao je glas. Bilo je nemoguće ne pomisliti da to dolazi od samog robota. - Govori doktor Barth. Kako vam se sviđa moj laboratorij?

- Čini se da je u njemu vrlo udobno. Nisam ni znao da postoji. Što se tamo radi?

- Tek smo ga ove godine postavili. Namijenjen je promatranju oblika života na Jupiteru. Jeste li ih vidjeli?

- Mislite li na one meduze? Zar su zaista žive?

- Da - rekao je robot-Barth. - Nismo o tome izvijestili javnost i držimo ih u tajnosti dok ne sakupimo više podataka, ali znamo da će ih, prije ili kasnije netko s ovim vašim vozilom vidjeti. Jasno je da su žive. Imaju koloidni kontinuum-diskontinuum, sličan protoplazmi, osim što kao podlogu koristi tekući amonijak umjesto vodu.

- Ali od čega žive?

- Ah, to je dobro pitanje. Od neke vrste zračnog planktona, ti je posve sigurno. U njima smo pronašli ostatke probavljanja, ali još nismo ulovili žive primjerke. Oni probavljeni komadi ne pružaju nam mnogo podataka. A čime se taj plankton hrani? Eh to bih zbilja rado znao.

Helmuth je porazmislio o tome. Život na Jupiteru. Uopće nije bitno što je po svojoj građi jednostavan i zapravo posve bespomoćan u tim vjetrovima. Ipak je to život, čak i tu dolje u zaleđenim jamama pakla u kojeg živ čovjek nikada neće zaci. A tko zna, ako meduze mogu

putovati Jupiterovim zrakom, kakvi bi levijatani mogli plivati Jupiterovim morima.

- Ne izgledate mi jako impresionirano - rekao je robot. - Meduze i plankton vjerojatno nisu laicima jako zanimljivi. Ali implikacije su strahovito velike. Dopustite mi reći kako će to prokleta uzburkati duhove među biolozima.

- Oh, to vam mogu vjerovati - rekao je Helmuth. - Bio sam jednostavno osupnut i to je sve. O Jupiteru smo uvijek mislili kao o nečem gdje nema života...

- Točno. Ali sada smo pametniji. Eh, vratimo se poslu. Čut ćemo se. - Robot je mahnuo krakovima i nagnuo se nad svoj radni stol.

Pomalo odsutan duhom, Helmuth je usmjerio bubu natrag gore. Barth, prisjetio se, bio je čovjek koji je na Europi našao nekakav fosil. Ranije je na smjene radio u Jupiterovom sustavu i dio svog slobodnog vremena provodio sakupljajući uzorke tla i tragao za bakterijama. Vjerojatno je nešto i pronašao. Znanstvenici iz ere prije svemirskih letova nalazili su bakterije čak i u meteorima. Uostalom, Zemlja i Mars nisu bili jedina mjesta svemiru gdje se mogao stvoriti život, možda ga ima... posvuda. Ako je mogao opstati na mjestu kakvo je Jupiter, onda nema nikakvog logičnog razloga da ga se isključi čak i na Suncu... neke pokretne plamičke nitko ne bi prepoznao kao život.

Ponovo se vratio na platformu i usmjerio bubu prema skretnici; trebat će se prebaciti na druge tračnice prije negoli uzmogne vratiti ovo vozilo u garažu. Tijekom malo prijašnjeg pomalo sablasnog razgovora palo mu je na pamet da se nikada nije susreo s doktorom Barthom, kao ni s mnogim drugim ljudima s kojima je tako često razgovarao radiovezom. Ako tu ne računa zaposlenike na samom Mostu, Jupiterov sustav je za njega bila zajednica glasova koji nisu imali pripadajuća fizička tijela. A sada ih više nikada neće sresti...

- Helmuthe, probudi se - naglo je viknuo neki glas. - Da nije bilo mene, ti bi sad sletio s kraja Mosta. Sva automatika koji treba zaustaviti bubu bila ti je isključena.

Helmuth je, poput kakvog krivca i malo prekasno, posegnuo za kontrolama. Eva je već vraćala njegovu bubu iz opasne zone.

- Oprosti - promrmljao je skidajući kacigu. - Hvala ti, Eva.

- Nemoj mi zahvaljivati. Da si zaista bio u tom vozilu, glatko bih ga pustila da se surva. Ja bih ti, Helmuthe, preporučila malo manje čitanja, a više sna.

-Zadrži te svoje preporuke za sebe - zarežao je.

Ovaj je incident začeo novi i još više uznemirujući niz misli. Ako bi sada uručio svoj otkaz, to bi bilo gotovo godinu dana prije no što se mogao vratiti u Chicago. S gravitacijom ili bez nje, u senatorskom brodu neće biti mjesta za još jednog neočekivanog putnika. Prijevoz ljudi natrag kući trebao se dogovarati unaprijed. Za putnika na brodu treba osigurati životni prostor i njegovu težinu uračunati u nosivost, a to je trebalo biti i nekako iskorišteno i na putu broda do Jupitera V.

Još godina dana življenja na Jupiteru V, a bez ikakvog zaduženja i samo trošenje zaliha ne bi se moglo opravdati njegovim ranijim radom. Još godina dana pod budnim okom Eve Chavez i Charityja Dillona, kao i ostalih muškaraca i žena koji su i dalje radili na Mostu i koji ne bi oklijevali jasno mu pokazati što misle o njegovom davanju otkaza.

Godina dana koju bi proveo kao promatrač u grozničavom uzbuđenju izravnog, osobnog istraživanja Jupitera. Godina dana gledanja i slušanja neizbježnih smrti... dok bi se on držao po strani, privilegirani i beskoristan. Godina tijekom koje bi Robert Helmut postao najomraženiji čovjek u cijelom Jupitrovom sustavu.

A kada bi se vratio u Chicago i krenuo tražiti posao... zbog otkaza koji je dao na posao u ekipi Mosta... automatski bi ga eliminirali iz svakog posla koji se obavlja za vladu. Pitali bi ga zašto je napustio taj posao i to baš u trenutku kada su radovi na Mostu dosegli vrhunac.

Počeo je shvaćati zašto je onaj čovjek u njegovom snu volontirao.

Kad se oglasilo zvono za kraj smjene, još je uvijek bio čvrst u odluci da će dati otkaz, ali već je s ogorčenjem zaključio da postoje i druge vrste pakla osim ovog na Jupiteru.

Vraćao je situaciju na ploči u neutralnu poziciju kad se Charity popeo ljestvama. Oči su mu blistale poput neba punog kometa. Helmut je znao da će biti tako.

- Senator Wagoner želi razgovarati s tobom, Bobe, ako nisi previše umoran. Podi, ja ću ovo dovršiti.

- Želi sa mnom razgovarati? - Helmuth se namrštio. Onaj njegov san ga je ponovo zapljusnuo. Ne. Oni ga ne bi požurivali više od onoga kako on želi. - Zašto želi razgovarati, Charity? Jesam li im sumnjiv zbog nekih antizapadnih aktivnosti? Pretpostavljam da si im rekao što o tome mislim.

- Jesam - mirno je rekao Dillon. - Ali smo zaključili da ćeš nakon razgovora s Wagonerom možda promijeniti mišljenje. On je, naravno, u brodu. U komori ćeš naći jedan skafander kojeg sam ostavio za tebe.

Charity je stavio kacigu na glavu i time učinkovito prekinuo svaki daljnji razgovor. Helmuth je trenutak stajao zureći u bijeli, bezoblični mjehur na Charityjevim plećima, a onda slegnuo ramenima i sišao niz ljestve.

Tri minute kasnije, gacao je teškim koracima po površini Jupitera V, a šarena površina matičnog planeta obojila mu je ramena.

Jedan vrlo pristojan marinac ga je proveo kroz hermetički zatvorenu komoru i pomogao mu izvući se iz skafandera. Usprkos svojoj smrknutoj odlučnosti da se neće dati zainteresirati za tu novu antigravitaciju i moguće posljedice toga, gledao je radoznalo oko sebe dok su ga vodili u prednji dio letjelice.

Ali ovaj je brod iznutra izgledao jednako kao i oni koji su ga dovezli iz Chicaga na Jupiter V, izgledao je kao i svi svemirski brodovi i tu se nije imalo što vidjeti, osim zidova hodnika i ljestvi, sve dok ne dođete u kabinu u kojoj vas trebaju.

Senator Wagoner bio je iznenađenje. Još mlad čovjek, moglo mu je biti najviše šezdeset godina, posve prirodnog i ležernog držanja, a imao je najprodornije plave oči koje je Helmuth ikada vidio. Bilo je očito da ga je primio u svojoj osobnoj kabini, koja je bila udobna, no nije bila ni velika ni luksuzno opremljena. Senator bi se teško uklopio u one priče koje je Helmuth slušao o Senatu, umiješanom u cijeli niz velikih skandala.

S njim je bilo samo dvoje ljudi: neka posve obična djevojka, koja je vjerojatno bila njegova sekretarica, i neki visok muškarac odjeven u odoru armijskog svemirskog korpusa i imao je oznake pukovnika. Helmuth je ponovo doživio šok iznenađenja kad je shvatio da pozna tog časnika. To je Paige Russell, stručnjak za balistiku, koji je još ne

tako davno bio stacioniran u Jupiterovom sustavu. Sakupljač uzoraka da. Lukavo se osmjehnuo kad se Paigeova obrva podigla.

Helmuth je ponovo pogledao senatora. - Mislio sam da je ovdje kompletan pododbor - rekao je.

- I je, ali smo ih ostavili tamo gdje smo ih i našli, na Ganimedu. Nisam htio da imate osjećaj kao da ste pred velikom porotom - rekao je Wagoner, smiješeći se. -Tamo kod kuće bio sam prisiljen nazočiti većini onih beskonačnih istraga vezanih uz lojalnost, ali ne vidim nikakva smisla u tome da se takve religiozne ceremonije izvoze u duboki svemir. Dajte sjednite, gospodine Helmuth. Stiže nam piće. Imamo mnogo toga o čemu treba razgovarati.

Helmuth je ukočeno sjeo.

- Vi, naravno, poznajete pukovnika Russella - rekao je Wagoner, udobno se naslonivši. - Ova mlada dama je Anne Abbott, o kojoj ćete uskoro saznati više. Ali Dillon mi kaže kako je vaša korisnost za Most pri samome kraju. Na izvjestan način mi je žao što to čujem, jer bili ste jedan od najboljih ljudi koje smo imali na bilo kojem od naših planetarnih projekata. No, s druge strane, drago mi je što to čujem. To vas čini dostupnim za nešto mnogo veće, tamo gdje ste nam mnogo više potrebni.

- Kako to mislite?

- Morat ćete mi dopustiti da vam sve objasnim na moj način. Najprije bih rado malo popričao o Mostu. I, usput rečeno, molim Vas, nemojte se osjećati kao da ste na ispitivanju. Savršeno ste slobodni izjaviti da me se niti jedno od tih pitanja ne tiče i ja se neću uvrijediti niti naljutiti. Također, ovim poričem autentičnost svake snimke čiji bi dio ova izjava mogla biti. Ukratko, ovaj naš razgovor je posve neslužben.

- Hvala.

- To je i u mom interesu, jer se nadam da ćete sa mnom razgovarati otvoreno. Naravno, ovo moje poricanje ne znači ništa, jer se s trake uvijek može ukloniti takva izjava. Ali kasnije ću vam reći neke stvari koje vi inače ne biste trebali znati, a po tome što vam budem rekao moći ćete procijeniti kako sve što ćete mi reći ostaje među nama. Paige i Anne su Vam svjedoci. U redu?

Stjuard je tiho ušao, dao im pića i opet izašao. Helmuth je kušao svoje. Bilo je upravo onakvo kao mnoga kakva si je sam znao

smiješati iz standardne zalihe namirnica. Jedina je razlika bila u tome što je ovo bilo hladno, što je Helmuth, nakon prvog gutljaja, držao zapanjujućim, no ne i neugodnim. Nastojao se opustiti. -Učinit ću sve što mogu - rekao je

- U redu. A sada, Dillon kaže da vi Most smatrate nekakvim monstrumom. Prilično sam detaljno pročitao vaš dosje... zapravo sam obojicu, i Paigea i Vas, proučavao pomnije no što to možete i zamisliti, i mislim da Dillon nje dobro shvatio to što ste htjeli reći. Želio bih to čuti izravno od vas.

- Ja ne mislim da je Most monstrum - rekao je Helmuth polagano. - Charity se ponaša defanzivno. Po njemu je Most neoboriv dokaz da čovjeka ne mogu zaustaviti nikakvi nepovoljni uvjeti i u tome se s njime slažem. Ali on isto tako o njemu misli i kao o napretku, personificirajući ga. On ne može priznati... tražili ste da iskreno kažem što mislim, senatore... on ne može priznati da je Zapad dekadentna kultura koja je na svojem zalasku. Svi ostali dostupni dokazi pokazuju pak da je to tako. Charity voli misliti da je Most dokaz koji potire takve dokaze.

- Zapadu još nije preostalo mnogo vremena - složio se Wagoner, iznenadivši time Helmutha.

Paige Russell je obrisao svoje čelo. - Još uvijek Vas ne mogu čuti kako to govorite, a da ne poželim sakriti se ispod tepiha. Konačno, MacHinery s onima na Ganimedu...

- MacHinery će - mirno je rekao Wagoner - vjerojatno dobiti infarkt kad mu dopustimo saznati za ovo, a meni on sigurno neće nedostajati. U svakom slučaju, to je posve točno; domina se već neko vrijeme ruše, a eksplozija koja se sprema kod Anne bit će onaj završni udarac. Ipak, Zapad je zaslužan za neka izuzetna postignuća. Možda se taj Most može smatrati posljednjim i najvećim od svih.

- Ja ne mislim tako - rekao je Helmuth. - Takav rad na gigantskim projektima u ritualne svrhe... činjenje stvari samo zato da bi ih se činilo... to je posljednji čin već mrtve kulture. Pogledajte, na primjer, egipatske piramide. Ili, još daleko veći i idiotskiji primjer, veći od ičega što su ljudi do sada postigli... postavljanje "Dijagrama moći" preko cijele površine Marsa. Da su Marsijanci tu svoju energiju uložili u preživljavanje, vjerojatno bi još uvijek bili živi.

- Slažem se... - rekao je Wagoner - ... s izvjesnom ogradom. U pravu ste što se Marsa tiče, ali piramide su podignute u vrijeme proljeća egipatske kulture. A "činjenje nečeg samo zato da bi se to činilo" nije definicija rituala, nego znanosti.

- U redu, to ne mijenja bitno moj argument. Možda ćete se složiti sa mnom i u tome kako je bit neke vitalne kulture njezina sposobnost da se brani. Zapad je pobijedio Sovjete još prije pola stoljeća, ali koliko vidim, Most je "Dijagram moći" Zapada, njegove piramide i što već imate. To pokazuje da smo moćni, ali na način koji ne osigurava preživljavanje. Sav novac i svi resursi koje su zatukli u taj Most, sve će to itekako nedostajati i *toga neće biti* kad dođe do sljedećeg sovjetskog napada.

- Ispravak! - rekao je Wagoner. - Do tog napada je već došlo i pobijedili su. SSSR je igrao najveću od von Neumanovih igara daleko bolje od nas jer, za razliku od nas, oni nisu pretpostavljali da će svaka od strana uvijek odabirati najbolju strategiju; igrali su i na to da se iscrpe igrači. Tijekom pedeset godina upornog pritiska uspjeli su navesti Zapad da svoj sustav promijeni u nešto toliko slično njihovom da im vojna akcija više nije nužna; sami smo sebe sovjetizirali i sada su naše akcije predvidive. Djelomično se slažem s vama. Tu energiju i taj novac smo trebali uložiti u tu igru... u društvena istraživanja, jer je i opasnost bila društvena. Umjesto toga, a tako tipično za nas, investirali smo u istraživanje s područja fizike, u projekt kojem po veličini nema ravnog, to je pak bilo upravo ono što je teorija igara i rekla da ćemo učiniti. Helmuthe, za čovjeka koji je godinama bio odsječen od događaja na Zemlji, čini se kako o tim događajima znate više nego većina njezinih stanovnika.

- Ništa ne potiče zanimanje za Zemlju tako dobro kao činjenica da niste tamo - rekao je Helmut. A ovdje imamo i obilje vremena za čitanje. - Ili je ovo piće bilo jače negoli je pretpostavio da će biti (što je razumna pretpostavka kad se uzme u obzir da već izvjesno vrijeme nije pio), ili ga je senatorovo mirno slaganje s njegovim stavovima gurnulo još korak bliže ponoru. Vrtjelo mu se u glavi.

Wagoner je to zapazio. Naglo se nagnuo naprijed, uhvativši Helmuta "na krivoj nozi" - Bilo kako bilo - rekao je - meni je teško složiti se s tvrdnjom kako Most služi, ili je služio, u ritualne svrhe.

Most je poslužio za nekoliko golemih praktičnih svrha koje su sada ispunjene. Zapravo, taj Most je sad već mrtav projekt.

- Mrtav? - upita Helmuth slabašnim glasom.

- Potpuno. Naravno, još ćemo neko vrijeme nastaviti s radovima. Ne možete preko noći obustaviti posao takvih dimenzija. Usput rečeno, jedan od razloga zašto smo gradili Most bio je i taj što su to Sovjeti od nas očekivali; igra je govorila kako u tom trenutku trebamo započeti neki novi Manhattan District ili Projekt Lincoln pa ih nismo htjeli razočarati. Ipak, ima nešto što ovoga puta *nećemo* učiniti, nećemo im reći koji je problem kojeg taj projekt treba riješiti, da i ne govorimo o tome kako taj problem i *može* biti riješen, i riješen je. I zato ćemo, fizički i javno, nastaviti s tim projektom. To će i odgovarati ljudima poput Dillona, koji se emocionalno vezani uz njega, iznad i izvan toga što su tako i programirani. Vi ste jedina rukovodeća osoba na cijeloj postaji koja je već pomalo izgubila zanimanje i stoga Vam mogu reći da je s Mostom gotovo.

- Ali zašto?

- Zato - mirno je nastavio Wagoner - što nam Most nije potvrdio silno važnu teoriju... teoriju koja je po mojem sudu toliko važna da u usporedbi s njom i propast Zapadne civilizacije izgleda kao prava sitnica. Usput rečeno, ta teorija nosi i sjeme definitivnog uništenja Sovjeta, bez obzira na to što bi oni tijekom sljedećih stotinu godina mogli dobiti.

- Pretpostavljam - rekao je Helmuth zbunjeno - da mislite na antigravitaciju?

Sada je, po prvi puta, došao red na Wagnera da ostane zabezegnuto. - Čovječe - rekao je - zar vi znate baš sve što vam namjeravam reći? Nadam se da ne znate, jer inače će moji zaključci biti jako nepovoljni za nas obojicu. Zna li možda i što je antisenex?

- Ne - odgovorio je Helmuth. - Čak ne mogu prepoznati ni korijen te riječi.

- Oh, to je olakšanje. Ali sigurno vam Charity nije rekao da imamo antigravitaciju. Striktno sam mu rekao neka vam to ne spominje.

- Ne. Došao sam sam do tog zaključka - odgovorio je Helmuth. - Ali sigurno ne vidim zašto bi to tako potreslo svijet, baš kao što ne razumijem niti kako je u tome pomogao Most. Mislio sam da će se to razvijati neovisno, u svrhu daljnje eksploatacije Mosta. Drugim

riječima mislio sam da ćemo tamo spustiti čovjeka i tako prekinuti ovu operaciju s daljinskim upravljačem kakvu obavljamo na Jupiteru V. I mislio sam da će to unaprijediti radove na Mostu, a ne obustaviti ih.

- Ne. Nitko tko je pri zdravoj pameti ne želi spustiti ljude na Jupiter, a osim toga, tamo dolje nije gravitacija glavni problem. Ljudi mogu neko kratko vrijeme podnijeti i osam ge, no u svakom slučaju čovjek u skafanderu bi se kroz tu atmosferu spustio kakvih osamsto kilometara, a onda bi ga uzgon podigao oduzevši mu težinu kao da je riba i bio bi prepušten na milost strujama.

- A ne možete li štitom spriječiti tlak?

- Možemo, ali uz silne troškove. Osim toga, to nema smisla. S Mostom je gotovo. Dao nam je podatke u tisućama različitih kategorija i većina od tih podataka je zaista vrlo korisna. Ali jedini posao koji bez Mosta nije mogao biti obavljen jest potvrđivanje ili odbacivanje Blackett-Diracovih jednadžbi.

- A to su...?

- One pokazuju vezu između magnetizma i rotacije tijela velike mase... toliki je Diracov udio u tome. Činilo se da Blackettova jednadžba pokazuje da je ista formula primjenjiva i na gravitaciju, ona kaže da je G jednako $(2CP/BU^2)$ gdje je C brzina svjetlosti, P je magnetski moment, U je kutni moment. B je Blackettov faktor neodređenosti, konstanta koja iznosi do 0,25. Da su nas brojke dobivene mjerenjima veličine Jupiterovog magnetskog polja prisilile odbaciti jednadžbe, nikakve preostale informacije dobivene s Mosta ne bi bile vrijedne novca uloženog u njega. S druge strane pak, Jupiter je bio jedino nama dostupno tijelo Sunčevog sustava koje je u svakom važnom pogledu bilo dovoljno veliko da nam uopće omogući provjeru tih jednadžbi. Tu je riječ o iznosima infinitezimalnog reda veličine. A dobivene brojke su pokazale da je Dirac bio u pravu. *One su pokazale i da je Blackett bio u pravu.* Oboje, magnetizam i gravitacija, su fenomen rotacije.

- Ne želim sada gnjaviti nabrajajući sve što iz toga slijedi, jer mislim kako to možete i sami zaključiti. Dovoljno je reći da na ovom brodu postoji pogonski generator koji je kompletno i definitivno opravdanje cijelog onog pakla kojem ste vi, ljudi na Mostu, bili izvrgnuti. Ta sprava ima vrlo dugačko stručno ime, ali inženjeri su mu već dali

nadimak "vrtoglavica" zbog onoga što čini svakom pojedinom atomu unutar svog polja. Dok je u pogonu, on apsolutno odbija zamijetiti ijedan atom izvan svog dosega. Štoviše, neće zapaziti ni drugi napon ili utjecaj dobrano izvan granica tog polja. Toliko je uobražen da ga čim dođe u blizinu planeta treba držati gotovo na krajnjem minimumu, ili vam neće dopustiti slijetanje. A u dubokom svemiru... polje "vrtoglavice" je neprobojno za meteore i slično smeće. Ne propušta gravitacijsko djelovanje izvana i nimalo ga ne zanima zakonsko ograničenje dopuštene brzine putovanja. Kreće se u svom vlastitom kontinuumu, a ne u skladu s općom teorijom relativnosti.

- Šalite se - rekao je Helmuth.

- Mislite? Ovaj brod je na Granimed došao izravno sa Zemlje. Učinio je to u vremenu kraćem od dva sata, računajući u to i vrijeme manevriranja. To znači da smo se većim dijelom puta išli brzinom od oko 90.000 kilometara u sekundi, pri čemu je stroj vukao manje od 5 vata snage iz tri obične suhe baterije broj pet.

Helmuth je pomalo prkosno otpio gudjaj svojeg pića. - Ta stvar zapravo i nema svoju maksimalnu brzinu, zar ne? Kako možete biti sigurni u to?

- Pa... ne možemo - priznao je Wagoner. - Konačno, jedna od loših strana općih matematičkih formula je da one nemaju neke granične točke koje bi vas upozorile na područja u kojima se ne mogu primijeniti. Čak je i kvantna mehanika pomalo podložna takvoj kritici. U svakom slučaju, očekujemo da ćemo ubrzo saznati koju brzinu "vrtoglavica" može dati nekom predmetu. Očekujemo da ćete nam to vi reći.

-Ja?

- Da, Vi i pukovnik Russell, a i gospođica Abbott. Nadam se. - Helmuth je pogledao ono dvoje koji su, blago rečeno, bili jednako osupnuti kao i on. Nije shvaćao zašto. - Dolazeći debakl na Zemlji nameće nam... Zapadu... kao apsolutni prioritet poduzimanje međuzvezdane ekspedicije. Zvezdarnica Richardson, na Mjesecu, ima već ucrtana dva planetna sustava-kandidata. Jedan je 359 Wolf, a drugi 61 Cygni... a sigurno je da ima i drugih, na stotine drugih, i u njihovim sustavima se vrlo vjerojatno nalaze planeti slični Zemlji.

To što mi radimo je, kratko rečeno, evakuacija Zapada... ne fizička naravno, nego same biti, ideje. Želimo raseliti ljude koji su

avanturisti, ljude zadojene ljubavlju prema slobodnom životu, a ako je to ikako moguće negdje s ove strane galaktike. Kad jednom dođu tamo, slobodno će se razvijati, bez utjecaja sa Zemlje. Sovjeti još nemaju "vrtoglavicu" a i kad je budu imali neće se usuditi dopustiti njezino korištenje Bio bi to vrlo dobar i definitivna način bijega nezadovoljnih drugova.

- Ono što od vas želimo, Helmuthe... vidite, sada prelazim na stvar... jest da uz pomoć pukovnika Russella upravljate tim egzodusom. Vi imate um i sposobnosti potrebne za taj posao. Ako je za to uopće potreban neki dokaz, onda je vaša analiza situacije na Zemlji posve dostatan dokaz. A osim toga, na Zemlji za vas sada nema budućnosti.

- Morate me nakratko ispričati - rekao je Helmut čvrstim glasom. - Sada nisam u stanju razumno razgovarati. Sve ovo je bilo previše, a da bih to mogao odmah probaviti. A ni odluka ne ovisi isključivo o meni. Ako bih vam odgovorio za... recimo... za otprilike tri sata, hoće li to biti dovoljno brzo?

- To će biti posve u redu - odgovorio je senator.

Kad su se vrata za Helmutom zatvorila, u senatorovoj je kabini na trenutak zavladao tajac. Napokon je Paige rekao: - Znači, ono što ste cijelo vrijeme tražili bila je dugovječnost za astronaute. Dug život za mene i momke poput mene.

Wagoner je kimnuo. - To je bila jedna strana tog posla koju vam nisam mogao objašnjavati tamo u Gunnovoj kancelariji. Sve dok se niste vozili ovim brodom i kao astronaut shvatili kakvu dobru stvar tu imamo, ne biste mi vjerovali. Helmut mi je povjerovao, vidjeli ste, i to zato što ima potrebna predznanja. Iz istog razloga se s njim nisam upuštao u razgovor o antisenexima, jer to je nešto što će on tek morati iskusiti, dočim vas dvoje imate predznanje kojim možete shvatiti taj dio kroz samo objašnjavanje.

- Sada vam je jasnije, Paige zašto nisam davao ni pet para na vaše informacije o špijunu. Sovjeti mogu imati Zemlju. Zapravo će je oni vrlo brzo i preuzeti, dopustili mi to njima ili ne. Ali mi ćemo Zapad razasuti po zvijezdama, rasuti po njima besmrtnne ljude koji će nositi besmrtnne ideje. Ljude poput vas i gospođice Abbott.

Paige je pogledao Anne koja se držala po strani, promatrajući prazan prostor iznad Wagonerove glave, kao da još uvijek promatra

onu sliku čovjeka s brkovima, osnivača *Pfitznera*, koja je visjela na zidu Gunnovog ureda. Ipak, na njezinom je licu bilo nečega što je Paige mogao pročitati. Potisnuo je osmijeh i upitao: - Zašto baš ja?

- Jer ste vi upravo ono što nam je potrebno za taj posao. Priznajem da vas je, s moje točke gledišta, sama providnost dovela u *Pfitzner*. Kad mi je Anne po prvi puta skrenula pozornost na vaše kvalifikacije, bio sam gotovo spreman povjerovati da su one lažne. Vi ćete biti veza između *Pfitznerove* strane tog projekta i Mosta. U brodskom skladištu imamo spremljenu cjelokupnu količinu do sada proizvedenog askomicina i novog antisenexa. Anne vam je već pokazala kako se to uzima i kako se daje drugima. Nakon toga... čim vi i Helmuth budete razradili detalje... zvijezde su vaše.

- Anne - rekao je Paige. Ona je polako okrenula glavu i pogledala ga. - Slažeš li se ti s tim?

- Ovdje sam. A još sam ranije slutila što se sprema. Ti si taj kojeg je trebalo privesti, a ne ja.

Paige je malo razmislio, a onda mu je palo na pamet nešto što je bilo istovremeno i novo i vrlo staro.

- Senatore - rekao je - vi ste prošli kroz mnoge nevolje kako biste omogućili cijelu tu stvar... ali imam dojam da ne namjeravate poći s nama.

- Ne, Paige, ne namjeravam. Kao prvo, MacHinery i njegovi momci će cijeli taj projekt smatrati izdajom i netko će morati ostati i biti žrtveno janje... a to je konačno bila *moja* ideja pa sam ja i logičan kandidat. - Na trenutak je ušutio, a onda je zamišljeno dodao: - Ti vladini momci mogu za sve to zahvaliti samo sami sebi. Taj projekt nije bio moguć sve dok je Zapad imao vladu koja se rukovodila zakonima, a ne osobama i držala se toga. Još davno su neki ljudi, a među njima i MacHineryjev djed, postavili sebe kao suce koji odlučuju hoće li se neki zakoni poštovati ili ne. Stvorili su presedane. A sada smo tu gdje jesmo, na pragu najvećeg kršenja društvenog ugovora kojeg je Zapad ikada morao pretrpjeti... i Zapad to ne može zaustaviti. - Odjednom se osmjehnuo. - Ovaj će mi argument dobro poslužiti na sudu.

Anne je ustala, oči su joj se ovlažile, a donja usna joj je jedva primjetno podrhtavala. Očito, bez obzira na dužinu vremena koliko je

poznavala Wagonera i znala što on namjerava, nikada nije ni pomislila kako bi taj mladi-stari senator mogao ostati.

- To uopće nije dobro - rekla je. - Neće vas slušali i vi to znate. Zbog svega ovog bi vas vrlo lako mogli objesiti. Ako vas osude za izdaju, strpat će vas u neku rupu iz koje vam nema povratka... tako se to sada kažnjava, zar ne? Ne smijete se vratiti.

- To je lažni užas. Gomile otpada su brzi kemijski otrovi, a ne izdržite dovoljno dugo da biste shvatili kako su i vrući - rekao je Wagoner. - A osim toga, kakve sve to ima veze. Sada mi više ništa i nitko ne može nauditi. Posao je obavljen.

Anne je rukama prekrila lice.

- Osim toga, Anne - rekao je Wagoner s blagom upornošću - zvijezde su za mlade ljude... posve mlade ljude. Vječiti starac bio bi anakronizam.

- Zašto... zašto ste onda sve to učinili? - upitao je Paige. Glas mu nije bio previše miran.

- Zašto? Vi, Paige, znate odgovor na to pitanje. Znali ste ga tijekom cijelog svog života. To sam mogao vidjeti na vašem licu čim sam Helmuthu rekao da idemo na zvijezde. Vi biste *meni* trebali reći što je to.

Anne je sad svojim zamućenim očima pogledala Paigea. Mislio je kako zna što ona očekuje da će reći, dovoljno su često razgovarali o tome, a to je bilo ono što je jednom rekao i samome sebi. No sada mu se činilo kako je neka druga sila nadjačala: nešto posebno, nešto što nije imalo ime nikakve prihvaćene dogme, a ipak je nepogrešivo to bila sila za koju je bio rođen i kojoj je služio čitavog života. Sada je to, za promjenu, mogao vidjeti na Wagonerovom licu, a znao je da je to ranije vidio i na Anninom.

- To je ono što mami majmune u kavez - rekao je polako. - I što mami mačke u poluotvorene ladice i na telefonske stupove. Ono što čovjeka tjera da pokori smrt i stavi zvijezde u naše ruke. Pretpostavljam da bih to trebao nazvati Radoznalost.

Wagoner je bio zapanjen. - Zar biste zaista to tako nazvali? Nekako mi se čini nedovoljnim. Ja bih to mogao nazvati nekako drukčije. Možda ćete to dopuniti kasnije, jednoga dana tamo negdje pokraj Aldebarana.

Ustao je i u trenutku tišine pogledao ono dvoje. Tada se osmjehnuo.

- A sada - rekao je - *nunc dimittis...* dopusti svome sluzi da u miru ode.

Jedanaesto poglavlje: Jupiter V

...društvene i ekonomske nagrade za takve znanstvene aktivnosti ne dobiva primarno znanstvenik ili intelektualac. Ipak, to je možda bila njegova vlastita naknada, izbor prvenstveno humane aktivnosti: da s drugima podijeli stvari, a ne da ih sam posjeduje. Ako voli i posjeduje znanje, sve je u redu.

Weston La Barre

- I eto, to je ta priča - rekao je Helmuth. Eva je još dugo šutjela, sjedeći u svom stolcu.

- Ima jedna stvar koju ne razumijem - rekla je napokon. - Zašto si došao k meni? Mislila sam da je tebi cijela stvar zastrašujuća.

- Oh, je, zastrašujuća je. Ali upravo sam otkrio kako strah i užas nisu ista stvar. Oboje smo imali krivo, Evita. Ja sam imao krivo misleći da je Most slijepa ulica. Ti si imala krivo misleći o njemu kao o samom kraju.

- Ne razumijem te.

- Ni ja nisam sebe razumio. Moji strahovi vezani za moj rad na Mostu bili su iracionalni i dolazili su iz snova. Trebali su me odmah upozoriti. Zaista nikada nije postojala nikakva šansa da bi netko osobno radio na Jupiteru, ali *ja sam to želio*. To je bila želja za smrću koja je izravno proizašla iz onog prokletog programiranja mozga. Znao sam, a i svi drugi su znali, da Most neće moći tu vječno stajati, ali uvjetovali su nas tako da povjerujemo kako mora stajati. Ništa drugo nije moglo opravdati sve one užasne muke nužne za svaki dan njegovog održavanja. Rezultat toga: klasična dilema koja vodi u ludilo. To se odrazilo i na tebe i tvoj odgovor je bio jednako tako lud kao i moj. Htjela si ovdje imati dijete. Sada se sve to promijenilo. Ipak se taj posao kojeg je Most obavljao isplatio. Imao sam krivo kada sam ga zvao Mostom Koji Ne Vodi Nikamo. A ni ti Eva nisi bolje od mene vidjela kamo on vodi, inače ga ne bi učinila krajnjim ciljem svoga postojanja.

- Sada postoji mjesto kamo se može otići. Zapravo postoje mjesta, na stotine njih. To će biti mjesta nalik Zemlji. Kako Sovjeti samo što nisu zavladali Zemljom, ta će mjesta biti sličnija Zemlji negoli to bude sama Zemlja, barem tijekom sljedećeg stoljeća.

- Zašto mi sve ovo govoriš? - upitala je. - Zar samo zato da se pomirimo?

- Prihvatit ću taj posao, Evita, ako i ti pođeš sa mnom.

Naglo se okrenula i vrlo gipkom kretnjom ustala sa stolca. U istom trenutku su se oglasila sva alarmna zvona, ispunivši svaki kutak čistim užasom.

- *Na svoje položaje!* - zagrmjelo je u zvučniku iznad Evinog kreveta, gigantska karikatura glasa Charityja Dillona. - *Vrhunsko olujno opterećenje! Južni Tropski Poremećaj prelazi Pjegu. Jačina vjetra je već premašila sve ranije rekorde i dio kopna se urušava. Ovo je A-1 slučaj hitnosti.*

Uz Charetyjevo urlanje uspjeli su dijelom čuti ono što on čuje, vjetrove Jupitera, cijeli spektar strahovitog vrištanja. Most je odgovarao monstuoznim mumljanjem agonije. Čuo se još jedan zvuk, gotovo glazbena kakofonija tonova kakve bi mogao proizvesti dinosaur probijajući se kroz šumu glazbenih vilica. Helmuth nikada ranije nije čuo taj zvuk, ali gaje prepoznao.

Platforma Mosta cijepala se popola. Trenutak kasnije ta grmljavina se stišala, a zvučnik je Charityjevim normalnim glasom rekao: - I ti, Eva, molim te. Potvrdi prijem. To je sad to, i ako se odmah svi ne jave na dužnost Most se može srušiti za manje od jednoga sata.

- Nek se sruši - tiho je odgovorila.

Usljedila je kratka tišina kao iznenađena reakcija, a onda se čuo samo duh nekog ljudskog zvuka. Bio je to glas senatora Wagonera i zvučao je gotovo kao kikut.

Charityjeva veza se prekinula.

Silovita smrt Mosta i dalje je odzvanjala u malenoj sobi.

Nakon nekog vremena muškarac i žena su otišli do prozora i pokraj odbačenog trupa Jupitera gledali su u dio iznad obzora, tamo gdje se uvijek moglo vidjeti nekoliko zvijezda.

Epilog: Brookhaven Nacionalni laboratoriji (hrpa otpada)

Ali govorim vam, ljubite svoje neprijatelje, blagoslovite one koji vas proklinju, činite dobro onima koji vas mrze i molite za one koji vas podmuklo zlorabe i progone. Tako ćete biti djecom oca svojega koji je na nebu, jer on je odredio da se sunce rađa i zlima i dobrima i šalje kišu pravednicima i nepravednima. Jer ako voliš one koji tebe vole, kakva ti je nagrada?

"Svaki kraj" napisao je posljednjeg dana Wagoner na zidu svoje ćelije, "je nov početak. Možda će se za tisuću godina moji Zemljani opet vratiti kući. Ili za dvije tisuće, ili za četiri, ako se tada još budu sjećali gdje je dom. Da, vratit će se, ali se nadam da neće tu i ostati."

Pogledao je to što je napisao i razmišlja o tome bi li se potpisao. Razmišljajući o tome označio je posljednji dan na svom kalendaru i mina u njegovoj olovci naiđe ispod vapna na kamen i slomi se, ostavivši samo rub iskrzanog žutog drveta. Mogao ju je našiljiti na podboju prozora, barem toliko da se opet ukaže barem komadić grafita, ali on ju je odbacio u kantu za otpatke.

Bilo je dovoljno toga zapisano u zvijezdama koje je mogao vidjeti, jer je on to tamo zapisao. Postojalo je zvijezde koje je nosilo ime Wagoner i pripadala mu je svaka zvijezda neba. To je bilo posve sigurno.

Kasnije toga dana, čovjek imenom Machinery je objavio: "Bliss Wagoner je mrtav"

Kao i obično, Machinery nije bio u pravu.

Slijedi
Knjiga druga ŽIVOT ZA ZVIJEZDE

Sadržaj

[I. DIO Uvod: Washington](#)

[Prvo poglavlje: New York](#)

[Drugo poglavlje: Jupiter V](#)

[Treće poglavlje: New York](#)

[Četvrto poglavlje: Jupiter V](#)

[II. DIO Intermeco: Washington](#)

[Peto poglavlje: New York](#)

[Šesto poglavlje: Jupiter V](#)

[Sedmo poglavlje: New York](#)

[Osmo poglavlje: Jupiter V](#)

[III. DIO Međuigra: Washington](#)

[Deveto poglavlje: New York](#)

[Deseto poglavlje: Jupiter V](#)

[Jedanaesto poglavlje: Jupiter V](#)

[Epilog: Brookhaven Nacionalni laboratoriji \(hrpa otpada\)](#)